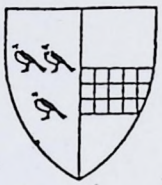
WUUSTWEZEL

PROVINCIE ANTWERPEN
ARRONDISSEMENT ANTWERPEN
GEMEENTE

WUUSTWEZEL

WESALIA II

"Non est mortale quod opto"
(Sekr. Peeter van Beeck, :-: :-: :-:
:-: :-: :-: Schepenbrieven 1637)

HEEMKUNDIGE KRING WUUSTWEZEL

WESALIA II

Heemkundige kring Wuustwezel

Trimestrieel ledentijdschrift
Jaargang 9 : Nr. 1 / 2

INHOUDSOPGAVE

Inhoud	1
Mijn dorp zoals het vroeger was	2
Vergeten verhalen	6
Wuustwezelse volksverhalen	11
Bewoners van het dorp	25
De boekhouding van "Den Dobbelen Arendt"	48
De Zwarte heide	57
Oep z'n Wezels! Kennen wij het nog?	65
De nieuwe Popendonkse hoeve	67
De oude Popendonkse hoeve	75
Uit de oude doos	82
Wat is het goed alleen...	88
De familie Jansen uit Loenhout	89
Ons eigen hoekje	90

Geen mensenwerk is feilloos...
Verbeteringen, aanvullingen, suggesties...
zijn dan ook altijd welkom.

Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn/haar artikels.
Overname van een artikel is toegestaan als naam van de auteur en de naam van het blad worden vermeld.

" MIJN DORP ZOALS 'T VROEGER WAS...

Ik ga naar het dorp, zei ik en sprong op de fiets.
Ik ga naar Marie van Antonie
Peperkoek halen voor papa.
En moest er nog iets zijn?
Klontjes of koffie?"

En ik reed weg.
De zon scheen over de weg.
Ik reed door sparrengeur
En vogels zongen langs de weg.

Maar het winkeltje was gesloten.
Ach ja, na de Hoogmis
Gaat de processie uit.
En Marie van Antonie
En haar familie gaan in die processie.

In de verte hoor ik de fanfare
En ook de klokken luiden feestelijk.
Bronzen, na-oorlogse klokken
Door iedereen samen betaald.

Ik rijd op de fiets naar de processie.
Ze zijn al ver.
Ze zijn al in de korenvelden van boeren Gooreind.
Het kan geen zondagser zondagmorgen zijn
Als op deze Hemelvaartsdag.

Ik zie de lange sliert in de korenvelden,
Kleuren van meise bloemen
Ik kom naderbij en rijd naar het begin
Waar ik iedereen kan zien voorbijkomen.
Ik stap van de fiets.

Vooraan gaan al de kinderen van het dorp,
Kleine meisjes en jongens.
De meisjes vol lintjes en strikjes.
En de jongens...
Het rapelje van het dorp,
De misdienaars die met knikkers spelen tijdens de Mis
Toen stond de priester nog met zijn rug naar het publiek-
Ze zijn proper gewassen en hebben hun beste kleren aan

Ze stralen van bravigheid en geluk.

Dan volgen sterke, grote mannen
Die een groot kruisbeeld dragen,
Opgebaard op een wit linnen bed,
Met bloemen op het linnen bed
Hé, het zijn onze "gepikte" waterlelies...
Gisteren zag ik de kinderen de bloemen plukken
En het zijn die bloemen die het kruisbeeld versieren
Gelukkig heb ik ze laten weglopen met onze waterlelies.

En dan volgt Onze-Lieve-Vrouw
Het is de dochter van de timmerman,
Een groot, flink, gezond meisje,
Met lang blond haar over de azuurblauwe fluwelen mantel.
Ze kijkt waardig. Ze stapt zeer waardig.
Het is niet lijk in die vorige processie
Waarin een kerststal werd voorgesteld.
Met twee verloofden als Maria en Jozef
En die aan 't vrijen waren op de boerenkar...
Maar ja, die processie duurde ook zo lang...
Ze kijkt en stapt zeer waardig, deze Maria.

Nu volgen allerhande heiligen,
In zijde en kant gekleed.
Heel de hemel moet leeggelopen zijn,
Zo talrijk zijn ze.
Ze dragen schitterende kronen op hun hoofd.
Ze dragen palmtakken en linten met spreuken.
De fanfare speelt intussen alsmaar door,
Dezelfde deuntjes als op de kermis,
Maar drie maten trager.
Ook de fanfare is waardig en galmt onder
De zomerse zonnekoepel en de blauwe lucht.

En dan volgen de boeren, bruin gebrand,
Hooggezeten als koningen op hun sterke paarden.
Ze meten de horizon met hun blik,
Ze meten de blakende korenvelden in de zon.
En de koeien op de weide.
Vrede ademt in het zachte licht
Waarin de velden baden.
Het is het licht van een visioen
Waarbij de rest van de wereld stilstaat.
Ze dragen een vaandel, de boeren,
Ze dragen een glorievaandel
Dat uitwappert in de wind.

Onder een schitterend wit en gouden baldakijn
Volgt nu de oude priester van het dorp.

Met een beschermend , gebogen gebaar,
Draagt hij het Sacrament
Daarrond drijven wolkenslierten communicantjes,
Onaards en rank als witte digitalisbloemen in het bos.

En dan, in kudde volgen al de andere mensen van het dorp.
Ze zijn er allemaal: de groten en de kleinen.
De schoolmeesters, de bakker en, o, die boerin
Wat heeft ze prachtige rode kollebloemen op haar strohoed!

Ook "de koperen" loopt daar, naast "de reiger",
Die waren toch in ruzie met mekaar,
Als concurrenten stropers?
Maar daar denken ze nu niet aan.
En ginder lopen de ijzerrapers van het militair domein,
Ik zag ze enkele dagen geleden zich verstoppen in de heide
Toen ik ging zwemmen naar het ven.
Maar ja, in het dorp laat iedereen toch iedereen leven,
Want zwemmen in het militair domein mag ook niet.

Zo daar is de veldwachter in zijn pas geperst kostuum.
De knopen zijn opgeblonken.
Het zijn knopen die effect maken.
Hij heeft een dikke buik.
Hij kijkt neer op de vrouwen die aan 't praten zijn.
Ze moeten bidden en niet praten,
Bidden zoals de nonnetjes met hun schelle stemmetjes
Van brave nonnetjes,
Véél weesgegroetjes en véél onzevaders.

En ginder loopt Tist, de brievenbesteller,
Die weet al het nieuws van heel het dorp.
Want hij leest dagelijks zijn dagelijkse brieventas uit
In de gracht onder de rododendrons.
Hij roept naar de verpleegster "donderdagnamiddag
Over veertien dagen is het vergadering voor u in Brussel,
Tussen twee en vier uur in de namiddag,
Vergeet niet te gaan!"

De verpleegster kijkt kwaad.

Er loopt een klein ventje buiten de processie,
Helemaal aan de kant,
Met een koperen trompet,
En toeteren maar...
Dat mag niet.

Zo volgen ze allemaal het kruisbeeld,
De heiligen, in het paradijs.
Ach, God moet ze wel gaarne zien,

Want, ze gaan allemaal,
Ja, elk op zijn manier,
Naar de blonde horizon
Met blauwe lucht in de ogen,
Terwijl heel zachtjes de fanfare
Een vrolijker wijsje aandurft...

Ik rijd terug naar het winkeltje,
Marie van Antonie is thuis.
Ik doe mijn boodschappen
En ik rijd terug naar huis.

Ze vroegen me waar ik zo lang toch gebleven was.
"Ik kom van het dorp," zei ik
...
en sprong van de fiets!

MITJE VAN SINA

De kerk van Gooreind

WORD LID VAN WESALIA II
Heemkundige kring Wuustwezel

VERGETEN VERHALEN. IMMATERIEEL ERFGOED IN WUUSTWEZEL.

Oproep tot het oprichten van een volksverhalenbank in Wuustwezel.

Volksverhalen en sagen zijn een belangrijke component van het immaterieel erfgoed. Bij het in kaart brengen van de Vlaamse volksverhalen heeft K.C. Peeters als hoogleraar aan de KULeuven een pioniersrol gespeeld. Hij heeft zijn levenswerk echter niet kunnen afmaken en generaties na hem hebben steeds geijverd om een overzicht te maken van alle volksverhalen en sagen in Vlaanderen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het opstarten van een enorme databank met volksverhalen (www.volksverhalenbank.be). Wesalia II heeft zich voorgenomen om het bestand van Wuustwezelse volksverhalen nog uit te breiden en voor het nageslacht op papier te zetten.

17 oktober 2003 kan als mijlpaal gezien worden in de erfgoedbescherming. Op die dag werd in Parijs de 'Unesco-conventie voor het immaterieel cultureel erfgoed' goedgekeurd door de Algemene Conferentie van de UNESCO. Dit is een mijlpaal in de geschiedenis van het denken over en werken met erfgoed in de hele wereld. Deze conventie is er gekomen op vraag van vele landen (waaronder België) en regio's in Europa (waaronder Vlaanderen). De conventie is naar UNESCO-normen ook zeer snel bekrachtigd geworden, wat er op wijst dat immaterieel erfgoed in vele landen zeer hoog op de agenda staat. Binnen de UNESCO zelf werd er eigenlijk eerst uitgegaan van de veronderstelling dat het in realiteit pas in 2005 mogelijk zou zijn om met succes een door de internationale gemeenschap gedragen tekst van een conventie voor immaterieel erfgoed ter stemming voor te leggen aan de Algemene Conferentie. In juni 2003 kon tijdens een marathonvergadering van twee weken in de gebouwen van de UNESCO te Parijs door een uitgebreide intergouvernementele commissie van experts (diplomaten, juristen, antropologen en historici) toch een consensus worden bereikt.[1] Er werd een zeer ruime definitie geformuleerd van immaterieel erfgoed waar iedereen zich mee kon vinden:[2]

> Het immaterieel cultureel erfgoed betekent zowel de praktijken, voorstellingen, uitdrukkingen, kennis, vaardigheden als de instrumenten, objecten, artefacten en culturele ruimtes die daarmee worden geassocieerd, die gemeenschappen, groepen en, in sommige gevallen, individuen erkennen als deel van hun cultureel erfgoed. Dit immaterieel cultureel erfgoed, overgedragen van generatie op generatie, wordt altijd herschapen door

[1] Voor de betekenis en de totstandkoming van de Conventie betreffende de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed, zie: JACOBS, M., Van 'deus ex machina' en 'meesterwerk van compromissen' tot een beleid en werking rond 'immaterieel erfgoed', in: *Mores. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen*, 7 (oktober-november-december 2006), p. 4-7.

[2] Voor de volledige Unesco-conventie, zie: http://www.faronet.be/files/pdf/pagne/unesco_conventie_nl.pdf

> gemeenschappen en groepen als antwoord op hun omgeving, hun interactie met de natuur en hun geschiedenis, en geeft hen een gevoel van identiteit en continuïteit, en bevordert dus het respect voor culturele diversiteit en menselijke creativiteit. In deze conventie wordt uitsluitend rekening gehouden met het immaterieel cultureel erfgoed dat zowel compatibel is met bestaande internationale instrumenten voor mensenrechten als met de vereiste van wederzijds respect tussen de gemeenschappen, groepen en individuen, en met duurzame ontwikkeling.

Immaterieel cultureel erfgoed, zoals gedefinieerd in deze definitie, manifesteert zich dus onder andere in de volgende domeinen:

- orale tradities en uitdrukkingen, inclusief taal als een vehikel van immaterieel cultureel erfgoed
- podiumkunsten
- sociale gewoonten, rituelen en feestelijke gebeurtenissen
- kennis en praktijken betreffende de natuur en het universum
- traditionele ambachtelijke vaardigheden

De Vlaamse Gemeenschap had reeds op 'Unesco-conventie voor het immaterieel cultureel erfgoed'geanticipeerd in het decreet Volkscultuur door met de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur (VCV) als expertisecentrum de structurele basis op te richten om zeer snel op de conventie in te spelen.[3] In Vlaanderen staat immaterieel erfgoed hoog op de (politieke) agenda. In het nieuwe Vlaamse culturele-erfgoeddecreet van 2008 wordt zeer veel aandacht besteed aan de opwaardering en bescherming van het immaterieel erfgoed.[4] In tegenstelling tot de UNESCO is men er in Vlaanderen niet echt in geslaagd een duidelijke definitie van immaterieel te geven. We zouden in gewone mensentaal immaterieel erfgoed kunnen omschrijven als:

> al het erfgoed dat niet-tastbaar is. Voorbeelden hiervan zijn rituelen, verhalen, gebruiken, recepten, feesten, talen, rites, ambachten, technieken, overtuigingen, liederen, podiumkunsten, sporten en spelen.... Immaterieel erfgoed omvat verteltradities en andere uitingen van taal (volksverhalen, kinderliedjes, volksliederen), rituelen, festivals en sociale gewoonten, traditionele kennis en vaardigheden en traditionele ambachten.

Volksverhalen en sagen worden dus duidelijk thuis in het geheel van het immaterieel erfgoed. Het is de missie van heemkundekring Wesalia II om het lokaal cultureel erfgoed van Wuustwezel te verzamelen en te bewaren. Het is daarbij de bedoeling om via allerlei projecten het lokale erfgoed te verzamelen en te ontsluiten. Het bewaren van het Wuustwezels immaterieel erfgoed staat hoog op het verlanglijstje van Wesalia II en één van de vooropgestelde projecten is het bij elkaar brengen van oude volksverhalen die in en over Wuustwezel werden verteld. Het is hierbij echter van belang om een duidelijke omschrijving

---

[3] JACOBS, M., Immaterieel cultureel erfgoed. De UNESCO-conventie (2003), in: *Mores. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen*, 5 (mei 2004), p. 19-20.

[4] Voor het volledige cultureel-erfgoeddecreet van 2008, zie: http://www.wgv.vlaanderen.be/erfgoed/nieuw%20cultureel%20erfgoeddecreet/CED_decreet_VR_22022008.pdf

te geven van wat we onder volksverhalen kunnen verstaan. Elk verhaal dat over Wuustwezel de ronde doet is natuurlijk interessant, maar het is toch wel de bedoeling om te focussen op die verhalen of sagen die we tot het gebied kunnen rekenen dat in erfgoedmilieus tot immaterieel erfgoed kunnen rekenen.

Als Wuustwezelnaar heeft Karel C. Peeters (1903-1975) in belangrijke mate de volksverhaalstudie in Vlaanderen gepromoot en gestuurd. K.C. is begonnen als onderwijzer in zijn geboortedorp Wuustwezel (1923-1923), werkte als journalist (1933-1940) en beëindigde zijn administratieve loopbaan als topambtenaar in de stad Antwerpen (1940-1973).[5] In 1949 werd hij lector aan de KULeuven en in 1959 buitengewoon hoogleraar. Dankzij de gedreven medewerking van zijn studenten heeft hij onder andere gezorgd voor de grootscheepse organisatie en begeleiding van het sagenonderzoek in Vlaanderen. Daartoe gebruikte hij in belangrijke mate het tijdschrift *Volkskunde*, waarin vanaf jaargang 66 (1965), aflevering 3-4, de 'Resultaten van het sagenonderzoek in het Nederlandse taalgebied' verschenen. Men mag gerust stellen dat alle belangrijke Vlaamse volksverhalenonderzoekers ooit in *Volkskunde* hebben gepubliceerd, wat tot gevolg heeft dat *Volkskunde*, ook wegens zijn respectabele ouderdam, beschouwd mag worden als hét prominente tijdschrift voor de volksverhaalstudie in de Lage Landen. De oprichting van een Instituut voor Volkskunde in 1970 in Antwerpen is eveneens een opvallende verwezenlijking van K.C. Peeters. Hij is dus zonder meer een volkskundig boegbeeld met een bijzondere feeling voor het volksverhaal, namelijk het sprookje en vooral de sage.[6] Als promotor heeft K.C. Peeters in de periode 1946-1974 65 studenten begeleid, die overal in Vlaanderen sagen hebben genoteerd. Dit systematisch georganiseerde sagenonderzoek heeft geleid tot een eindscore van ruim 50.000 sagen, ongetwijfeld een enorm succes. Vanaf 1974 heeft Stefan Top als opvolger van K.C. Peeters dit onderzoek verder gezet en uitgediept. Het resultaat is een gigantische volksverhalenschat, die nauwelijks toegankelijk en helemaal niet ontsloten was. Ondertussen kan de hele sagenschat, meer dan 50.000 volksverhalen, op het internet kan geconsulteerd worden via www.volksverhalenbank.be.

Er zijn in Vlaanderen eveneens 5 provinciale sagenboeken verschenen: Limburg, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Antwerpen. In het Antwerps sagenboek komt Wuustwezel echter maar 2 keer aan bod. We geven hierbij de 2 Wuustwezelse volksverhalen weer zoals zij in de Antwerps sagenboek verschenen zijn.

Nachtmaar doet verdwalen

Dit is echt gebeurd met Kees. Die kwam dikwijls de nachtmaar tegen. En als ge die bij had, dan moest ge verdwalen. Dat was zo weer eens op een avond. Kees werkte op het fabriekske in Gooreind en moest over de hei naar huis. 'Kees', zie er ene, 'ge zult moeten baden.' 'Ja' zei Kees, 'we zullen wel zien.' En hij ging naar huis. En zij ging mee. En onderweg zong ze:'Hoog te poot en Kees moet in de sloot.'

---

[5] Voor een academische levensbeschouwing van K.C. Peeters, zie: TOP, S., Huldegroet aan prof. Em. Dr. K.C. Peeters, in: *Volkskunde*, 76 (1975), p. 169-176.

[6] TOP, S., *Op verhaal komen. Sagen uit de provincie Antwerpen*, Leuven, 2007, p. 32-36.

En Kees moest baden. De hele nacht heeft hij in het water gegaan. En het was al licht, toen hij de klokken hoorde luiden van Achtmaal. Dan zijt ge niet ver van Nieuwmoer. Kees heeft nooit meer kunnen gaan werken en is kort daarop gestorven.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Heks doet ronddwalen
Muske woonde een tijd bij een boer als knecht. Hij ging naar huis en stapte over een sloot. Daar stonden eikenbomen, die daar gewoonlijk niet stonden. 'Wat doen die hier?' zei Muske. Ineens komt er een hevige wind. 'Wat is dat nu?' zei hij. Als hij onder de eikenbomen uit was, was hij de weg kwijt. Hij ging maar en ging maar. Toen kwam daar een schone koets met een schonen lantaarn. En toen hij maar bleef gaan, komt hij ineens op het huis van Marten aangegaan. 'Waar komt gij vandaan?', vroeg Marten. Toen vertelde Muske zijn belevenissen. Iemand ging met hem mee naar huis. Toen hij thuiskwam, dacht Muske: 'dat is mijn huis niet, dat is veel kleiner'. Hij ging binnen en toen was het gedaan. Muske was betoverd door een vrouw uit de geburen. Maar ik mag ze niet noemen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

In de volksverhalenbank komt Wuustwezel 69 keer aan bod. Toch denken wij dat er nog veel meer verhalen te rapen zijn bij de Wuustwezelse bevolking. Het probleem is echter dat de verhaalcultuur stilaan verdwijnt en dat alleen oude mensen nog op de hoogte zijn van volksverhalen en sagen die zij van hun ouders, grootouders, ... meegekregen hebben. Elke dag die verstrijkt kan echter betekenen dat volksverhalen uit het (collectieve) geheugen verdwijnen. Als heemkundige kring vinden wij het dan ook onze plicht om het Wuustwezels immaterieel erfgoed vast te leggen en te bewaren voor het nageslacht. Daarom doen wij een oproep aan iedereen die denkt een volksverhaal te kennen om zich te melden.

Het is echter zeer moeilijk om een juiste omschrijving te geven van het begrip volksverhaal of sage. De term 'sage' is afgeleid van het Duits 'was gesagt wird' en slaat derhalve op een verhaalgenre dat oraal wordt verspreid. Traditionele sagen zijn ernstige verhalen die berusten op een historische kern die wordt aangevuld met elementen uit het volksgeloof. Door middel van een sagen tracht de mens allerlei fenomenen uit zijn omgeving te duiden aan de hand van bovennatuurlijke verklaringen. Meestal loopt deze confrontatie slecht af, waardoor de ondertoon van het verhaal tragisch en pessimistisch is en de toehoorder met een onbehaaglijk gevoel achterblijft. Ondanks deze omschrijving blijft het moeilijk om een sage juist af te lijnen en dit omdat het een zeer complex genre is. Talrijke diverse figuren kunnen de hoofdrol spelen in een sage of volksverhaal en diverse motieven komen aan bod. Opvallend is hierbij ook dat verschillende motieven erg plaatsgebonden zijn. Een bekend Kempisch motief is bijvoorbeeld de weerwolf of een 'brandende scheper'. Opvallend is ook dat sagen in de eerste plaats het relaas zijn van telkens weer gevallen van kommer en kwel, ziekte en dood waarvoor de schuld vaak in de schoenen wordt geschoven van vrouwen die omwille van hun anderszijn of omdat zij zich op het verkeerde ogenblik op de verkeerde plaats waren of de verkeerde handeling stelden verdacht werden.[7] Vaak klinken volksverhalen voor de jeugdige lezer of toehoorder vreemd in de oren. Zij kunnen zich immers het doen en het laten, de mentaliteit en de voorstellings- en belevingswereld van de mensen over wie hier verteld wordt nauwelijks voorstellen.

[7] VAN DEN BERG, M., 'Boekbespreking Stefaan Top', in: *Volkskunde*, 108, 4 (2007), p. 383-385.

Om een duidelijk beeld te krijgen van wat een volksverhaal juist is en van de omvang van de hoeveelheid volksverhalen, is het altijd handig om een typologie of classificatie op te stellen. Ondanks de vele pogingen hiertoe, ander andere door K.C. Peeters, is men er nooit in geslaagd een bevredigende classificatie op te stellen. Om de volksverhalen over Wuustwezel in beeld te kunnen brengen en te selecteren, hebben wij er echter voor gekozen om de classificatie te gebruiken die ontworpen is door Stefaan Top naar aanleiding van het opzetten van de volksverhalenbank. Top onderscheidt de sagenwereld in 8 grote categorieën:

1. Demonensagen :
    1. Watergeesten: vb. de waterduivel, de man met de haak, ...
    2. Aardgeesten: vb. dwergen, kabouters, alvermannen, ...
    3. Vuurgeesten: vb. dwaallichtjes, vuurmannen, vuurbollen, ...
    4. Luchtgeesten: vb. terugkerende doden, witte juffrouwen, de wilde jacht, spookdieren, ...
    5. Plaaggeesten: vb. Kludde, Lange Wapper, de maar, de kettinghond, ...
    6. Weerwolven: vb. toveren of plagen met halsband, dierenhuis, ...
2. Toversagen :
    1. Heksen: vb. zwarte katten, bezemstelen, luizen, betoverde appels, behekste boerderijen, ...
    2. Tovenaars: vb. mensen doen verdwalen, de schoppenboer uit het kaartspel laten halen, de boer verlossen van een rattenplaag, ...
    3. Toverboeken: vb.
3. Duivelssagen :
    1. Duivels: vb. duivelspact, duivelsschuur, de bedrogen duivel, bokkenpoten, zwarte honden, ...
    2. Vrijmetselaars: vb.framassons, loges, vertrappelde christusbeelden, ...
4. Historische sagen: vb. kastelen, verborgen schatten, verzonken steden, ...
5. Sagen - legenden: vb. Onze Lieve Heer, Maria, heiligen, ...
6. Sagen - sprookjes: vb. zingende doodsbeentjes, bultenaars op een heksenvergadering, bedrogen duivels, ...
7. Sprookjes: vb. zingende doodsbeentjes, bultenaars op een heksenvergadering, bedrogen duivels, ...
8. Legenden: vb. Onze Lieve Heer, Maria, heiligen, ...

In wat volgt zal een korte samenvatting gegeven worden van 69 volksverhalen uit Wuustwezel. Het was Rainhilda Aertsen, een studente van K.C. Peeters, die in 1953 in de provincie Antwerpen sagen heeft verzameld.[8] In appendix zal een korte bibliografie gegeven worden van boeken en artikels waarin volksverhalen uit de provincie Antwerpen terug te vinden zijn. We hopen dat we door dit artikel voldoende mensen hebben kunnen warm maken om mee te werken aan onze Wuustwezelse volksverhalenbank. Wij vragen dan ook iedereen die een volksverhaal over Wuustwezel kent om dit te melden op volksverhalenwezel@hotmail.com.

Jan De Meester

---

[8] AERTSEN, R., Onderzoek naar de sagenmotieven in het noorden van de Antwerpse Kempen, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Leuven, 1953.

WUUSTWEZELSE VOLKSVERHALEN

1. demonensagen

1.1. aardgeesten

Kabouters doen het werk

Een knecht die bij een boer werkte, beweerde dat hij nooit moe werd. Dat bleek inderdaad het geval te zijn. Toen de knecht al twee dagen had gemaaid, was hij nog steeds niet moe. Op een dag zag de boer dat de knecht niet aan het werk was, maar onder een berkenboom lag te rusten. Hij gooide een stokje op de grond, waarop honderd rode kaboutertjes verschenen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 64 jarige man

1.2. vuurgeesten

Vuurbol in Spookven

Een man die terugkwam van Achterbroek, zag een vuurbol naar beneden vallen. De vuurbol vloog naar een bespookt ven en heeft daar de hele nacht geflikkerd.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Vuurbol zweeft door de mastebossen

Een man die op een avond de os moest vasthouden terwijl de kar met aardappelen werd geladen, zag een grote vuurbol die tussen de bossen zweefde.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Vuurbol verbrandt alles

Twee mannen die naar de heide gingen, zagen daar een vuurbol. Even later vloog de heide in brand.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Vuurbol in Brasschaat

Een man zag in Brasschaat een vuurbol die lawaai maakte.
Verteld in Wuustwezl in 1953 door 76-jarige man

Met den helm geboren

Stalkaarsen kon men alleen zien als men met de helm was geboren. Dergelijke lichtjes waren de zielen van kinderen die ongedoopt waren gestorven. Jef H. heeft honderden stalkaarsen gedoopt. De lichtjes gaven hem dan een hand en verdwenen vervolgens. De hand van de doper was dan verbrand.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Heilichtje doet verdwalen

Een man zag bij een ven allemaal heilichtjes flikkeren. De man raakte verdwaald en moest de hele nacht ronddolen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Stallichtjes op Neerven

Bij de lemen schuren op 't Neerven zag men vaak drie stalkaarsen. Dat waren de zieltjes van ongedoopte kinderen.
Verteld in Loenhout in 1953 door 88-jarige man

Brandende scheper dwaalt rond

Een man die terugkwam van 't Vondelboske, zag de brandende scheper ronddwalen.
Verteld in Loenhout in 1953 door 88-jarige man

Vuurbol valt onder de haag uit

Een man zag op zijn weg naar huis een grote vuurbol uit de Berkhaag vliegen. De vuurbol raakte de mantel van de man even, maar deed verder niets.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

1.3. luchtgeesten

Witte wijven verdwijnen met gebed

Een man ging vaak op bezoek bij zijn vriendin in de Nieuwmoer. Op een hoek zag de man altijd een processie van witte wijven. Toen de man dat een keer aan de pastoor vertelde, sprak de geestelijke: "Ga maar terug. Je zal niets meer zien". De man ging terug, maar zag de witte wijven daar opnieuw. Uiteindelijk heeft de pastoor de verschijningen toch kunnen verjagen. Een andere man die 's nachts terugkwam van 't Gooreind zag bij een klein kapelletje diezelfde processie van witte wijven.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 89-jarige man

Wervelwind

Twee mannen gingen op de heide turf halen. Toen er plots een felle wind opstak, begon de os die de kar trok, te lopen. Even later lag er geen turf meer op de kar.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 64-jarige man

Witte madam in 't Vondelboske

In het Vondelbosje spookte het. Een man die terugkwam van Wezel, zag in dat bosje een witte madam die zo'n twee meter groot was. Wanneer de man bleef stilstaan, deed de witte madam dat ook. Ging hij voort, dan bewoog de verschijning ook. De man vervolgde zijn weg, maar keerde even later terug op zijn stappen. Hij vond de verschijning echter niet meer.
Verteld in Loenhout in 1953 door 75-jarige man

Witte vrouw leidt als gids

Een man die terugkwam van de Kruiswegse kermis kwam een madam tegen, die hem door het kanaal leidde en vervolgens zei: "Ben ik nu ver genoeg met je geweest?", waarop de man "ja" antwoordde. Daarna ging de vrouw voort en verdween.
Verteld in Loenhout in 1953 door 75-jarige man

Bespookte molen

Bij de houten molen spookte het. 's Nachts hoorde men er altijd een kindje schreeuwen, hoewel er niets te zien was. Vroeger is het kindje van de burgemeester gestorven nadat het door de molenwieken tegen de haag was gegooid.
Verteld in Loenhout in 1953 door 92-jarige vrouw

Witte vrouw op Bellekenshof

Een man zag 's avonds op zijn weg naar huis altijd een witte juffrouw bij 't Bellekeshof dansen. Wanneer de man naar de gedaante greep, tastten zijn handen in de lucht.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Witte vrouw achtervolgt

Een man die 's avonds altijd laat terugkwam van zijn werk, zag onder de bomen een mooie juffrouw met een lang wit kleed staan. Plots zag de man die juffrouw achter zich staan.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Geest

Een man zag altijd een geest met een grenspaal op zijn rug rondlopen wanneer hij terugkwam van zijn werk. Op een dag riep de man naar de geest: "Gooi die steen waar je hem gehaald hebt". Daarop antwoordde de geest: "Dat heb ik al vaak geprobeerd". De man gooide de steen weg en heeft de geest daarna nooit meer weergezien.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Spookkalf

Op Terbeeck in Loenhout was een draaiboom waarop 's nachts altijd een zwart kalf lag. Enkele mannen die terugkwamen van de kermis, namen zich voor het kalf van

de draaiboom te slaan. Toen ze ter plaatse kwamen, richtte het kalf zich op, waardoor ze het dier lieten liggen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Spookpaard

Een man en zijn zus waren vroeger vertrokken op de rozenkrans voor een overleden vrouw uit het dorp. Onderweg zagen de twee een gedaante aankomen, die zo groot was als een paard. De mensen die op de rozenkrans waren gebleven, vertelden achteraf dat de kaars was omgevallen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Geest komt terug in doodskist

Bij de beemdenstraat dreef altijd een doodskist op het water. Dat was de geest ven een overleden vrouw die was teruggekeerd.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

1.4. plaaggeesten

Korenpater in Wuustwezel

In het korenveld zat vaak een korenpater met een pinnemuts. Als men te ver in het veld liep, zou men door de korenpater worden meegenomen, zo vertelde men de kinderen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 77-jarige vrouw

Korenpater in Wuustwezel
Als de kinderen door het veld liepen, maakte men hen bang met verhalen over een stekelvarken of een korenpater. Dat waren zogezegd kwade geesten die de kinderen meenamen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 86-jarige man

Ijzeren zog te Loenhout

Op de Beekse dijk liep altijd een hond met kettingen rond. Een man die met Bamus 's avonds naar de barbier was geweest, werd door de hond besprongen. Na dat voorval is die man gestorven.
Verteld in Loenhout in 1953 door 88-jarige man

Spookzeug

In het bos langs de Hollandse baan stond een boerderij. Daar woonde een weduwnaar met zijn ongehuwde dochter die vier kinderen had. Op die boerderij spookte het. 's Avonds liep daar altijd een grote zeug met een ketting rond haar nek rond. Wanneer de zeug met har hoeven tegen de stenen schopte, vlogen er gensters uit.
Verteld in Loenhout in 1953 door 92-jarige vrouw

Nachtmaar doet verdwalen

Een man kwam vaak de nachtmaar tegen, waardoor hij verdwaalde. Toen de man op een avond langs de heide naar huis kwam van de fabriek in Gooreind waar hij werkte, sprak iemand tot hem: "Kees, je zal moeten baden". Daarop antwoordde de man: "We zullen nog wel zien". Op zijn weg naar huis werd de man echter geconfronteerd met de maar, die zong: "Hoog te poot, En Kees moet in de sloot". De hele nacht moest de man door het water waden. Bij het ochtendgloren hoorde hij de klokken van Achtmaal luiden. Korte tijd na dat voorval is de man gestorven.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Korenpater in Wuustwezel

Vroeger vertelde men de kinderen dat de korenpater op 't Roetje zat. Op die manier wile men verhinderen dat de kinderen in het koren zouden lopen. Op een dag zou de korenpater zijn gesignaleerd met een bussel koren op zijn rug
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

1.5. weerwolven

Kapitein als weerwolf

Een man uit Brecht was bang omdat hij de wacht moest houden. Andere mannen die dat hadden gedaan, waren aangevallen door de weerwolf en gestorven. Van zijn moeder kreeg de man de raad om wat wijwater mee te nemen en een kruisteken te maken. Zo slaagde de man erin de weerwolf neer te schieten. De volgende dag lag de kapitein dood op zijn bed.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

2. toversagen

2.1. heksen

Heksen in 't Vloeikesbos

In het Vloeikesbos zag men 's nachts altijd een gloeiende heksenketel hangen. Wie daar omstreeks half twaalf voorbijkwam, kon heksen op een bezemsteel in de lucht zien dansen.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 77-jarige vrouw

Betoverd Man

Een brouwer ging voorbij een bos waar hij door houtrapers werd belaagd. Zijn hond redde hem echter. Bij een beek zag de brouwer een nieuw café staan, dat hij daar nooit eerder had gezien. Hij kreeg een muziekinstrument en stond even later met een lange kattenstaart in zijn hand. Dat was het werk van een heks die daar in de buurt woonde.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 64-jarige man

Betoverd man ziet veel

Een man die 's avonds terugkwam van een bezoek aan zijn vriendin, kwam in het bospaadje twee kennissen tegen. De man stak zijn hand uit naar de twee, maar greep ernaast. Wat verderop zag hij in de beek een hele rij mensen staan. De man schopte naar de mensen, die hem volgden tot in het Wolfstraatje, waar ze plots verdwenen. Tegenover de man woonde een vrouw die over bijzondere krachten beschikte.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Betoverd man valt dood

Een man die met zijn kar naar de stad reed, zag wel zes mensen rond zijn kar lopen. Opeens viel de man dood. Iedereen wist dat hij was betoverd door een vrouw uit de buurt.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 75-jarige man

Heks doet ronddwalen

Een knecht stapte op zijn weg naar huis over een sloot. Daar zag hij eikenbomen staan, die er voorheen niet waren geweest. Even later stak er een felle wind op. Voorbij de eikenbomen raakte de knecht verdwaald. Hij zag een mooie koets met een lantaarn en kwam dan plots bij het huis van een bekende. Die vriend begeleidde de knecht naar huis. Toen de knecht daar kwam, dacht hij: "Dat is mijn huis niet, dat is veel kleiner". De knecht was betoverd door een buurvrouw.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Heks doet ronddwalen

Een jongen wiens moeder een heks was, ging op bezoek bij zijn vriendin. Hij raakte verdwaald in een bos en geraakte er pas 's avonds om negen uur weer uit.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Heks betovert met citroenen

Enkele mensen waren bij een vrouw citroenen gaan kopen. Het kind van één van die mensen is de volgende nacht gestorven. De citroenen waren betoverd.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Paarden kunnen niet voorbij de deur van een heks

Een knecht reed vaak met zijn paardenkar voorbij het huis van een herbergierster die ervan werd verdacht een heks te zijn. Op dat moment bleef het paard altijd stilstaan. De vrouw kwam dan naar buiten met een grote paternoster rond haar nek. De heks riep de man naar binnen in de herberg. Nadat de knecht een glas bier had gedronken en het paard een bakje water had gekregen, wilde het dier weer voort.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Hond kan niet voorbij de deur van een heks

Op een plaats waar een heks was blijven stilstaan, had men problemen. Enkele mensen die met hun hondenkar naar de melkerij reden, raakten van de weg af. Drie opeenvolgende dagen vloog het wiel van de kar. Later kwam de hond los uit het gareel. Zoiets gebeurde gewoonlijk bij het huis van X. Daar bleef de heks namelijk regelmatig even staan.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 89-jarige man

Heks neemt wraak

Een man zag 's avonds een verdachte vrouw op een akker lopen. De man kruiste het voetspoor van de heks en zei: "Als je een toverheks bent, kijk dan om". Het volgende ogenblik keek de heks om. De volgende dag waren bij die man drie koeien en twee kalveren dood.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 89-jarige man

Heks betovert geweer

In de Kievit kon men de katten omstreeks twaalf uur zien dansen. Ze gingen dan op het paard zitten van een boer die daar in de buurt woonde. Een man had een keer een haas in de Kievit zien lopen. Hij had zijn geweer bovengehaald en hij had driemaal proberen te schieten, maar het geweer werkte vreemd genoeg niet.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 76-jarige man

Heksenketel rolt voorbij

In een slachterij zag men altijd een koperen ketel over de grond rollen. De mensen geloofden dat de heksenketel uit het Vondelboske was.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 75-jarige man

Heks in gedaante van zwarte kat

Een veehandelaar die terugkwam van de notaris, schrok toen in het Vondelboske plots een felle wind opstak. De man zag daar een kat zitten en sloeg het dier in het water. De kat zwom naar de oever en de man sloeg het dier opnieuw in het water. Daarop sprak de kat: "Sla nu nog eens!"
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 64-jarige man

Heks in gedaante van zwarte kat

Een man die op de Meulenberg woonde, had heel zijn molen vol zakken gezet. Het had al zes of zeven weken niet gewaaid, maar op een nacht stak er dan toch een felle wind op. Bij de molen kwam altijd een kat die met haar poot onder de deur graaide. De molenaar nam zijn mestvork een keer mee en verwondde de kat aan de poot. De volgende dag was een vrouw uit de buurt haar vingers kwijtgeraakt.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 89-jarige man

Toverheks verliest macht op onbekende wijze

Een vrouw had van de paters medailles gekregen, waardoor een heks niet meer over de drempel geraakte. Uiteindelijk is die heks haar macht kwijtgeraakt.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Heks slaat man op rug

Een man werd op zijn weg naar huis op de rug geslagen door een heks. De vriend die de man vergezelde, sprak: "Sla ze gauw terug, want anders ben je betoverd". Om zichzelf tegen toverij te beschermen, moest men steeds hoger slaan dan de heks.
Verteld in Loenhout in 1953 door 75-jarige man

Behekst kind

Een vrouw wiens kinderen buiten aan het spelen waren, hoorde haar zoontje plots schreeuwen. De buurvrouw kwam toegesneld en riep: "Snel, een flesje wijwater van Bornem". In Bornem was een klooster tegen de hekserij. Nadat men het wijwater had gebruikt, werd de jongen stil. Heksen bestaan nu nog steeds, maar ze hebben geen macht meer.
Verteld in Loenhout in 1953 door 79-jarige vrouw

Heksen verhinderen van op bedevaart te gaan

Een vrouw die met hekserij te kampen had, ging ieder jaar naar de paters van Bornem. De paters hadden namelijk gezegd: "Zolang je er niet van verlost bent, moet je ieder jaar naar Bornem komen. Als je dat niet doet, dan zijn jullie er binnen enkele jaren allemaal aan". Toen de vrouw naar Bornem wilde gaan, had ze veel tegenslag. Ze oversliep zich en besloot de volgende dag te gaan. De volgende ochtend had ze een gezwollen oog. De derde ochtend wilde het paard niet eten. Heksen bestaan nog steeds, maar hebben minder macht dan vroeger.
Verteld in Loenhout in 1953 door 79-jarige vrouw

Heksen dansen op mooie muziek

Een man die tussen Achterbroek en Wuustwezel woonde, beweerde dat hij 's nachts altijd wondermooie muziek hoorde wanneer de heksen daar kwamen dansen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Toverheks gaat 's nachts weg

Een man had gezien dat zijn vrouw 's nachts altijd weg was, maar hij wist niet waar ze naartoe ging. De man hoorde gemiauw op zijn zolder, maar wanneer hij ging kijken, was er niets te zien. Wanneer de man de volgende dag aan zijn vrouw vroeg: "Heb jij dat gemiauw ook gehoord", gebaarde de vrouw van niets te weten.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Heks doet dwalen

Een man die op de Nieuwmoer in de heide aan het spitten was, zag een vrouw aankomen, die ervan werd verdacht een toverheks te zijn. Die vrouw liep altijd weg bij haar thuis en sliep 's nachts met haar kinderen in de weide. "Vannacht zal je nog baden", sprak die vrouw tot de man. Toen de man naar huis ging, moest hij een heel eind door het water lopen. Bij zijn thuiskomst was hij weer droog.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Wassen beeldje met spelden

Op een hoeve in Essen was een kindje ziek. Een soldaat die daar op de boerderij was, vroeg aan de boerin: "Komt hier soms niemand op bezoek?", waarop de boerin antwoordde: "Ja, een buurvrouw". De soldaat vervolgde: "Ze zal vanavond terugkomen en dan moet je een groot turfvuur aansteken". De buurvrouw kwam weer en schoof zo dicht bij het vuur dat haar rok bijna vuur vatte". De man sprak tot de buurvrouw: "Jij moet dat kindje genezen". Opeens nam de buurvrouw een poppetje dat vol spelden stak en gooide dat in het vuur. Daarna hield het zieke kind op met huilen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Heks betovert stal

Een meid werkte op de boerderij waar vreemde dingen gebeurden. Wanneer men daar de koeien aan het melken was, liep er altijd een zwarte kat over de dieren. De kat sprong van de ene koe naar de andere. De deuren van de stal vlogen open en dicht, hoewel ze iedere avond werden vergrendeld.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Heks als kat neemt weerwraak

Een man sloeg op een avond naar een kat die heen en weer over de weg liep. Daarna kreeg de man een ontsteking aan zijn hand.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Toverheks herkend

Als men in de kerk door een trouwring keek, kon men alle heksen met hun rug naar het altaar zien zitten.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Heks bekent door ketel kokend water

Een man die mensen van hekserij kon verlossen, bracht een ketel water aan de kook en lokte de heks dan tot bij het water. De heks begon vervolgens te jammeren en te klagen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

2.2. tovenaars

Tovenaar werkt 's nachts

Bij een boerderij was 's nachts altijd beweging in de stal. Een boer die heel vroeg zijn veld ging bemesten, kwam daar voorbij en vroeg: "Wat is hier allemaal te doen?" Vervolgens sprak de bewoner van het huis: "Stop er maar mee". Daarna spookte het niet meer in de stal.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 72-jarige man

Tovenaar tovert water

Een tovenaar haalde vaak grappen uit met zijn meid. Zo liet hij zijn meid een hele dag in het water dansen, hoewel er nergens water te bespeuren was.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Tovenaar laat heksen zien
Een man kwam een tovenaar tegen, die tot hem sprak: "Kom hier eens voor de spiegel staan. Zal ik je nu eens alle toverheksen van Wuustwezel laten zien?" Het volgende ogenblik zag de man alle vrouwen uit het dorp met een rode zakdoek op hun hoofd.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

Behekste bijen

In het Miorenstraatje stond altijd een bijenkorf. Enkele jongens die 's avonds naar huis wandelde, kwamen voorbij de korf. Eén van hen duwde tegen de korf en liep daarna naar een schuur. Die jongen is aan één zijde van zijn lichaam verlamd geraakt.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

2.3. toverboeken

Toverboek brengt veel tegenslag

In een huis waar men een toverboek had, was niets dan onheil. Tot driemaal toe probeerden de mensen het boek te verbranden, maar dat lukte niet. Uiteindelijk hebben ze het boek dan moeten wegbrengen.

Verteld in Wuustwezel in 1953 door 82-jarige man

Toverboekje kan niet weggeworpen worden

Een man die dieren naar de stad moest brengen, raapte onderweg een boekje op. Toen de man voelde dat het om een slecht boekje ging, gooide hij het weg. Even later had hij het boekje echter alweer op zak. Uiteindelijk heeft de man zich laten overlezen. Daarbij zweette hij heel erg.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 75-jarige man

Tovenaar kan niet sterven in 't bezit van toverboekje

Een man die een toverboek bezat, kon niet sterven. Uiteindelijk heeft de pastoor die man van zijn boek verlost.
Verteld in Gooreind in 1953 door 81-jarige man

3. duivelssagen

3.1. duivels

Dansen met duivel

Een man had in de stad een meisje met de duivel zien dansen. Het meisje had gezegd: "Moeder, ik ga dansen, al is het met de duivel". Overal waar de duivel had gelopen, was er een gat in de plankenvloer.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

3.2. vrijmetselaars

Wijwater tegen de framassons

Op zondagochtend ging de pastoor met wijwater rond in de kerk om de toverij te verdrijven. Hij trok vooral ten strijde tegen framassons die hun macht van de duivel kregen.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

4. historische sagen

Verborgen schat

Bij de kerkbeemden aan de driehoek lag sinds de oorlog van Napoleon geld begraven. In 1901 heeft men dat geld gevonden. Er was geld bij dat dateerde uit 1789.
Verteld in Wuustwezel in 1953 door 75-jarige man

Klok luidt in 't Floorgat

In het Floorgat was een diepe kuil. Als men de klok met Kerstmis middernacht hoorde luiden, kon men het klokkengelui ook uit die kuil horen.
Verteld in Loenhout in 1953 door 88-jarige man

In 't Klokkeven luiden de klokken

In Sint-Lenaarts zouden de kraaien de klokken uit de kerk hebben gehaald. De kraaien wilden die klokken meenemen, maar omdat ze te zwaar waren, gooiden de vogels de klokken in het Klokkeven.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

De hooischuur

Tussen Wuustwezel en Achterbroek zou ooit een schuur met hooi zijn verzonken in een ven. Daarna noemde men dat ven 'de Hooischuur'.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Napoleon bezoekt Wuustwezel

Vóór de Franse Revolutie kwam Napoleon vaak in Wuustwezel. Hij sliep dan in een huis op de Kruisweg.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

Schat in Wuustwezel

Bij de driehoek aan de Kerkebeemden zou sinds de Franse Revolutie geld verborgen liggen. Toen enkele meisjes daar denappels gingen rapen en met aarde naar elkaar gooiden, ontdekten ze iets hards. Zo werd het geld gevonden.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

De hooischuur

In de bossen tussen Wuustwezel en Achterbroek zou vroeger een schuur met hooi in een ven zijn verzonken. Die plaats werd 'de Hooischuur' genoemd.
Verteld in Gooreind in 1953 door 72-jarige man

APPENDIX: Alfabetisch overzicht per auteur van de Antwerpse sagenverzamelingen

1. AERTSEN, R., *Onderzoek naar de sagenmotieven in het noorden van de Antwerpse Kempen*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Leuven, 1953.
2. CAMBRE, R., *Sagenonderzoek in Antwerpen en de Antwerpse agglomeratie*, 2 delen, Leuven, 1966.
3. DEBRUYNE, K., *Heksenverhalen in Westerlo en omstreken*, Leuven, 2002.
4. DARRAS, H., *Onderzoek naar de sagenmotieven in het hart van de Antwerpse Kempen*, Leuven, 1964.
5. DE HAES, A., *Sagen uit de provincie Antwerpen,* Leuven, 1943.
6. DE SUTTER, T. en MARIËN, S., *Heksen en spoken in onze Kempen. Sagen en verhalen opgetekend in Berlaar en omgeving*, s.l., 1987.
7. DE WIT, L., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Mechelen en omgeving,* Leuven, 1956.
8. HELSEN, A., *Het volkscultureel erfgoed van Veerle*, Leuven, 2001.

9. HENDRICKX, H., *Onderzoek naar de sagenmotieven in het overgangsgebied Antwerpen-Kempen*, Leuven, 1962.
10. HENOT, H., *Kempische Volksvertelsels*, Brussel, 1926.
11. HENOT, H., *Sagen uit de Kempen*, Brussel, 1926.
12. LUYTS, W., *Sagen uit het "Land van Turnhout"*, Leuven, 1956.
13. MICHIELSEN, A., *Onderzoek naar de sagenmotieven in het land van Herentals*, Leuven, 1964.
14. OP DE BEECK, L. *Moet ge horen! Magie en Volkshumor uit de Kempen*, Turnhout, 1986.
15. PEETERS, C., *Volkscultureel erfgoed in Mariekerke*, Leuven, 2001.
16. ROECK, A., 'Hedendaags volksgeloof in de duivel in de provincie Antwerpen', in: *Noordgouw*, 14 (1974), p. 105-130.
17. ROECK, A., 'Het toverboek in de Antwerpse volkssage', in: *Taxandria*, 42-43 (1970-1971), p. 73-120.
18. ROECK, A., 'Historisch onderzoek naar de volkssagen over de duivel en de vrijmetselaars, opgetekend in de provincie Antwerpen in de XIXe en XXe eeuw', in: *Handelingen XLIe Congres Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, deel 2, Mechelen, 1971, p. 438-451.
19. ROECK, A., 'Priesters en geestelijken in de volkssagen van de provincie Antwerpen', in: *Jaarboek 1996-1998 Provinciale Commissie voor Geschiedenis en Volkskunde*, Antwerpen, p. 190-200.
20. SCHALLENBERG, H., *Heksensagen in Mechelen en omstreken*, Leuven, 2000.
21. SMETS, L., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Rupelstreek en omgeving*, Leuven, 1963.
22. SMETS, P., *Onderzoek naar de sagenmotieven tussen de Antwerpse agglomeratie en de Rupelstreek*, Leuven, 1965.
23. TOP, S., *Op verhaal komen. Sagen uit de provincie Antwerpen*, Leuven, 2007.
24. VAN DEN BERG, M., '140 jaar volksverhaalonderzoek in de provincie Antwerpen', in: *Volkskunde*, 66 (1965), p. 169-191.
25. VAN DEN BERG, M., 'De kinderschrik in de provincie Antwerpen', in: VAN NESPEN, W. (red.), *Miscellanea prof. em. dr. K.C. Peeters*, Antwerpen, 1975, p. 71-90.
26. VAN DEN BERG, M., *De volkssage in de provincie Antwerpen in de 19de en de 20ste eeuw*, 3 delen, Gent, 1993.
27. VAN DEN BERG, M., *Onderzoek naar de sagenmotieven in de Polders ten noorden van Antwerpen*, Leuven, 1955.
28. VAN DEN OEVER, K., *Kempische vertelsels*, Maldegem, 1905.
29. VAN GRIEKEN, B., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Westerlo en omgeving*, Leuven, 1965.
30. VAN HOOF, H., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Lier en omgeving*, Leuven, 1958.
31. VAN HOOF, W., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Heist-op-den-Berg en omgeving*, Leuven, 1963.
32. VAN HOUT, J., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Geel, Gierle, Kasterlee, Lichtaart, Tielen*, Leuven, 1962.
33. VANKERKHOVEN, M., *Onderzoek naar de sagenmotieven in het grensgebied Kempen-Hageland*, Leuven, 1964.
34. VAN LOOCK, G., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Mol - Dessel - Retie*, Leuven, 1957.

35. VERHEYEN, C., *Volkscultureel erfgoed uit Arendonk*, 2 delen, Leuven, 1982.
36. VERSCHAEREN, H., *Volkssagen in het land van Lier 1970-1980. Basisgegevens voor detailstudie. In opdracht van Frans M. Olbrechts-stichting*, Lier, 1983.
37. WAUTERS, J., *Onderzoek naar de sagenmotieven in Klein-Brabant,* Leuven, 1962.

St.- WILLIBRORDUSKAPEL DEUREIND

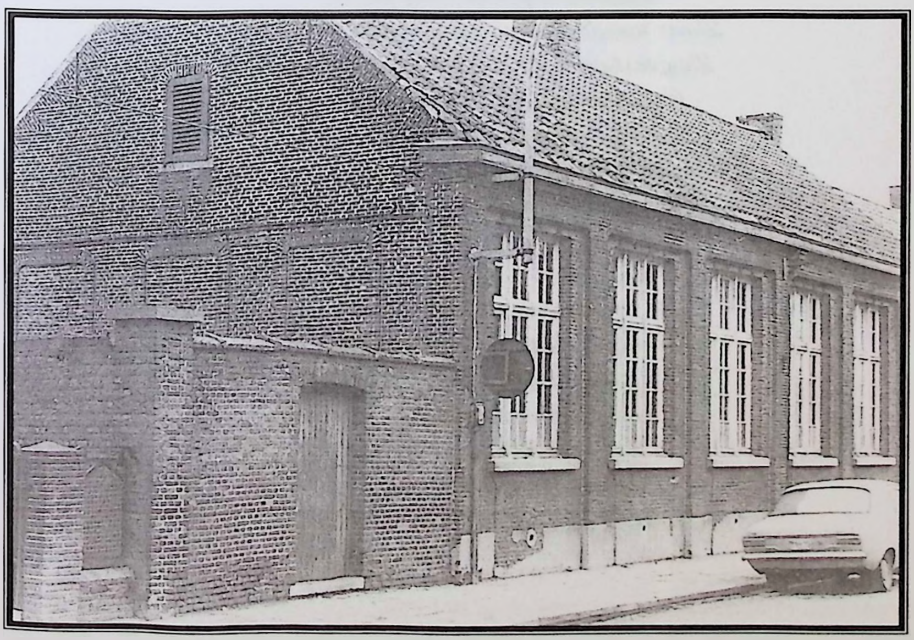
PAROCHIEKERK O.-L.-VROUW WUUSTWEZEL

BEWONERS VAN HET DORP

Al geruime tijd broedt bij mij de idee om wat te schrijven over vroegere bewoners uit de Dorpsstraat. Wie woonde in de Dorpsstraat? Waar woonde die persoon in de Dorpsstraat? Waar kwam hij vandaan? Welke van zijn voorouders hebben we kunnen opzoeken.? Wat weten we over het leven van die persoon? Hebben wij er een foto, een doodsbrief, een doodsprentje, een ... van? Vonden we van haar/hem misschien een verslag in een oude krant, of kennen we een verhaal dat we van hem of haar hoorden vertellen? Misschien kennen we wel een lied of vers dat bij haar/hem past.

Ja, we zijn er al vele uurtjes zoet mee geweest. Er is al heel wat op computer gezet. Er ligt nog heel wat documentatie klaar En... er zijn zeker nog mensen die ons aan documentatie kunnen helpen. Wij kunnen ook nog personen opzoeken die ons zeker nog heel wat kunnen vertellen. Zonder werk zitten we in onze heemkundige kring "belange" nog niet.
Hierna volgen een paar voorbeelden van hoe wij te werk willen gaan.

"TER SCHOLE GAAN"

Ingang jongensschool (Dorpsstraat)

Als bewoners uit de Wuustwezelse hei maakten wij via de school kennis met het dorp. Vooraleer te gaan vertellen over die bewoners uit die Dorpsstraat, bekijken en bespreken we daarom dan ook eerst even die school. Ik kreeg persoonlijk van een schoonzus "nen dikke schrijfboek mej een stijf kepeirkel roend van wijlen Jan Verstraolen (1853 – 1947). Dieje mees hee veul teksten van ouw liekes, gedichjes, ... en ook gelegenheidsliekes die hij zelf maokte,... oepgeschreven in dieje dikken boek. Oep 't eerste blad van zijnen boek staot in 't schoon geschreven::

"*Wuestwezel, 13 augustus 1908*"

En as jierste lieke komt dan: "*O Jezu, vol Genaden*"

Dankzegging na de H. Communie

Deze tekst gaan we hier niet gebruiken. Want ieveraanst aanders vunden we in het boek wel nen tekst, die novenant we dochten, beter paste bij 't school. Wat denkte gullie er van?

Ter schole gaan ...

Refrein

Ter schole gaan, ter schole gaan,
Een jaarken zes of zeven,
Dat is voor ons de rechte baan,
Dat is de schoonste tijd van 't leven
Daar wordt het goed, in overvloed,
Gezaaid op onze stappen
Daar wordt de ziel tot deugd gevoegd
De geest verrijkt met wetenschappen
Gezegend zij, die vroom en vrij,
Ons dagelijks onderwijzen
Hen danken en begroeten wij
Op dezen blijden dag der prijzen

1

O, er ligt een schat verborgen
In den schooltijd voor een kind
Dat zijn toekomst wil verzorgen
En het lonend werk bemind
Als een vischje in het water
Leeft en spartelt het verblijd
En het zamelt ook voor later
Rijke vruchten zijner vlijt. (Refr.)

2

Nu geluisterd, schrijven, lezen,

Rekenkunde, geschiedenis,
Alles wordt er onderwezen
Wat ons goed en nuttig is
Vlijtig oog en oren open
En den geest van 't spel gekeerd
Dan zal er geen uur verloopen
Of er wordt wat bijgeleerd. (Refr)

3

Maar de geest staat lang gespannen
Hoort, daar klinkt de blijde bel
Zorg de aandacht nu gebannen
En uit ganser hart aan 't spel
En dan huiswaarts gauw gebleten
In het brood dat moeder geeft
O, hoe lekker smaakt het eten
Als men veel gearbeid heeft?(Refr)

4

Na een laatse maal gebeden
Dank aan God den kinderwriend
Sluimer zacht nu en tevreden
Gij hebt uwe rust verdiend
En dan 's morgends weer aan streven
In de school met nieuwen moed
Kinders, neen, er is geen leven
Zoo gelukkig en zoo zoet.(Refr)

5

Ouders, zuster, die ons streven
Leidt tot wetenschap en deugd
En gij allen ook die heden
Deel neemt aan dit feest der jeugd
Moge U God zijn zegen schenken
Voor de zorg g'ons besteedt
Wij wij zullen steeds gedenken
Al het goed dat gij ons deedt. (Refr)

En wie heeft er bij meester Jan Vervoort in de klas gezeten? Meester Jan Vervoort kon ons zulke mooie verhalen vertellen uit het verleden, over de oude gebouwen, ... En hij maakte er dikwijls een mooie bordtekening bij. Spijtig dat hij kleurenblind was.

Als hij vroeg "En welke kleur is dat?", ja dan waren er altijd deugnieten bij die een verkeerde kleur noemden. Met hem gaan wandelen achter 't Hof was altijd een hele belevenis. Ziet ge die dikke beukenboom nog staan aan 't eind van 't kronkelpaadje. Met hoevelen konden we er rond gaan staan? En wat betekenden al die letters die in de schors gegrift waren? En waarom stond er rond sommige letters een hartje getekend? Dat heeft meester Jan ons nooit gezegd.
Weet je nog hoe we aan de Spiegel achter 't Hof naar "de schrijverkes" gingen kijken? En daarna leerden we in de klas Ivan:

Het Schrijverke
Uit "Dichtoefeningen" Guido Gezelle

O, krinklende winklende waterding,
Met 't zwarte kabotseken aan,
Wat zien ik toch geren uw kopke flink
Al schrijven op 't waterke gaan!
Gij leeft en gij roert en gij loopt zoo snel
Al zie'k u noch arrem noch been;
Gij wendt en gij weet uwen weg zoo wel,
Al zie 'k u geen ooge, geen één.
Wat waart, of wat zijt, of wat zult gij zijn?
Verklaer het en zeg het mij , toe!
Wat zijt gij toch, blinkende knopke fijn,
Dat nimmer van 't schrijven zijt moe?
Gij loopt over 't spiegelend water klaar,
En 't water niet meer en verroert
Dan of het een gladdige windje waar,
Dat stille over 't waterke voert.

O schrijverkes, schrijverkes, zegt mij dan,-
Met twintigen zijt gij en meer,
En is er geen een die 't mij zeggen kan:
Wat schrijft en wat schrijft gij zoo zeer?
Gij schrijft, en 't staat in het water niet,
Gij schrijft, en 't is uit en 't is weg;
Geen Christen en weet er wat dat bediedt:
Och, schrijverke, zeg het mij, zeg!
Zijn 't visselkes daar ge van schrijven moet?
Zijn 't kruidekes daar ge van schrijft?
Zijn 't keikes of bladjesof blomkes zoet,
Of 't water, waarop dat ge drijft?
Zijn 't vogelkes, kwietlende klachtgepiep,
Of is't het blauwe gewelf,
Dat onder en boven u blinkt, zoo diep,
Of is het u, schrijverke, zelf?
En 't krinklende, winklende waterding,
Met 't zwarte kapoteken aan,
Het stelde en het rechtte zijn oorkes flink,
En 't bleef daar een stondeke staan:
"Wij schrijven," zoo sprak het, "al krinklend af
Het gene onze Meester, weleer,
Ons makend en leerend, te schrijven gaf,
Eén lesse, niet min nochte meer;
Wij schrijven, en kunt gij die lesse toch
Niet lezen, en zijt gij zoo bot?
Wij schrijven, herschrijven en schrijven nog
Den heiligen Name van God! "

DE FAMILIE VAN DER JONCKHEYD

Laten we nu eens wat vertellen over over iemand die in 't Dorp woonde en die iedereen kende. Willen we beginnen met "den ouwen koster":

JEF VAN DER JONKHEYD?

Schoon is de jonkheyd

Schoon is de jonkheid, het blijde leven

Schoon is de jonkheid, zij komt niet weer.
Zoo hoorde ik 't dikwijls van oude lieden
Ze zeiden 't mij zoo meengen keer.

Refr.
En daarom zeg ik ook
Schoon is de jongelingstijd
Schoon is de jonkheid
Zij komt niet weer
Zij komt niet immer weer
Zij komt ook nimmer weer
Schoon is de jonkheid
Zij komt niet weer.

Er bloeien rozen, er bloeien tulpen,
Er bloeien bloemen, zij vallen af
En ook wij mensen, wij moeten sterven
En daarna zinken in het graf.
Refr.

En iedere wijnstok draagt zoete druiven
En uit die druiven vloeit de wijn
Van uit den hemel is hij gezonden
Om onze jonkheid te verblijn.
Refr.

Vergane tijden keeren niet weder
Dus broeders mint en zing en drinkt
Verheugt u lang nog met Vlaamschen lied'ren
Zoo lang de jeugd voor ons nog blinkt.
Refr.

Hoe zijn we zinnens te werken? Voor onze opzoekingen zoeken we ons documentatiemateriaal enkel in de eigen WESALIA II documenten.
Wie van deze familie woonde er 50 - 100 – 200...jaar geleden al in het dorp van Wezel? We gingen op zoek naar het eerste koppel dat we in Wuustwezel aantroffen met Van der Jonckheyd.als familienaam.
We vonden het op "den Kruisweg"! We zochten de voorouders, de kinderen, kleinkinderen,... We vonden een doodsprentje, een doodsbrief, een stukje levensverhaal, We zochten er nog een liedje of een gedichtje van "uit de verleden tijd " bij, Natuurlijk moest er hier en daar een stukje dialect gesproken of gebruikt worden en werden

sommige personen met hun "bijnaam"genoemd. Zo zien wij onze kennismaking met een tak van deze familie.

PETRI VAN DER JONCKHEYD

° rond 1680 te Tienen

x ADRIANA JOANNIS THEUNS

° rond 1682 te Zundert.

KINDEREN

1 – Joannes V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 09/12/1705
Doopgetuigen: Nicolas Notelers en Catharina Jan Adriaenssens.
+Wuustwezel 10/01/1781 xWuustwezel18/06/1731
Cornelia Gerardi Kuypers ° Zundert 07/11/1712
+ Wuustwezel 08/10/1755

2 - Anna Maria V/der Jonckheyd ° Wuustwezell 13/05/1707
Doopgetuigen: Antonius Petri Theuns en Catharina Maes
+ Wuustwezel 29/09/1708

3 – Petrus V/der Jonkheyd ° Wuustwezel 16/10/1708
Doopgetuigen: Petrus Geerts en Catharina Lamberti
x Maria Cornelisse

4 – Franciscus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 16/12/1710
Doopgetuigen: Nicolas Lamberti en Elisabeth Cath. V/den Bogaert
+Wuustwezel 26/02/1745

5 – Cornelius V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 07/10/1712
Doopgetuigen: Cornelius V/der Vloet en Maria Adriana Peeters
+ Wuustwezel 28/11/1715

6 – Henricus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 12/12/1714
Doopgetuigen Henri Van der Vloet en Petronella Bauwens
+Wuustwezel 16/05/1758 x Wuustwezel 14/01/1738
Catharina Vorsselmans ° Loenhout 03/12/1712
+ Wuustwezel 21/10/1746 **xx Adriana Vorsselmans**
° Loenhout 01/08/1717 + Wuustwezel 17/11/1788

7 – Anna Maria V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 23/02/1717
Doopgetuigen:Joannis Adriani Petri Theuns en Elisabeth Lamberti
+ Wuustwezel 26/02/1784 x Wuustwezel 03/01/1750
Cornelus Melssens

8 - Franciscus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 15/06/1719
Doopgetuigen: Joannes Van Bael en Theresia Begode
+ Wuustwezel 10/12/1793 x Wuustwezel 15/06/1749
Petronella Rommens ° Wuustwezel 04/02/1722
+Wuustwezel 04/07/1778

Nu gaan we verderop zoeken naar:

ADRIANUS JOSEPHUS VAN DER JONCKHEYD

KOSTER

° Wuustwezel 9 mei 1880 + Wuustwezel 26 mei 1959

We vertrekken van de jongste zoon van Joannes Petri Van der Jonckheyt en Adriana Joannis Theuns :

FRANCISCUS VAN DER JONCKHEYT

° Wuustwezel 15 juni 1719 + Wuustwezel 10december 1793

x Petronella Rommens

° Wuustwezel 4 februari 1722 + Wuustwezel 4 juli 1782

xx Wuustwezel 9 januari 1786

ANNA MARIA PELLENS

KINDEREN:

1 – Joannes Franciscus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 14/12/1746
Doopgetuigen: Joannes V/der Jonckheyd en Catharina Gagelmans
+ Wuustwezel 07/01/1747

2 – Anna Maria V/der Jonckheyt ° Wuustwezel 28 /01/1748
Doopgetuigen : Cornelis V/der Vleer en Anna Maria V/der Jonckheyt
+ Zundert 04/09/1812 x Gr.-Zundert 17/04/1780
Joannes Donkers ° Gr.-Zundert 19/11/1735
+ Zundert 08/01/1796

3 – Anna Lucia V/der Jonckheyt °Wuustwezel 20/08/1750
Doopgetuigen: Henri V/der Jonckheyt en Anna Lucia Franché
+ Wuustwezel 17/04/1830 x Wuustwezel 20/06/1773
Adrianus Wilhelmus V/Looveren ° Wuustwezel 24/11/1749
+Wuustwezel 23/09/1840

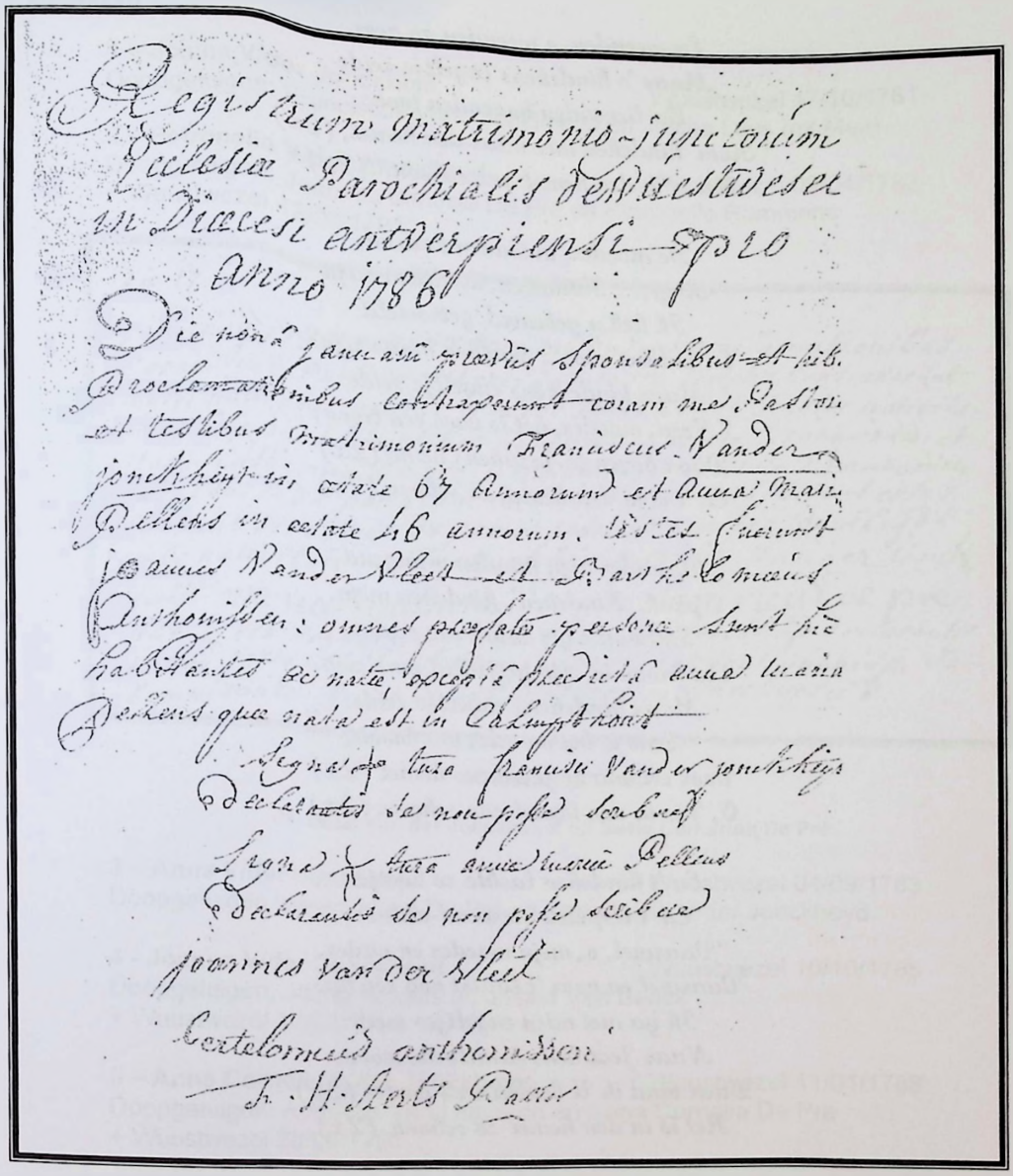
4 – Jacobus V/der Jonckheyt (wever) ° Wuustwezel 27/11/1752
Doopgetuigen: Jacob Begoden en Maria Anna Van Luxemborgh
+ Wuustwezel 25/01/1818 x Wuustwezel 17/01/1780
Maria Catharina De Pré ° Wuustwezel 21/09/1758
+ Wuustwezel 12/04/1826

5 – Cornelius V/der Jonckheyt °Wuustwezel 07/04/1755
Doopgetuigen: Petrus V/der Jonckheyt en Cornelia Coppens
+ Wuustwezel 15 mei 1763

6 – Gerardus Joannes V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 22/05/1757
Doopgetuigen:Joannes V/der Jonckheyt en Elisabeth Havermans
+ Wuustwezel 28/05/1763

7 – Ludovicus Van der Jonckheyd ° Wuustwezel 22/02/1760
Doopgetuigen: Ludovicus Daelemans ex 's-Gravenwezel en Maria Barbara
van Doren ex Turnhout + Wuustwezel 15/05/1763

8 - Cornelia V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 18/06/1762
Doopgetuigen; Joannes V/Der Jonckheyd en Elisabeth Snepvangers
+ Wuustwezel 20/05/1763

Registrum matrimoniorum
Ecclesiæ Parochialis de Westwesel
in Diœcesi antverpiensi pro
anno 1786

Die nona januarii præviis sponsalibus et bis
proclamationibus celebratum coram me Pastore
et testibus matrimonium Franciscus Vander
jonckheyt viri ætate 63 annorum et Anna Maria
Pellens in ætate 46 annorum. Testes fuerunt
Joannes Vander Vleet et Petrus Lomans
Antwerpienses: omnes præsentes personæ simul hic
habitantes de mandato speciali præfati Domini Decani
Pellens qua natus est in Schuppthoven

Signatum Franciscus Vander jonckheyt
declarando se non posse scribere

Signatum + Anna Maria Pellens
declarando se non posse scribere

Joannes van der Vleet

Cortelomuid authorisatus
F. H. Stets Pastor

HUWELIJKSAKTE
Franciscus Van der Jonckheyt en Anna Maria Pellens

Het is in den hemel zoo schoon!

Daar lag in zijn wieg op sterven
Een kindje, zoetaardig en teer
Zijn vader en moeder stonden,

En weenden, o weenden zo zeer.
Maar 's kindekens engeltje zeide
Op lievenden kozenden toon:
" Kom kindeken mee naar den hemel, (2x)
Het is in den hemel zoo schoon!"(2x)

De moeder, in tranen badend,
-Riep,... Kindeken, kindeken mijn
Ik heb u gebaard, getroeteld
En zal het voor 't grafken maar zijn?
Maar kinderkens engeltje zeide:
"Neen, moeder, het is voor een troon,
Daar boven in Jezukens hemel(2x)
En 't is in den hemel zo schoon.(2x)

De vader zijn handen wringend
Sprak: Kindeken , kindeken mijn,
Ik hoopte gij zoudt uw vader
Een kroon in zijn grijsheid eens zijn.
Maar kindekens engeltje zeide:
" Eens is het o vader uw kroon,
Voor eeuwig in Jezukens hemel (2x)
O, 't is in den hemel zoo schoon. (2x)

En 't kindeken lachte zo zoetjes
En 't lispelde sterwend aldus:
"Vaarwel, o, mijn moeder en vader,
Vaarwel en voor 't laatst nog een kus.
Ik ga met mijn engeltjes mede
Naar Jezukens hemelsche woon,
Daar vind ik U beiden eens weder (2x)
Het is in den hemel zo schoon. (2x)

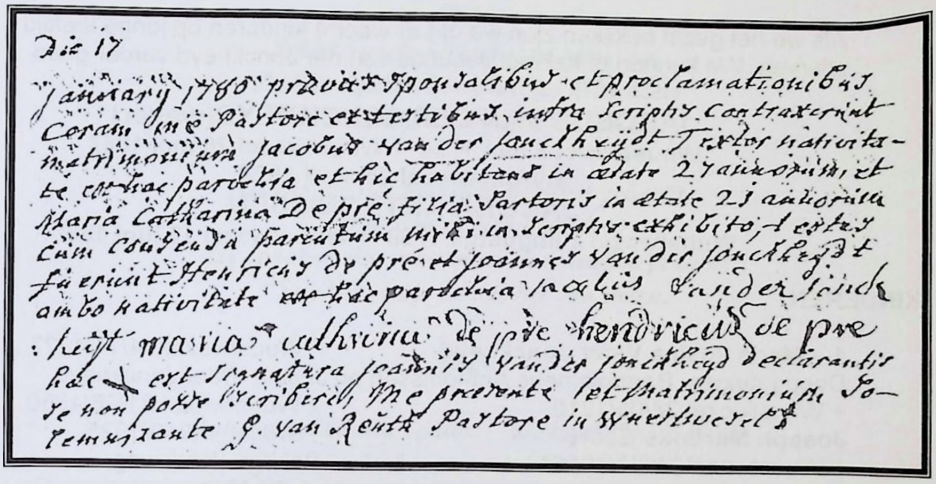
Uit zijn huwelijk met Anna Maria Pellens zijn geen kinderen meer geboren. Van de 8 geboren kinderen zijn er vijf jong gestorven. Wij gaan nu verder met de enig overgebleven zoon:

JACOBUS VAN DER JONCKHEYD
° Wuustwezel 27/11/1752 + Wuustwezel 25 januari 1818
x Wuustwezel 17 januari 1780
MARIA CATHARINA DE PRE
° Wuustwezel 21/09/1758 + Wuustwezel 12/04/1826

Kinderen :

1 – Josina V/der Jonckheid ° Wuustwezel 17/10/1781
Doopgetuigen: Franciscus V/der Jonckheyd en Josina Leys (ex Meir)

2 – Petronella V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 09/04/1782
Doopgetuigen: Joannes Baptista De Pre en Petronella Rommens
+ Wuustwezel 12/03/1794

HUWELIJKSAKTE

Jacobus Van der Jonckheijdt en Maria Catharina De Pré

3 – Anna V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 04/09/1783
Doopgetuigen waren: Henri De Pre en Anna Lucia V/der Jonckheyd

4 - Joanna V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 10/10/1785
Doopgetuigen: Jacob Arnouts en Josina Van Beeck
+ Wuustwezel 13/03/1794

5 – Anna Cornelia V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 11/01/1788
Doopgetuigen: Adrianus Van Looveren en Anna Cornelia De Pre
+ Wuustwezel 20/08/1788

6 – Joannes V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 20/08/1789
Doopgetuigen: Wilhelmus V/Looveren en Anna Maria Pellens(ex Ka)

7 – Anna v/der Jonckheyd °Wuustwezel 11/08/1791
Doopgetuigen: Cornelius Cools en Anna Cornelia De Pre
x Loenhout 22/06/1815 **Michaël Van Staey**
° Rijkevorel 20/12/1780

8 – Jacobus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 06/05/1794
Doopgetuigen: Jacob Arnouts en Josina Van Beeck

Zie volgende gezin

9 – Joanna V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 30/09/1796
Doopgetuigen: Wilhelmus Van Looveren en Josina V/der Jonckheyd

10 – Joannes Baptista V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 25/06/1799
Doopgetuigen: Adrianus Wilhelmi Van Looveren en Susanna Van Beeck
+ Wuustwezel 29/04/1817

Als we het gezin bekijken zien we dat er weer 4 kinderen op jonge leeftijd stierven. We kunnen enkel met Jacobus van der Jonckheyd verder gaan.

JACOBUS VAN DER JONCKHEYD(wever)

° Wuustwezel 6 mei 1794 + Wuustwezel 26 mei 1847
x Wuustwezel 25 april 1827

JACOBA ANTHONISSEN

° Wuustwezel 2 augustus 1798 + Wuustwezel 17 juni 1868

KINDEREN:

1 – Maria Josina V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 04/11/1827
Doopgetuigen: Bartholomeus Anthonissen en Josina V/der Jonckheyd
+ Wuustwezel 28/05/1910 x Wuustwezel 21/08/1850
Joseph Martinus Geerts ° Brecht 26/10/1825
+ Wuustwezel 28/03/1915 Bakker - Kruisweg
Zoon van Andreas Henricus Geerts(lakenmaker) en Maria Catharina De Clerck

2 – Anna Lucia V/der Jonckheyt ° Wuustwezel 11/11/1828
Doopgetuigen: Petrus Anthonissen en Petrus Jos Hendrickx en Lucia Van der Jonckheyt
+ Stabroek 25/05/1896

3 – Adrianus V/der Jonckheyt ° Wuustwezel 21/12/1830
Doopgetuigen: Adr. V/Looveren, Cornelia V/der Jonckheyt,, Cath. Arnouts

4 – Petrus Joannes V/der Jonckheyt ° Wuustwezel 06/08/1833
Doopgetuigen: Petrus Joannes Arnouts en Anna Maria Anthonissen
+ Wuustwezel 27/08/1891 x Wuustwezel 21/10/1863
Anna Catharina Arnouts ° Wuustwezel 10/10/1826
+ Wuustwezel 01/04/1891 Petrus = linnenwever
Dochter van Adrianus Aernouts en Carolina Suls

5 – Cornelius V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 27/09/1837
Doopgetuigen: Hubertus Anthonissen en Anna Cornelia Rombouts (portier te Antwerpen)

6 – Carolus V/der Jonckheyt ° Wuustwezel 25/04/1842
Doopgetuigen: Michaël Rombouts en Josina V/der Jonckheyt
Zie verder volgend gezin:

Vier weverkens

Vier weverkens zag men ter botermarkt gaan,
En de boter die was er zo diere.
Zij hadden geen duit haast meer in hunne tas,
En ze kochten een pond sa vieren.

Refr.
Schiet spoele sjerreliekke spoelza;
Djikke djakke kerrekoltjes klits klets
En ze kochten een pond sa vieren.

En als zij dat boterken hadden gekocht;
Zj hadden er vier platelen
Zij spraken dat vrouwken zo vriendelijk aan:
"Sa, Vrouwtje en wil het ons delen.

Refr.

Dat vrouwken dat sprak: " Dat zal ik wel doen,
Ja, zo wel als een vrouwken vol eren,
Want ik wete wel wat er de weverkens zijn:
En de weverkens zijn er geen heren!

Refr.

CAROLUS VAN DER JONCKHEYT

° Wuustwezel 25 april 1842 + Wuustwezel 12 juli 1924
x Wuustwezel 15 mei 1872

JOANNA SULS

° Wuustwezel 14 november 1839 + Wuustwezel 9 mei 1876

Men noemde Carolus V/der Jonckheyt "Sjarel van Kobussen". Hij was eerst timmerman op den Kruisweg en daarna in 't Dorp. Hij was dichtste buur van Joannes Baptista Goris, schoen- en zadelmaker.. Hun zoon, Janneke Pek, huwsz met de enige dochter (Ludovica Anna Van der Jonckheyd (gedoopt als Suls - erkend bij huwelijk) van Sjarel van Kobussen en Jouwke Sulst. Jouwke stierf juist voor haar vierde huwelijksverjaardag.

KINDEREN:

1 – Ludovica Anna V/der Jonckheyd
Erkend bij Huwelijk , gedoopt als Suls
X Wuustwezel 24/02/1892
° Wuustwezel 05/08/1857
°Wuustwezel 11 juni 1863
+ Wuustwezel 03/12/1921
Joannes Baptista Goris
+ Wuustwezel 18/01/1929

Zadelmaker en schoenmaker - zie ook bij familie Goris.

HUWELIJKSAKTE
CAROLUS VAN DER JONCKHEYT
xx Wuustwezel 22 augustus 1877
ANNA CATHARINA SULS
° Wuustwezel 10 januari 1851 + Wuustwezel 12 januari 1931

Ten jare duizend acht honderd zeven en zeventig den twee en twintigsten der maand augustus ten tien ure voormiddag, zijn voor ons Adrianus Aerden, Schepen, gedelegeerde Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente van Wuestwezel, Provincie Antwerpen, openbaarlijk ten gemeentehuize verschenen, ter eene zijde: **Carolus Van der Jonckheijd**, timmerman, alhier woonende en geboren op den vijf en twintigsten april achtienhonderd twee en viertig, bejaerde, wettige ongehuwde zoon van Jacobus Van der Jonckheijd en Jacoba Anthonissen, beiden alhier overleden blijkens overlijdensakten ten deze alhier bij extrakten gevoegd en hebbende geene grootouders meer blijkens overlijdensakten zijner gezegde ouders en wedu-wenaar wijlen Joanna Suls, alhier overleden blijkens overlijdensakte alhier bij extrakt gevoegd, en zulks eerst na goedkeuring van Koninglijk besluit van 30 juli tot het aangaan van huwelijk met schoonzuster ter andere zeide genoemd, alsmede gezien zijn certificaat van Militie afgeleverd door den heer Gouverneur dezer provintie blijkens welk den comparant voldaan heeft aan de Nationale Militie: ter andere zeide **Anna Catharina Suls,** zonder beroep, alhier wonende en geboren op den vierde january achtien honderd een en vijftig , bejaarde, wettige ongehuwde dochter van Guilielmus Suls alhier overleden bkijkens akte van overlijden alhier bij extrakt gevoegd, en van Anna Cornelia Hofkens oud vier en zestig jaaren zonder beroep, alhier gehuisvest en present, verklaerende toe te stemmen in het voorhandig huwelijk harer gemelde dochter.----------
Geene tegenkanting ons wegens dit huwelijk beteekend zijnde, recht doende aan het gemelde verzoek, na aan de partijen en getuigen te hebben voorgelezen al de stukken ten dezes vereischt, alsmede het zesde hoofdstuk des vijfden titels van het eerste boek van het burgerlijk wetboek over de wederzijdsche rechten en verplichtingen der echtgenooten, hebben wij gevraagd aan den toekomenden bruidegom en aan de toekomende bruid of zij zich willen nemen voor man en vrouw; ieder van hen, in het bijzonder, bevestigend geantwoord hebbende, verklaren wij in den naam van de wet, dat door het huwelijk vereenigd zijn **Carolus Van der Jonckheijd en Anna Catharina Suls;**----------
Onmiddellijk hebben de partijen contractanten ons verklaard dat er tusschen hen geen huwelijksvoorwaarde heeft plaats gehad. Van alle hetwelk wij den tegenwoordigen akt hebben opgesteld in de tegenwoordigheid van Petrus Joannes Van der Jonckheijd, oud vier & viertig jaar, linnenwever broeder van den bruydegom, Josephus Martinus Geerts, oud een en vijftig jaar, winkelier, oom van den bruydegom, Adrianus Suls, oud dertig jaar, strooidekker en Franciscus Suls oud één en twintig jaar, soldaat, twee broeders der bruyd; allen in de gemeente gehuisvest als getuigen er toe aanzogt, dewelke na voorlesing van den akt, met ons hebben geteekend beneevens bruydegom en bruyd; En heeft hare moeder ons verklaard niet te kunnen schrijven bij hooge ouderdom (oogenverduisternissen).

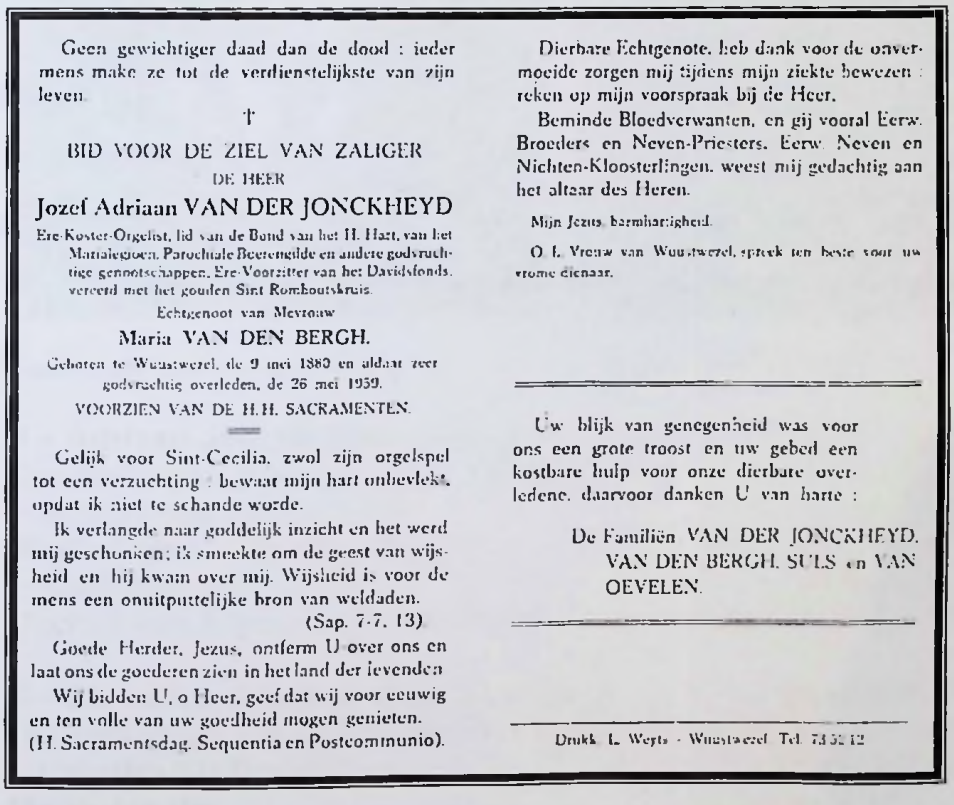
Handtekeningen:

C. Van der Jonckheijd A. C. Suls A. Suls F. Suls
J. Geerts J. Van der Jonckheijd A. Aerden

Joanna en Anna Catharina Suls zijn dochters van Wilhelmus Suls en Anna Cornelia Hofkens. Op 22 augustus 1877 werd het huwelijk van Carolus Van der Jonckheyd met zijn schoonzus Anna Catharina Suls (mutsenmaakster) bij koninklijk besluit van 30 juli 1877 goedgekeurd.

KINDEREN:

2 – Joanna Cornelia V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 16/06/1878
Doopgetuigen: Petrus Joannes V/der Jonckheyd en Anna Cornelia Hofkens
+ Mechelen 02/05/1978 (99 jaar oud)

Geen gewichtiger daad dan de dood : ieder mens make ze tot de verdienstelijkste van zijn leven.

†

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

DE HEER

Jozef Adriaan VAN DER JONCKHEYD

Ere-Koster-Orgelist, lid van de Bond van het H. Hart, van het Marialeger, Parochiale Beerengilde en andere godvruchtige genootschappen, Ere-Voorzitter van het Davidsfonds, vereerd met het gouden Sint Rombouts kruis.

Echtgenoot van Mevrouw

Maria VAN DEN BERGH.

Geboren te Wuustwezel, de 9 mei 1880 en aldaar zeer godvruchtig overleden, de 26 mei 1959.

VOORZIEN VAN DE H.H. SACRAMENTEN.

Gelijk voor Sint-Cecilia, zwol zijn orgelspel tot een verzuchting : bewaar mijn hart onbevlekt, opdat ik niet te schande worde.

Ik verlangde naar goddelijk inzicht en het werd mij geschonken; ik smeekte om de geest van wijsheid en hij kwam over mij. Wijsheid is voor de mens een onuitputtelijke bron van weldaden.

(Sap. 7-7, 13)

Goede Herder, Jezus, ontferm U over ons en laat ons de goederen zien in het land der levenden.

Wij bidden U, o Heer, geef dat wij voor eeuwig en ten volle van uw goedheid mogen genieten.

(H. Sacramentsdag. Sequentia en Postcommunio).

Dierbare Echtgenote, heb dank voor de onvermoeide zorgen mij tijdens mijn ziekte bewezen : reken op mijn voorspraak bij de Heer.

Beminde Bloedverwanten, en gij vooral Eerw. Broeders en Neven-Priesters, Eerw. Neven en Nichten-Kloosterlingen, weest mij gedachtig aan het altaar des Heren.

Mijn Jezus, barmhartigheid.

O. L. Vrouw van Wuustwezel, spreek ten beste voor uw vrome dienaar.

Uw blijk van genegenheid was voor ons een grote troost en uw gebed een kostbare hulp voor onze dierbare overledene, daarvoor danken U van harte :

De Familiën VAN DER JONCKHEYD, VAN DEN BERGH, SULS en VAN OEVELEN.

Drukk. L. Weyts - Wuustwezel Tel. 73 52 12

†

Bid voor de ziel van zaliger

MEVROUW

Maria Antonia VAN DEN BERGH

weduwe van

Jozef Adriaan VAN DER JONCKHEYD

geboren te Essen op 20 april 1879 en godvruchtig overleden te Kalmthout in het Rusthuis St. Vincentius op 5 juli 1968.

VOORZIEN VAN DE SACRAMENTEN DER STERVENDEN.

Ook een schijnbaar lang verblijf op aarde is nog spoedig voorbij ; en bij het afscheid uit dit aardse leven zullen onze deugden en verdiensten ons vergezellen naar de eeuwigheid.

Haar sterven was schoon, zoals haar leven was.

Eenvoud, onbegrensde liefde en trouwe volbrenging van Gods H. Wil waren het kenmerk van haar leven.

Dierbare familieleden, geeft u niet over aan droefheid ; sterven is voor mij alleen maar gewin. De Heer zegene U. Blijft voor mij bidden en mijn voorbeeld navolgen. Dien God en uw medemensen in liefde. Dit is de veilige weg naar de Vader in de hemel.

Mijn dierbare Zuster-Overste en eerwaarde zusters van het Rusthuis, U kan ik niet genoeg danken voor de liefderijke zorgen aan mij besteed. Blijft voor mij bidden, zo blijven wij verenigd.

Mijn naastbestaanden, vaartwel ! En wilt mij bijstaan door uw vurig gebed.

H. Hart van Jezus, ik vertrouw op U.

Voor uw blijken van deelneming in rouw en gebed danken u de familien

VAN DEN BERGH-VAN DER JONCKHEYD, VAN OEVELEN en SULS.

Begr. L. Hofmans - Wuustwezel - Tel. 260

Koster Jef Van der Jonckheyd

Maria Van den Bergh

3 – Adriaan Joseph V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 09/05/1880
Doopgetuigen: Adrianus Suls en Maria Joseph V/der Jonckheyd
+ Wuustwezel 26 mei 1959 x Wuustwezel 15/05/1923
Maria Antonia Van den Bergh ° Essen 20/04/1879
+ Kalmthout 05/07/1968 (koster- drukker)
Dochter van Adrianus Van den Bergh en Antonia Van Oevelen

4 – Cornelius Jacobus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 28/04/1882
Doopgetuigen: Antonius Guilielmus Aerde en Anna Cath. Arnouts
+ Kalmthout07/01/1967 x Haasdonk 24/09/1884
Maria Jacobs ° Haasdonk 17/11/1880
+ Kalmthout 17/081919

5 – Franciscus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 30/11/1884
Doopgetuigen: Franciscus Suls en Ludovica V/der Jonckheyd
+ Kalmthout 27/08/1960 Begraven WW 31/08/1960
Priester Missionaris Boekarest.

6 – Ludovicus Josephus V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 15/04/1887
Doopgetuigen: Josephus Martinus Geerts en Sophia Suls
+ Mechelen 28/10/1965 Begraven WW 30/10/1965
Onderwijzer Priester

7 – Alphonsus Joannes V/der Jonckheyd ° Wuustwezel 03/02/1890
Doopgetuigen:Petrus Joannes Van Dyck en Cornelia V/der Jonckheyd
+ Mechelen 30/09/1976

Moeder Anna Catharina Suls heeft steeds als grootste wens gehad dat haar kinderen ofwel priester ofwel kloosterzuster zouden worden. Deze wens is nooit in vervulling gegaan.
Adrianus Josephus was wel op goede weg, heeft de priesterkleding gedragen, maar is dan van gedachte veranderd. Hij is op 15 mei 1923 op 43-jarige leeftijd gehuwd met Maria Antonia Van den Bergh uit Essen. Zij was ruim een jaar ouder dan haar man. Deze had te Mechelen muziekstudies gedaan aan het Lemmensinstituut. Hij werd dan ook koster –orgelist in de parochiekerk van Wuustwezel. Hij was tevensj de privé secretaris van Baron Robert de Kerckhove d''Exaerde Borluut en baatte thuis ook nog een drukkerij uit.
Bij de openbare verkoping van de eigendommen van meester J. Lambrechts zien we dat KOOP 2 – Huis met hof, in het dorp, Wijk D ,590,691,593,609,delen, groot 8 aren 90 centiaren wordt gekocht door Jos. Van der Jonckheyd – Van den Bergh.
Het paar kreeg geen kinderen. Wel kwam Jef alle weken bij zijn schoonbroer Jef Van den Bergh in de Baan. Hij wlde dat de kinderen Frans of muziek leerden.
Hij had echter zo weinig geduld, dat er van Frans of muziek leren niets in huis is gekomen. Hoeveel keren zou hij als koster volgend Marialied gezongen hebben?

O.-L.-Vrouw van Vlaanderen

A. Cuppens *L. De Vocht*

Liefde gaf U duizend namen
Groot en edel, schoon en zoet;
Maar geen één die 't hart der Vlamen
Even hoog verblijden doet
Als de naam, o Moeder Maagd,
Die Gij in ons landje draagt
Schoner klinkt hij dan al d'and'ren:
Onze- Lieve -Vrouw van Vlaand'ren! (bis)

Waar men gaat langs Vlaamse wegen,
Oude hoeve, huis of tronk,
Komt men u, Maria, tegen,
Staat uw beeltenis te pronk;
Lacht ons toe uit lindegroen,
Bloemenkrans of blij festoen…
Moge 't nimmer hier verand'ren,
O Gij, Lieve Vrouw van Vlaand'ren.(bis)

Blijf in 't Vlaamse harte tronen
Als de hoogste koningin,
Als de beste Moeder wonen,
In elk Vlaams huisgezin!
Sta ons bij in alle nood,
Nu en in het uur der dood,
Ons, uw kind'ren en ook d' and'ren,
Liefste Lieve Vrouw van Vlaanderen.(bis)

Ja, waar men ging langs Vlaamse wegen, oude hoeven, huis of stronk, kwam men Maria tegen, stond haar beeltenis te pronk. In de Dorpstraat op de hoek van de Gasthuisdreef en de Dorpsstraat en aan 't begin van de Hofdreef hangt nog steeds een Mariakapelletje aan een boom. Het was vele jaren de gewoonte dat tegen de meimaand deze kapelletjes werden opgesmukt. Gedurende de meimaand werd er iedere avond een rozenhoedje gebeden. Heel wat volwassenen, maar vooral veel kinderen kwamen aan de kapelletjes van de Hofdreef en de Gasthuisdreef eerst meespelen en daarna meebidden. Anna Blommaert, dochter van garde Blommaert, trakteerde de aanwezige kinderen regelmatig met een snoepje. Daar kon wel wat voor gedaan worden..
Constant Eeckels,geboren te Antwerpen in 1879 schreef onderstaand gedicht over zo'n beeldje van Onze-Lieve-Vrouw in een kapelletje aan een boom.

't Lieve Vrouwke aan den boom

Lief Vrouwke, dat daar eenzaam staat
In kleine boomkapel,
Met roze blos op blank gelaat
En oogen, blauwend hel
Gelijk de zuiv're zomerlucht
Lief Vrouwke, zijt gij niet beducht
Zoo heel alleen in 't wijde woud,
Waarom de avond vouwt?

Wanneer het vriend'lijk zonnelicht

Aan gladden hemel glanst,
Door labberende blaren spicht
En op de zoden danst,
Lief Vrouwke, dan is 't wonnig schoon,
En ziet ge uit nauw bekrompen woon,
Met zoeten lach rond rooden mond
Op al wat leeft in 't rond.

Maar als het onweert, als het fel
Door bange boomen zoeft,
Zijn dan uw oogen nog zoo hel,
Niet tranig overdroefd?
En klemt ge dan uw kindje, dat
Ge draagt, en dat u vast omwat,
Niet angstig tegen 't hart , dat zwaar
Bonst bij het naar gevaar?

Neen? Blijft gij immer zo gerust,
En blijft uw kindje in droom,
Waarin ge 't neurend helt gesust,
Zoo tegen de ouden boom?
En als de donder dreigend grolt,
En 't stormen rond u huilend holt
En regen striemt, met guur geweld,
Dan zijt ge niet ontsteld?

Och, neem me dan bij u, in 't stil
Van uw kleine kluis,
En sus mij , als ik krimpend ril,
Met moederzoet gesuis.
Laat me, als het kindjen, op uw arm
Ook vredig sluimeren, en verwarm
Mij aan uw borste bij het koud
Gewaai in 't wijde woud.

EN WAT WETEN WE NOG VAN ADRIAAN VAN DEN BUYS?

Wij vonden in een oude reclamefolder volgende aankondiging.

ALLE

ZOETE BEKKEN

vinden bij

A. Van den Buys - De Rijck

DORPSTRAAT WUUSTWEZEL

HUN GERIEF

Tilleke de Rijck had haar snoepwinkeltje naast de smidse van haar broer. De zaken draaiden goed, zeker als er in de parochiezaal toneel of film plaats had. Tijdens de pauze was het een stormloop naar het winkeltje van Tilleke De Rijck om er snoep, cola, sigaretten... te gaan kopen. Twee nichtjes sprongen meestal bij om te helpen. Thuis had men geen tijd om op hen te letten.
Jaon was de zeun van Sus Buys. Jaon was al getrouwd gewist mej Merie Rijgers. Hij was "segeirenmaoker en winkelier".
Tilleke was 40 jaor tun ze mej Jaon Buys trouwde. Hu, hoven logen achter d'hoven neffen mekaoren ... en van 't één is zeker 't aander gekommen...Tilleke en Jaon trouwden en leefden nog vele jaren gelukkig samen. In zijn vrije tijd was Jaan een verwoed jager. Hij trok steeds met dezelfde groep op jagerspad. Zijn jachtvrienden kwamen hem op zijn tachtigste verjaardag nog halen om mee te gaan jagen.
Tilleke overleed te Wuustwezel op 24 september 1969. Jaon ging nog enkele jaren bij de familie Gielkens op de Brechtse steenweg (nu Kampweg) wonen. Hij stierf op 1 september 1973. Een gedicht over hazen past zeker in het leven van een jager.

Hazenverstand

Gentil Theodoor Antheunis ° Oudenaerde 1840 + Elsene 1907

Twee hazekens zaten
In 't jeugdige groen;
Zij knaagden en aten
Als hazenkes doen.
Zo keurig en schoon was de morgen;
Zo geurig de weide en zo mals!

Zij zaten daar rustig, verborgen
In 't klaver tot over den hals.
Hun muilken bewoog zich zo aardig,
Hun neusken deed 't zijne maar mee.
Men zag 't wel: ze waren zoetaardig,
Met 't beste en met 't slechtste te vree.
Zij hadden nog niets ondervonden
Van poër, noch van strik,noch van strop;
Hun oren, zo lang ze maar konden,
Die rekten zij boven hun kop.
Zij aten zo veel het hun lustte
Van 't geurige en 't jeugdige groen.
En vlijden zich neer dan te ruste,
Als heerlijke hazekens doen.
Maar wacht!
De jacht
Is open.
Wat komt er daar gelopen,
Al snuff'lend langs de grond?
't Is een hond!
Zie ! Daar kruipt hij;
Zie ! Daar sluipt hij,
Pootje voor pootje na;
En de jager
Wapendrager
Komt hem achtera.
Reeds kan hij de hazen bespeuren:
Wat gaat er, wat gaat er gebeuren?
De hond blijft eensklaps staan.
De jager spant de haan,
Legt aan...
PIF! PAF!
't Schot gaat af!
Knalt,
schalt!
De hazen
De dwazen,
Zij rollen
En bollen
Den steert over kop!
Maar, rapen zich op,

En niezen,
Maar klagen
Noch vragen
Van wien of van wat
En kiezen
Het hazenpad.
En dan !... dan loopt de hond en bast,
Maar 't wild is buiten spoor...
En dan... de jager kijkt verrast
En krabt zich achter 't oor,
En kucht
En zucht:
" 't is
Mis!"
Een dubb'le zedenleer ligt in 't verhaal besloten,
En 'k schrijf ze hier ten volle neer,
Tot veler schande en eer.
Ze luidt: " Er wordt veel nutloos poër verschoten,
't Verstand der hazen steekt in hunne poten."

Stan Dirven

AFSCHEID VAN GERDA VAN DYCK

Geboren te Brasschaat op 25 april 1950 en
Onverwachts van ons heen gegaan te Brecht op 8 september 2008.

Gerda, wij zullen je missen.
Reeds van in 1999 was je een trouwe bezoekster van WESALIA II, onze heemkundige kring. Bij ons kreeg je tijdens de lesavonden genealogie de microbe te pakken. Zij heeft je niet meer met rust gelaten. Als je zo eens een paar weken niet kwam opdagen, werd er al naar je gevraagd. Nu, na de vakantie hadden wij je vlug terug verwacht, zeker nu je man Leo, eindelijk, zo-als je zegde, met pensioen was gegaan. Maar Frans Brees, uw vaste klant op maandagnamiddag, had ander nieuws bij. Neen, dat kon toch niet dat die vrolijke Gerda niet meer zou komen. We waren er echt niet goed van. We konden het echt niet geloven.
Leo, kinderen, schoonkinderen kleinkinderen,...
Bewaar in uw hart de herinnering aan uw vrouw, moeder, schoonmoeder, grootmoeder... wij zullen haar in ieder geval ook blijvend herinneren. Wij voelen mee met hen die met een lege plaats in hun hart moeten verder leven. Wij willen met hen de pijn delen van dat zware verlies ..

DE BOEKHOUDING VAN "DEN DOBBELEN ARENDT"

Vervolg van overname artikel uit WESALIA Jg 9 -1934-35 /Nr. 3 en 4

DE ONDERPASTOORS

Nadat we de rekeningen van de heren van Huijbergen hebben uitgepluisd kunnen we ook wel een oogopslag werpen op de "lopende rekeningen" van de onderpastoors. E.H. Nicasius van Coeckhoven was onderpastoor te Wuustwezel van 1624 – 1682) **(In het dagboek vinden we :"1682, februarius 4, Sepultus est R. Dominus Nicasius van Coeckhoven, vicepastoor noster, in templo exequus;"**, dus bijna 60 jaar lang. Hij was een trouwe klant van "Den Dobbelen Arendt".
Niet alleen was hij een regelmatig afnemer van bier, maar ook brandewijn en vlees werd hem geleverd.

Uit de rekening van 1675:

- 3 1/3 ton bier	21gl.
- een ton bier en een half vat sterk bier	10 gl.
- een stuk vlees	1gl. 12 st.
- twee stukken vlees 33 pond	4 gl. 3 1/3st.

-enz.

Tot korte tijd voor zijn dood ging de bierlevering voort. In 1882 vinden we nog aangestipt " geleverd aan mijnheer 1 half ton bier 3 gl.

Onderpastoor Nicasius werd opgevolgd door E.H. Peeter Huenaerts, die de onderpastorij bouwde. (WESALIA IV 1929 nrs 3 en4)
Mijnheer Huenaerts, onderpastoor te Wuustwezel kwam zelden alleen, doch steeds in gezelschap van dorpelingen.

- met Claes Cornelissen verteerd 1 glas Leuvens bier en 1 glas wijn 4 st.
- met Willem den Bakker verteerd 2 pinten wijn 10s-
- aan mijnheer Huenaert gegeven 2 ½ gulden

De onderpastoor was alleszins een matige klant. Hij verteerde op een heel jaar slechts voor iets meer dan zeven gulden.

* *
*

ANDERE BEZOEKERS

Tussen de toevallige klanten vinden we den Provoost van Brabant.

" gelogeerd den provoost van Brabant met twee knechts en drij peerden, gegeven hooi en haver. Hun de kost gegeven:
Gedronken : 12 potten Antwerps bier 1 gl. 4 st.

28 potten sterk bier 4 gl. 6 st.
12 pinten wijn beloopt 3 gl.

Ook de Drossaard van Meerhout kwam op 30 juni 1697 langs de baan en klopte aan bij Hendrik De Crom, welke noteerde:

Aan Mijnheer den Drossaerd van Meerhout aen geld en soo hij heeft verteert 3gl. 1 st

Wie regelmatig den "Dobbelen Arendt" aandeed was Mijnheer Van Stoegh, die o.m. op 25 april 1672 met Van der Schueren verteerde aan wijn en Antwerps bier 1 gl. 3 1/2st.

Andere posten:

Mijnheer Van Stoegh gegeven enen "pattaeckon" als hij naar Bergen –op-Zoom reed en toen verteerd 8 st. Samen: 2 gl. 18 st.
Twee pinten haver,wjjn en bier 1 gl. 13 st.
Drie pinten wijn doen halen 15st.
Verteerd als hij naar Nieuwmoer ging 4 st.

Bij de Crom voorzag men zich van provisie voor de reis:
"De knecht van Mevrouw Frederickx verteerd met zijn peerd en haver en klaver medegenomen voor onderweg 19 st.

In de jaren 1686 – 1690 vinden we dikwijls de familie van Ertryck vermeld zo onder vele andere:

- Van Ertryck met zijn volk verteerd in verschillende malen 4gl. 16 st;

- den 29 april 1686 de moeder verteerd met het peerd 13 st.

- Van Ertryck met zijn kozijn verteerd in 2 verscheidene keren 17 st.

- 1690 Joffrau van Ertryck met haar kinderen als zij van de processie kwamen van Lier, toen verteerd en het peerd 1 gl. 18 st.

Meermalen vinden we twee of meer knechten, die samen verteer maken , wat wordt genoteerd, vermoedelijk om door hun bazen betaald te worden.
Bv: : Den 29 en 30 januari 1697 heeft de knecht van Baas de Ridder en de knecht uit "Het Fortuin" en Korsten met hun drieën verteerd samen in kost en drank 2 gl. 15 st.

Boudewijn Tiembael kwam met regelmatige tussenpozen in de afspanning, met zijn knecht of met zijn voerlieden. We vinden telkens aangestipt, dat de tol betaald werd, waaruit we mogen besluiten dat op den Kruisweg tol te betalen was.
De Kermis bracht elk jaar enkele goede dagen voor de afspanning en de herberg.
Rond dien tijd komen er vele namen voor van vreemdelingen zoals Peeter den Wagenmaker van Stabroek, metser Jan van Roosendaal, Metser Aert van Hoogstraten, enz....
De barbiers hadden het dan druk en bleven overnachten: " Voor het bed met zijn toebehoorten, dat de barbiers hebben gebruikt 1 gl. 16 st.

* *
*

KRIJGSVOLK

De grote baan, die twee versterkte steden, Breda en Antwerpen, verbond, moest een voorname verkeersweg zijn voor het krijgsvolk, dat Brabant regelmatig doortrok. Het gemeentelijk archief van Wuustwezel is daarvan zo rijk aan **"lijsten van gelogeerde krijgslieden**, **ordres de route** "kwitanties en andere stukken, die door de inwoners werden ingeleverd om vergoed te worden voor leveranties "kost en logiest".

Het herbergboek van Hendrik de Crom krioelt van aanduidingen, die wijzen op een druk bezoek van allerhande krijgslieden, doch meestal oversten met de nodige dienaars.
In het herbergboek staan deze soldatenrekeningen zonder bepaalde orde uitgeschreven. We hebben de indruk, dat de "Dobbelen Arendt" er veel heeft aan toegelegd, want vele rekeningen staan nog "open" t.t.z. zonder een groot kruis daarover. De "oorlogsschade" van Hendrik de Crom werd zeker nooit gelikwideerd.

We laten hier enige dier losse uittreksels volgen:

- Zijn tot mijnen huize gekomen een kompanie ruiters waaraan ik"heb gelogeerd enen ritmeester, enen adjudant, enen luitenant-cornel.". Deze zes personen samen

kost gegeven 8 stuivers ieder man beloopt	2 gl. 8 st.
's anderendaags den maaltijd gegeven 9 personen	4 gl. 10 st.
gedronken 19 ½ pinten wijn	4 gl 17 1/2st.
15 potten Antwerpsch bier	1 gl. 10 st.
16 potten bruin Stoeters bie	2 gl.
14 potten sterk bier	2 gl. 2 st.
Tabak en brandewijn	0 gl. 15 st.

Van de officieren van eten en drinken, wijn en bier beloopt 18 gl. 14st. ½
(De Crom rekent 12 st. te veel.)

Daarenboven nog gehouden zeventien ruiters en knechts en die gegeven kost en drank en vier en twintig paarden. Nog kwijt geworden 12 mandelen recht strooi, die ik te Brecht heb gehaald en ieder mandel heb moeten kopen eenen schelling en een kar spurrie, die in Jan Kersten schuur lag, die zij onder hun peerden hebben gestrooid.

Den 7 october 1872 hebben tot mijnen huize gelogeerd de Kapitein-major, 2 edellieden en de kwartiermeester, trompetter en drij knechts.

De officieren 's avonds met hun vieren gegeten	2 gl.
De trompetter met hun vier personen gegeten, ieder man 4 st.	16 st.

In 1694 krijgt de baas uit den "Dobbelen Arendt" het bezoek van generaal Toep en zijn volk.

Hij logeert op 26 februari den kwartiermeester Molder en den secretaris van Mijnheer Toep met zes ruiters en knechts en op een dag en een nacht maken die heren een verteer ban 26 gl. 2 st. . En nu wordt het een heen en weer trekken.

Op 31 mei komen de knechten van generaal Toep. De peerden die de "sees" hebben gebracht eten voor een gulden haver en 's anderendaags komt dan eindelijk de generaal,met kwartiermeester Verhaeft, 4 knechts en 6 peerden (3 gl. 19st)
Dezelfde dag krijgt hij op de koop toe nog een kapitein van de garde en een ander officier met twee peerden, welke tot 3 juni blijven.
Te voren was het een komen en gaan van kapiteins met knechts en peerden. Ook de majoor van de Engelsen was van de partij en als het in oktober wat rustiger wordt, komen er nog twee sukkelaars : een gereformeerde alferis en een sergeant van de Spaanschen, zonder knechts en zonder peerden. Ze leggen het voordelig aan boord, blijven twee dagen en twee nachten en verteren aan kost en drank 1 gl. 7 st.

* *
*

De legerbenden die in 1705 doortrekken zijn verarmd. In het boek staan ze nu aangetekend als "een partij" die verteert 3 potten bier en voor 2 stuivers brood.

Er werd andermaal "gelogeerd een partij 17 of 18 man". Ze hebben gedronken 22 potten bier en gegeten 3 broden, boter, witte kaas en een kant groene kaas meegedragen. En dat voor 2 gl.6 st.

Twee officieren hebben gegeten voor 3 stuivers brandewijn gedronken. 11 st.

Tussendoor vernemen we nog dat "mijn knecht" tweemaal is moeten gaan werken naar de linies met mijn geburen.(De "Linnekens" te Lilloo)

Den 14 september komt er dan weer een "partij" die 12 kannen bier drinkt, voor 12 stuivers brood en boter eet en 's anderendaags met paard en kar naar Zundert wordt gebracht, behalve een knecht, die bleef en verteerde nog 7 stuivers.

Met de Franse gevangenen, die men in 1705 vanuit het noorden aanvoerde, op weg naar Antwerpen heeft onze waard veel te stellen gehad. Ze hebben beschadigd en weggedragen 6 mandelen recht strooi, 14 mandelen verbrand. – "Vermorteld" een kar hooi. – Wel een kar koren van den tas geworpen, weggedragen en "vermorteld". Mijn peerd uit den stal gehaald en mede naar Zundert gereden om te zien waar de gevangenen bleven en mijn paard toen den helen dag gereed moeten houden om de gevangenen weg te voeren en die 's anderendaags weg gevoerd naar Antwerpen.

Den 6 april 1693 den Rijngraaf gelogeerd met vijf andere heren, nog acht personen, zes peerden, nog twee voerlieden , vier peerden.
De wachtmeester van de Kurassiers bleef boor 14 dagen en zijn paard voor 3 of 4 dagen. En van hetzelfde volk een korporaal met zijn vrouw en kind.
Den 11 september 1693 gelogeerd 1 officier en 8 ruiters van de "garde du corps". Ze bleven tot 's anderendaags en lieten een rekening achter van meer dan 42 gulden. De officier met zijn peerd is dan nog gebleven gedurende 13 of 14 dagen. (20 gl. 12st.) Hij vertrok dan met de luitenant –kolonel van de garde Cromseter, die vergezeld was van den ruiter, drie knechts en negen peerden.

Officieren, die in 1696 logeerden moesten een supplement van 1 gl. 12 st. betalen voor "6 bedden met schoon lakens".

* *
*

In 1695 krijgt de Crom voortdurend de "garde du corps" op bezoek. Den 5 juni komt de kolonel met zijn dochter, drie officieren, acht ruiters en knechts en 13 peerden. De waard doet ze uitgeleide tot Merksem. 's Anderendaags is er weer een kapitein met een ganse groep en dan 8 juni komt de hertog van Ormond met 13 muilezels, 4 peerden, zes domestieken en 8 knechts. Het moet een hele stoet geweest zijn... Hij logeert ook een boy en een kamerdienaar van den luitenant-kolonel.
Hij maakt kennis met soldaten van de lijfwacht van den Hertog van Beieren, krijgt den regimentskwartiermeester met den kapitein-provoost en zijn dochter te logeren en als het bij hem te druk wordt laat hij soldaten logeren in een huis in de buurt, bij Antonia Cools.

* *
*

In oktober 1697 is de hertog van Ormond wederom op doortocht. Twee kapiteins, twee kwartiermeesters, zes knechts en "een wijf" reizen vooraf met de bagage. Eindelijk komt dan de stalmeester met twee kapiteins, een ander officier en14 knechts. Ze verteren aan bier, brandewijn en tabak 11 gl;12st .

Den 14 oktober 1696 logeert in den "Dobbelen Arendt" de luitenant-kolonel van de Zwitsers, met vier knechten en zes peerden. Na goed gegeten en gedronken te hebben vertrekken zij en nemen mee voor onderweg: 6 pond kalfsvlees, een hamelbout van 9 ½ pond, een vetten haan en een koppel eendhanen.
(Voor het braden rekent de Crom 4gl 6st;) Geen wonder dat de Zwitsers een goede reputatie hebben in de Kempen en dat men van niemand, die erg dronken is; zegt dat hij " zo zat is als een Zwitsser".

Op 4 november komt er een kapitein van de dragonders met zijn gevolg en half december weer een kolonel van de Engelschen. Deze drinkt 's avonds een pot wijn, 's morgens een pot heten wijn en neemt een koppel gebraden hoenders en wit brood mede.

* *
*

Den 15 september 1683 gelogeerd drie ruiters en vier peerden die naar den prins wachtten. Vermoedelijk is de prins kort daarna weergekeerd, want nog in september vinden we;" door order van den gouverneur van Breda 1 cornet met 15 à 16 ruiters, die naar den prins wachtten.
Willem III van Oranjetin 1688 Koning van Rngeland, zodat hij zijn schoonvader Jacob ii van den troon had gestoen.

MOER EN TURF

De afspanning van Hendrik de Crom was gelegen vlak tegenover de Heistraat, langswaar de moer- en turfstekers hun brandstof wegvoerden uit de uitgestrekte moerterreinen welke een eindeloze vlakte vormen tussen Westdoorn, Achterbroek; Kalmthout, Wildert, Essen, Achtmaal, Zundert en Wuestwezel en waar de Witheren-parochie Nieuwmoer als een eilandje middenin ligt. Allerlei sagen en vertellingen zijn

verbonden aan deze wijde eenzaamheid waar slechts in het goede seizoen enkele moer- en turfstekers kwamen werken, doch wanneer het schril geroep weerklonk van den kievit en het eentonig gegil van den fluiter, die met zijn geroep "d'hei uit" alle rustverstoorders verwenste. In de winter zal de gelagzaal van "den Dobbelen Arendt" wel de uitverkoren plaats geweest zijn om rondom het vunzend turfvuur de spookvertellingen tot hun recht te laten komen. We denken aan ...

"DE VERZONKEN KLOK"
"Zo komt dat op Sint-Mertensnacht
Als Noordwind houdt zijn spook'ge jacht
Als 't wolfskind vleermuisachtig rookt
Langs 't maantje, van Gods wind bepookt,
Als 't denbosch gonzend nederkromt,
Daar er de wind in kaap'ren komt
En heel de heide kreunt en zoeft;
Gans Nieuwmoer aan het turfvuur toeft,
Want uit den mutsaards roest'ge vlam
De angst'ge boer die klok vernam,
In 't regenruischen op de ruit;
De klokgalm gromt er boven uit:
Wijl in den schoorsteen lachjes snat'ren
En luide roepen wild opschat'ren...
Och, zeker dan de duivel trok
In 't Zwart Ven aan de gouden klok.

(Uit "De betoverde heide" door Karel van den Oever
Uit " Mercurius Antwerpen" – z;j; blz. 34-35)

We denken aan "Boer Kievit" aan " De Bloedkarros" aan zoveel Kempische vertellingen, aan zoveel sagen, die met onze heide verbonden zijn en die nu nog worden overgeleverd van geslacht tot geslacht.

Om terug te keren tot onze herberg,stippen we aan, dat de gestoken moer en turf speciaal daarvoor gegraven kanalen (turfvaarten) op vlotten werd weggevoerd naar Roosendaal en naar Breda; maar ook Antwerpen haalde zijn moer in onze streken. Naar Antwerpen ging de moer per kar en de voerlieden, die daarmede rijkelijk hun brood verdienden, hadden zich verenigd in een gilde, die St.-Niklaas, de patroon der voerlieden tot schutspatroon had. Deze St.- Niklaasgilde had haar kamer in "Den Dobbelen Arendt" alwaar een grote opslagplaats was voor moer en turf.
Hendrik de Crom dreef handel in deze brandstof. Hij pachtte grote moerterreinen, die hij voor zijn rekening liet ontginnen.. In het "herbergboek "vinden we ook de boekhouding betreffende deze turfuitbating. Zo vernemen we o.m.:
- 1684, 17 november heeft Hendrik de Crom een moer gekocht van Adriaan Joos Deckers Verheyen in de Begynenmoeren, nevens de erfgenamen Pieter Jan Wellens , aan de andere zijde Peeter Adriaan Peter Tuens en dat voor de somme van twee dukaten en een kan wijn. (Bij de afsluiting van dit akkoord werd een stoop bier gedronken en Adriaan Deckers heeft daarna nog verteerd 11 st.)

- 1688 14 juli heb ik besteed aan Willem Van Gielen Symons om voor mij te slaan in turf in de hoef te leveren en te dekken de hoopen, dat voor zeven gl. 10 st.

1689 komt Kobus Goevers van vijf gemeten turf en den turf van de Chatroose moeren beloopt samen 22 gl. 11 st.

Een ander leverancier is Jacob Bastiaenssen : vijf karren slagturf tot Sinksen en twee karren turf en drie karren slagturf den naasten zomer.

- Elders vinden we aangetekend hoe jan Goris, die evenals zijn vrouw voortdurend geld kwam lenen, terwijl Madeleen, " hun dochter " groot verteer maakte in bier en brandewijn (in twee keren 9 gl.) – om zijn schulden te betalen zijn eigendom verkocht: " In november 1672 heb ik de helft van de hei en het moer van Jan Goris gekocht... al hetgeen dat hij onder Wesel heeft."

- 1689 Den13 juni heeft Willem van Geel op mijn kar geladen 9 tonnen turf aan het Snygaers, rakende mede Kobus Mous, tot Peter de Roey gemeten. – Jan Willemen aan Smeyersvaart geladen van Willem een Kobus negen tonnen.
Den 19 juli geladen op Smeyersvaart en het Snygaers 49 ton.

Het duurde zo voort tot einde oktober 1689. In deze maand werd gehaald:

- 1 okt.	1 kar en 20 manden slagturf
- 5 okt.	1 kar en 9 tonnen Hollandsche turf
- 6 okt.	1 kar Hollandsche en 13 tonnen hei
-11 okt	1 kar slagturf en 20 manden
-11 okt;	2 kar Hollandsche turf en 21 ½ tonnen
- 15 okt.	12 tonnen slagturf
- 19 okt.	1 kar en 10 tonnen Hollandsche

Op 29 oktober 1680 haalde men bij Nelemans putten 58 ½ tonnen, welke geladen werden op 7 karren , en in februari 1681 nog 36 tonnen.

* *
*

Ook in het Beersgat haalde Hendrik de Crom turf en moer. Een zeer belangrijke notitie is wel deze:

" Den 23 maart 1673 gerekend met Huibrecht Moeremans van het " slaggetouw" en het moer dat hij mij over heeft geladen in het Beersgat van alles tot alles gerekend van hetgeen dat wij te rekenen hadden, zodat hem nog komt de som van drie stuivers behalve den turf, die hij verkocht heeft aan Vander Schueren, die daar nog stond in 't Beersgat aan de sluis, die hij verkocht heeft voor drie dukaten waarvan mij komt de helft."

Hendrik de Crom had ook vaste klanten, afnemers van turf in Antwerpen en elders, die voor hem turf en moer koopen per ton of per kar.
Zo vinden we: - 1689 19 oktober . Jan tot Antwerpen gevoerd 12 ton Hollandsche turf tot Mijn Heer Sterbeck. – 20 november : In de 4 Heemskinderen (Brecht) 1 kar , 10 ton Hollandsche turf.

- 1688 Den 23 januari heb ik geleverd aan Goris op de Ossemert(Ossenmarkt) twee karren turf komt 8 gl. .
(Toen over heel het blad een kruis werd gezet omdat alles betaald was, - schreef de Crom onder deze post:" Dit is abus van doorschrabben")
Geleverd aan Monsieur Lafeer twee karren turf 4 gl.
Den 27 januari 1688 – geleverd tot den smid op den oever een kar turf 4 gl.
30 dito tot de weduwe Lafeer een kar turf 4 gl.
- 1691 – 15 januari voor Elsacker een kar turf naar Antwerpen gevoerd tot Peter Meertens en het weggeld verschoten 2gl. 9 st.

De dukator was een zilveren geldstuk ter waarde van 3 gl. 3 st. / De patakon, een Spaans zilveren geldstuk, 2 ½ gl.

DIENSTBODEN EN WERKVOLK

Het spreekt vanzelf dat Hendrik de Crom voor het uitbaten en het onderhouden van zulke grote doening dienstboden en arbeiders in 't werk moest stellen. In de "boekhouding" zijn daar natuurlijk ook sporen van te vinden.
Vooreerst de overeenkomsten met de dienstboden zijn zeer typische arbeidscontracten. Een paar staaltjes:

- 26 april 1703 Joos Jan Cornelissen tot het jaar 1704 tot mei toe, dat voor de somme van veertig gilden en twee hemden.
Toen "de mei" gekomen was werd afgerekend met den knecht:
- Met Joos byeengerekend van geld, rookgoed, kousen, beloopt samen de som van 8 gl. 5 st.
Joos heeft gehaald geld voor eenen keel (kiel) te koopen en anderszins en verteerd 2 gl. 4 st.
- Nog aan de kloonmaker 16 st.
4 mei 1704 nog te goed 23 gl. 16.

- Een andere knechtsafrekening:

Den 4 mei 1698 heb ik gehuurd Francies Knueten van Tiegem voor een jaar, dat voor de som van twintig gulden, twee hemden, een das, een paar kousen, een paar klonen (holsblokken) , een kiel. De huur zal uitgaan te Meye 1699.
De 1 mei 1699 byeengerekend van alles dat Francoos heeft gehad, zoo in geld, kousen, nog eenen hoed en klonen, beloopt samen 18 gulden.

Niet alleen de dienstboden , doch ook de arbeiders, die voor een bepaald werk werden gehuurd, werden gedeeltelijk in natura vergoed. Zoo had Hendrik de Crom een huis, dat hij verhuurde aan degenen, die voor hem werkten.

Den derden meert 1703 afgerekend met Jan Willemans Knaeps, van hetgeen hij en zijn zoon met werken hebben verdiend en met den oogst en de huur van mijn steêken(hofstedeken) tegen malkanderen afgetrokken en de zes gulden, die hij aan Jan Bertels moet goeddoen ook medegerekend, zoo dat hij komt van Jan Knapen dertien gulden 6 stuivers 2 oort.
(Een kapmes, dat aan Jan Knapen was geleverd werd hem voor 14 stuivers aangerekend.)

"Den 16 maart 1705 heb ik mijn huis verhuurd aan Jan Knapens land en dries en de wei op den Steertheuvel en moet betalen in ieder twintigste penning elf stuivers zonder korten hoedanig zij mogen komen en moet zijnen aschhoop op de wei van den Steertheuvel brengen en die hij zal stoken niet mogen verkoopen en den dries daarmede bemesten.
Item is nog geconditioneerd, dat Jan ons in den Oogst acht dagen moet pikken of iets anders, dat wij hem te doen zullen geven, zonder kosten en daarboven zal hij betalen voor huur de som van zes en twintig gulden, dat zal vervallen te half maart 1706."

Kan men nog een meer gemoedelijke overeenkomst vinden? En wat zeggen over deze afrekening:

Peeter Cornelissen voor mij hout gekloven en met Willlem Roelants dat toen opgedronken. Nog een schof helpen zaaien. Te half meert voor mij gebrouwen en verdiend 1 gl. 5 st. Den 19 meert verteerd en met de kaart verloren 8 st. .

Het lag in de gewoonte eigendommen te verhuren met het leveren van een bepaalden arbeid als voorwaarde. Zoo hebben we een merkwaardige huurovereenkomst betreffende het stedeken en waarbij is vastgesteld dat de huurder moet helpen bij het "moeren", terwijl in de afrekening spraak is van spinnen.

Den 3 januari 1703 mijn srteêken verhuurd, te weten huis en binnenhof, dries en het -voorste – land van Jan Verheyen voor drie jaren ingaande te half maart 1703, dat voor 20 gulden jaarlijks, op conditie, dat denselven Jan alle jaren voor ons in het Moer zou moeten werken om turf te maken of hij mag geen hout kappen of bossen of aan geen grachten vlaggen(met de vlagzeis graszoden afhakken van de grachtkanten – ook plaggen – schadden) en moet in ieder bede geven omtrent 9 stuivers.
Gehuurd in presentie van Aert Jansen Sgrauec en Lendert zijn oom.'
" Den 16 april 1704 gerekend met Jan Verheyen en en Jenneken, zijn huisvrouw,, van werk en haar spinnen medegerekend en eenig bier gehaald met den pot. Tegen malkander afgerekend, dat hij heeft verdiend op de huur verschenen te half maart 1704, beloopt de som van drij gulden een stuiver en een halven.."

Nog een afrekening van verhuring met zeer speciale voorwaarden:
" De 12 maart 1705 gerekend met Jan Verheyen, present Aert Schrauwen en Niklaas De Wolf als getuigen, afgerekend van twee jaren huren, zoodat mij zuiver komt achttien gulden, mits dat ik moet hebben den kordewagen, mits dat Jan voor mij moet tot den Mei werken.

AMBACHTSLIEDEN

In het boek vinden we vele aanduidingen over ambachtslieden, die voor rekening van Hendrik de Crom een of ander werk uitvoerden en die dan gedeelteljk 'in natura " werden betaald.
In 1680 liet hij zijn schuur heropbouwen: Aan Jan Rennen en Huybrecht Goetstouwers een schuur besteed om af te breken en weder op te zetten, dat voor zes patacons en half op kun eigen kost. Denzelfden dag verteerd 6 st. .- Bij Jacob Hendrickx verschoten 1 gl.. Verder wordt in rekening gebracht kannen bier, witte kaas. groene kaas, brood,enz. .

Toen eindelijk den 23 mei 1680 de schuur in orde was, werd afgerekend. Na aftrok van de voorschotten , eten en drinken bleef er van de 6 ½ patacons (65 gulden) nog 6g. 2 ½ st; over voor Jan Rennen.
Deze verkoos verder met gesloten beurzen te betalen. Hij verteerde in verschillende keren" nog 3 st. en haalde in oktober en later tweemaal een halve ton bier tegen 3 gl.. Over den halven stuiver werd niet meer gesproken en Hendrik de Crom noteerde:" Hiermede Jan Peeter Rennen is betaald."
Huybecht Goetstouwers ontving voor zijn deel 3 gl;17 1/2st.

* *
*

Natuurlijk had Hendrik de Crom uitvoerige rekeningen met den hoefsmid. Het beslaan zijner peirden wier per jaar aanbesteed. " Aan Adriaan Huybrechts mijn peerd besteed om een jaar te beslaan dat voor 3gl 3 st. " Zo gaat het van het ene jaar op het andere, vervallend op Nieuwjaar. Voor 1688 vinden we: "Mijn peerd besteed om op yzers te houden gaan ijsiyzers te scherpen en dat voor een ton en een vierdeel klein bier, voor een half jaar.." (Een half vat kostte 1 gl.10 st.)
Ook de metser kwam nu en dan van pas. "1685 heb ik mijn kamer besteed te metsen aan metser Aert Van Hoogstraten. Gevel en muur van de hoogkamer en keuken af te zetten en dat voor acht gulden.

Overname uir "De boekhouding van "Den dobbelen Arendt" Uit "WESALIA Jg.9 (1934)
Prof. Dr. K. C. PEETERS

ALOÏS BLOMMAERT

ZWARTE HEIDE

KEMPISCH VERHAAL

ONDERSCHEIDING

"Zwarte Heide" werd door de Vereniging der Kempische Schrijvers, als meest verdienstelijk werk, verkozen uit de ingezonden handschriften voor de Prijsvraag om het beste Kempisch historisch verhaal.

De jury die "Zwarte Heide " bekroonde bestond uit: E.H. De Voght en de Heren Dr. R. Sterkens, Ern. Van der Hallen, Em. Van Hemeldonck.

Professor Dr. Al. Stefens zorgde voor nazicht en beoordeling van het geschiedkundig gedeelte dat aan de Jury werden overgemaakt.

Onze Wuustwezelse schrijver **ALOÏS BLOMMAERT** overleed te Wuustwezel op 30 juni 1958 tengevolge van een slepende ziekte . Na 50 jaar willen wij de dood van onze geliefde Wuustwezelse schrijver herdenken.Wij vroegen aan de kinderen de toestemming om het boek "Zwarte Heide" als blijk van waardering en hulde in ons ledentijdschrift te mogen publiceren. Zij stemden meteen toe. Wij hopen dat onze leden er veel deugd aan zullen beleven. We vinden er in ieder geval verhalen in uit het rijke volksleven van **"Spoken en heksen uit Wuustwezel".**

TER INLEIDING

Sedert 1926 verschijnt te Wuustwezel "WESALIA", een historisch tijdschrift dat voor doel heeft de lezers nader te brengen tot dorp en volk "uit de goeden ouden ttijd".

De verschillende jaargangen zijn een lijvig album geworden, met kiekjes uit alle eeuwen, tot en met de een en twintigste.
Deze van de zestiende eeuw trokken me bijzonder aan en ik lichtte hen uit het wondere album om ze in een afzonderlijk plaatjesboek te bewaren. Zo is deze roman ontstaan. Het is een verhaal van wel en wee, niet geweven rond een historische figuur, maar opgebouwd uit vreugde en lijden der beroerdste eeuw aller tijden . Wat de archieven ons hebben opgeleverd is verzameld en geschikt in een mensenleven. Aan de geschiedkundige gebeurtenissen is niets veranderd: plaatsen, data, omstandigheden en toestanden zijn streng historisch. De lezer zal ze weten te onderscheiden van het gefantaseerde en zal den polsslag der zestiende eeuw voelen slaan in de eenvoud, de gulle gastvrijheid en de liefde tot de lemen haard-stede, zowel als in de kracht, de primitieve ruwheid der mensen en de griezelige somberheid der heidevertellingen. Wat Wuustwezel doormaakte in de zestiende eeuw, hebben al de Kempische dorpen in meerdere of mindere mate geproefd. Zeden en gebruiken, bestuur en gildewezen, costumen en usantiën, levensvoor-waarden en omstandigheden waren bijna dezelfde in alle Kempische heinestjes.

Als Vadertje Tijd het jaar 1 500 in de vergetelheid wentelde lagen Antwerpen, Hoogstraten, Turnhout, Breda en andere parels van Kempische schoonheid te schitteren tussen de verspreide dorpen en dorpkens, dia als oasen van rust en werkzaamheid midden de bruine moeren en gouden loofbossen de purperen Kempen gedijden.
Als een donkere vlek lag Wuustwezel op de heide. In het midden van 't dorp bij "de Plaatse" wenkte de eigengebouwde, bakstenen kerk haar gelovigen naar zich toe; errond schoven de stenen huizen der gegoeden aan; verderop bloeiden hoeven met akkers en weilanden, afgesloten met oude vekens, hagen, riet of kunstige grachten..

Nog verder schoot het spichtige groen der vreigeweiden; wiegde het wuivende helmgras tussen moervennen, schaarhout, braakland en kale zandruggen.
En rond dit alles glansde het gouden aureool de brede band purperen weelde: de heide, de Kempische heide die mild en gastvrij het hart opende voor wie haar liefhad.
In 1440 schonk grondheer Jan van Assche de gronden als gemeenschapsgoed aan de juichende inwoners.

Sedertdien werd de arme dorpeling ook eigenaar: aan hem kwam de heide, en het moer; het was de "vroente", waarop de schapen grazen mochten, waar de schamelen voeder en slagturf maaien konden, waar de armen hout sprokkelden. Van balken, rijshout en riet, besmeerd met leem en gedekt met stro, bouwden ze hun armzalige hut, leefden wroetten en waren gelukkig.

De heide leverde voedsel voor schaap en geit, hout voor de haard en strooisel en turf voor den kleine stal. De vennen, tegen Zundert en Kalmthout onthielden de mensen de zwartbruine brandstof niet. Moerders staken het zwarte slijk in blokjes uit de wakken bodem, droogden ze in wind en zon en dankbaar krinkelde uit de haard de rook der eigen moerklodden omhoog. Als een gebed zweefde hij boven de purperen koningsweelde: de heide der armen.

Wuustwezel was niet méér of beter dan de andere heidedorpen: het had zoals de overige nestjes schout en schepenen die het bestuurden; pastoor, koster en kerkmeesters, die voor het geestelijk welzijn zorgden en Heilig-Geestmeesters, die hielpen en steunden daar waar de lemen hut koud was en hongerige kinderen schreiden...
Zo was Wuustwezel als Vadertje Tijd, jaar voor jaar, de zestiende eeuw uit zijn brede rugzak schude.

Dit boek is opgedragen aan het nageslacht der stoere heidekerels, als haardvertelling, als waar verhaal van Kempisch lief en leed. Dat het verleden een les weze voor heden en toekomst. Dit geve God... A.B.

I
KINDEREN OP DE VROENTE

Gijsbrecht Geertsen stapt met zijn schapen naar de glooiende hei, de vroente voor de armen uit de leemhutten.

De jongen is bijna twaalf jaar, groot en blond, lenig en sterk. Hij hoedt de schapen, maar verlangt naar het werk met de spade. Hij wil naar de vennen, naar de moeren, waar de turfstekers brandstof delven uit de modderige slijkbodem. Nu reeds draagt hij, zoals zij, een pakje brood en spek aan een touw over de schouder.

Hij drijft een der schapen met een slagje de weg op, want op het schenden van hagen en hoven staat een dikke boete.

--"Heidaar, Krulle-Mèt, zoetjes aan!"

De blonde knaap hunkert naar de blinkende spade. Lang reeds spit hij, na het schapen hoeden, een akkertje naast de eenvoudige hut bij de heide, en moeder, de weduwe Geertsen, heeft haar jongen beloofd dat ze er droge bonen zal planten.-" Ik zal moeren als de beste, moeder, en ik zal de akker dubbel zo groot maken.."

Hij houdt van werken, weduwe Geertsen's enige jongen, maar dat hij de schapen zal moeten verlaten, de vroente niet meer zal zien en ...en het vrolijke gesnap van zijn vriendinnetje niet meer zal horen, doet hem aarzelen.
Hij kijkt naar het lage huisje van Wouter den Moerder. Kleine Liesbeth staat op het erf gereed en zwaait haar rieten korfje als ze haar vriend ziet naderen.

- " Moeder, Gijsbrecht is daar."
- " Ga maar, kind."

Liesbeth leidt twee schapen de weg op en de kinderen lopen naast elkaar, achter hun dieren naar de vroente.

- "Heeft uw moeder weer verteld, Gijsbrecht?" vraagt het meisje gretig.
- "Ja, Liezeke, een mooie vertelling, ik ken haar haast van buiten."
- " Ge moet ze mij vertellen, Gijsbrecht ge hebt het beloofd."
- " Ik zal het doen, maar eerst moeten de schapen rustig op de hei zijn. Krulle-Mèt heeft gekke streken in. Ziet ge, Krulle Mèt blijft op de weg, moeten geburen komen om de schade te schatten en zal moeder moeten betalen?"
- "Waar leer je toch al die dingen, Gijs?"
- " Dom meisje, ge weet dat mijn moeder kan lezen en schrijven! En als ik in Anthonis herberg help tappen, hoor ik de schout en de secretaris met de mensen praten."

Inderdaad, Gijsbrecht Geertsen helpt baas Anthoon schenken in de herberg "De Wereld" op de Plaatse bij de kerk. Als de gilden vergaderen, als een verkoping of een samenkomst is belegd en de drinkebroers gretig de pot hanteren, is de vlugge Gijs een welkome hulp.
Hij zet er de jonge oren en ogen ver open , leert er duizend dingen, goede en slechte, die moeder vruchteloos poogt te ziften als hij de stuivertjes afgeeft die hij heeft verdiend.
Gijs Geertsen is ouder en wijzer dan jongens van min dan een dozijn jaren. Hij kent de spotliedjes, de schimpnamen, de vloeken en vertelsels van alle verbruikers, maar beter dan wie ook, weet hij de ordemaatregelen, de voorschriften, straffen en boeten op te noemen, die door de schout ende schepenen worden voorgesteld.
De secretaris Denys van Tyghelt , de forse klerk der schepenbank is voor hem de verpersoonlijking der geleerdheid. Als Van Tyghelt spreekt weet Gijs dat officiële papieren opengaan. Ook de schout is voor hem een uitzonderlijk figuur, maar de man die schrijft , rekent, en voorleest, de secretaris blijft de grote gestalte die allen overheerst in Anthoons gelagzaal.
Hij pakt er graag mee uit als kleine Liesbeth van de moerder bij hem is en het kind hangt aan zijn lippen alsof ze wonderen hoort.

- "Ja, de secretaris, een man, dat zeg ik. Weet ge hoeveel een pot van het beste bier kost, Liesbeth?"
- "Neen, is het veel?"
- "Een oordje. Weet gij hoeveel huizen er staan in ons dorp en hoeveel mensen er wonen?"
- "Ja. hoor, dat weet ik."
- "En hoeveel waren het er over honderd jaar?"
- "Dat weet ik niet!"

- "Tweehonderd zevenenveertig woonhuizen.!"
- "Zegt de secretaris dat ook,"
- " Hij weet het uit de boeken en ik hoorde het van hem."

Bewonderend kijkt het achtjarig meisje naar haar grote kameraad en begrijpt niet hoe hij het onthouden kan.
Haar blonde lokken wapperen in de wind en haar blauwe ogen staan helder als de lucht boven de heide.
De schapen grazen nu rustig op de gemeenschappelijke gronden en de kinderen zetten zich bij een witte berk in het zachte wuifgras.
Gijsbrecht kijkt rond en is blij als hij Jan van den Bergh ziet die met een ganse kudde schapen op de heide komt.

- "Jan is er met zijn hond. Wij kunnen hier gerust blijven. Storm zal voor ons zorgen."

Storm is een geweldige herdershond. Wee de wolf die het de kudden lastig maakt.
Als in de stille valavond de grijze sluipmoordenaar opdaagt of in de donkere nacht rond de schaapskooi dwaalt, is Storm gereed en blikkeren de stevige scherpe tanden.
De jongen van weduwe Geertsen weet dit alles en is gerust. Jan van den Bergh en Storm zijn op de heide.

- "Vertel nu, Gijsbrecht!"
- "Krulle-Mèt moet ik u vastleggen?"

Met zijn wissen zweepje roept hij het weerspannige dier tot de orde en kijkt de kleine Liesbeth in de hemeloogjes.

- "Ge moet aan Wouter... aan uw vader vragen dat hij ook wat voorvertelt."
- " Vader werkt heel de dag in de moeren en steekt turf. Hij is 's avonds moe en zegt niet veel."
- "En moeder?"
- " Moeder verzorgt de geit en de schapen en heeft geen tijd."

Gijsbrecht denkt na en zegt langzaam:

- " Mijn vader werkte ook in het moer, maar hij stierf van de haastige ziekte. Hij vertelde dikwijls en hij kende al de keuren, de rechten en de plichten van de dorpers op zijn duimpje. Hij was een goede vriend van de secretaris en luisterde ieder jaar puntig naar de vergadering van het voogdgeding. .Dit jaar was ik er bij. Gij ook?"
- "Het voogdgeding,? Neen, maar vader vertelde dat er was voorgelezen over de pest, over brandgevaar en over de schapenziekten."
- " Weet uw vader niet meer? De hele raad was er vergaderd. De scout, de schepenen, de kerkmeesters en de H.-Geestmeesters waren er allemaal. Er werd aan alle dorpers voorgelezen over..."
- "Och, Gijsbrecht, het is te geleerd voor mij. Vertel me liever die schone..."

Maar plots vliegt Gijsbrecht recht en kijkt over de heide naar en paar snaken die hun schapen onbewaakt laten loslopen en samen aan de zware grenspaal porren.

- " Heidaar, Brechtse snotneuzen, laat de paalsteê met rust."

De jongens lachen, steken hun tong uit en roepen spottend:

- " Wezelse gek, meiskeszot!"

Ze klimmen op de steen, die de grens tussen Wuustwezel en Brecht aanduuidt en spotten nijdig:

- "Wezelse hörten
  Benen als spörten!"
- "Moet ge van den vuurman bezeten worden? Wilt ge...."

- "Zwijg en kijk naar uw schapen!"
- "En gij naar de uwe. Ze lopen op onze hei."
- "Denkt ge dat Brechtse schapen de Wezelse hei niet grazen?"
- " Ik zal het aan de schout zeggen en uw vader zal boete moeten betalen.

Schout en boete zijn toverwoorden; De twee Brechtse hoeders lopen weg. Liesbeth bewondert haar vriend.

- "Wat hebt ge gebeuzeld van de vuurman, Gijsbrecht?"
- " Niets gebeuzeld! Wie de paalsteden schendt wordt bezeten door de vuurman. Hij vindt geen rust na zijn dood en rijdt 's nachts als een vurige landmeter over de zwarte heide. In de donkerste nachten komt hij spoken rond de grenspalen van het dorp."
- "Zullen de jongens van Brecht niet gestraft worden voor hun daad?"
- "Ge moet er geen medelijden mee hebben, Liesbeth."

Op die stond huilen de jongens moord en brand, want een schaap is in de Brechtse beek gevallen. Getweeën sleuren ze het er uit. Wijsgerig merkt de jonge Wezelaar op: " Ze moeten van de grenspalen afblijven en naar hun vee kijken."
Schreiend drijven de snaken de schapen verder weg en Liesbeth praamt haar gezel het mooie verhaal te vertellen.

- " Goed, Liesbeth."

Hij geeft Krulle-Mèt een lichte slag en zet zich tegen de berk. Dicht tegen hem aan ligt het meisje.op de elleboog en richt de vergeet-mij-nietjes ogen groot open op haar vriend.
Het is niet Gijbrecht Geertsen die vertelt, het is de heide der Kempen die spreekt; niet kleine Liesbeth luistert, maar de jeugd van een volk hoort de hartenklop van de voorouders in het oude, overgeleverde woord van eeuwen her. Zacht ruist over de heide de mooie legende.

" Ongeveer driehonderd jaar geleden bestond te Wezel alleen het Willibrorduskapelletje als bidplaats. Het lag naast de grote baan van Antwerpen naar Breda. Sint-Willibrordus en zijn zendelingen hadden het gebouwd. Langzaam was er rond het kapelletje een dorpskern gegroeid. Er woonden een smid en een wagenmaker; er waren een paar herbergen, enige hoeven en enkele hutten. Dat was Westdoorn.

Ver van de huizen en hutten van Westdoorn liep de beek en langs een smal bruggetje ging een arme man alle dagen de hei op om strooisel te maaien, slagturf te hakken en hout te halen.

Op zekere dag hoorde hij in de wei naast de beek een schoon gezang. In plaats van het bruggetje over te gaan bleef hij luisteren en rondkijken en zag in het gras het beeld van Onze-Lieve -Vrouw liggen.
Hij liep in één adem naar de kapelaan van het St.-Willibrorduskapelleke en vertelde hem wat er gebeurd was. Samen droegen ze het Lieve-Vrouwebeeld naar de kapel en zetten het op het altaar.
Als de arme werkman 's anderendaags weer naar de hei ging , lag het beeld op dezelfde plaats in de weide. Engelen hadden het uit het kapelletje gehaald en terug naar de beek gebracht.
De kapelaan zette het voor de tweede maal op het altaar en zegde tot de werkman: - "Als ge morgen het beeld weer in de wei vindt, moet ge Onze-Lieve-Vrouw vragen wat ze verlangt."

Zo gebeurde het: de volgende dag trok de man weer naar zijn werk in de hei. Maar in Westdoorn wisten alle mensen dat er iets wonders gebeurde en gingen met de werkman mee om de plaats bij de beek te zien.
Echt! Het Onze-Lieve-Vrouwebeeld lag er weer en allen vielen op de knieën.

- *"Dat is een mirakel", zegden ze. De arme werkman riep luid:*
- *"Lieve Vrouwke bij de beek, wat verlangt ge?"*

Midden grote stilte zegde een zachte stem:

- *"Ik wil hier een kerk hebben om altijd bij u te zijn en van alle kanten zullen de mensen komen bidden.*
-

Ze konden het allen verstaan en ze hoorden duidelijk dat de stem recht uit de hemel kwam. Al de mensen begonnen luidop te bidden en ze beloofden voor een grote kerk te zullen zorgen.
Van toen af bleef het Lieve -Vrouwe-beeld braaf in de kapel staan.
De mensen groeven klei en bakten stenen. Daarmee bouwden ze de schone kerk van Wezel. Ze zetten het beeld op de ereplaats en van alle dorpen kwamen mensen ter beevaart naar Onze-Lieve-Vrouwke van Wezel.
Veel mensen wilden dicht bij Onze-Lieve-Vrouw wonen en bouwden hun huis aan het plein waar nu de Plaatse is. Ook op de heide over de beek gingen mensen wonen en noemden hun streek "Achterbrug".

- " Ziet ge, Liezeke, zo is het gebeurd. Het is een echt verhaal want moeder heeft het mij verteld. Zij weet het van vader en grootvader en die hoorden het van hun ouders. Het is ècht gebeurd ".

Kleine Liesbeth blijft dromend haar grote vriend bezien. Haar ogen lichten blauw als de Kempenlucht. Het frisse mondje is even open gevallen. Ze zit stil als de witte berkenstam.

- "O, Gijzejongen, schoon was het, schoon, schoon!"

Scherpe jongensstemmen schreeuwen het zachte toneeltje uit elkaar.

- " Meiskeszot, meiskeszot, let op uw schapen!"

Ze werpen kluiten naar Krulle-Mèt.

- "Laat dat, Janssone", roept Gijsbrecht luid, maar hij nadert de groep en ziet een vreemd schaap.
- "Waar hebt ge dat schaap vandaan, Toon?"
- "Van nonkel Peerjan uit Loenhout!"
- "Is het door de wijkmeester gekeurd? Ge weet..."
- "Zwijg daarvan, die keurmeesters zijn voddeventen en aan nonkels schaap mankeert geen zier!"

Krulle-Mèt krijgt weer een kuur en Gijsbrech laat de jongens gaan. Als ze 'n eind weg zijn stouwt hij de dieren verderop en roept zijn vriendinnetje.

- "Kom, Liezeke, we zetten de dieren dichter tegen het Kattegat aan;"

Het blonde meisje volgt langzaam en kijkt over de strodaken der boerderijen naar de kerk.

- " Gijsbrecht, vraagt ze plots," waarom zou Onze-Lieve-Vrouw niet in het kapelleken gebleven zijn?
- "Dom meisje, omdat... omdat... dat zegt moeder er niet bij..
- "Misschien vond ze het kapelleken wel wat te klein."
- " Dat weet niemand, Liesbeth. Moeder zegt altijd dat de wegen van God veel moeilijker om volgen zijn dan de vlucht van de heisnippen over de vroente."

Weetgierig Liezeke wilde echter over het kapelleken ook nog het fijne weten en Gijsbrecht vertelt wat moeder hem erover heeft geleerd:

- " Op Westdoorn woonden voor vele eeuwen kolenbranders; Sint –Willibrordus predikte voor ruwe kerels en ze bekeerden zich. Hij bouwde het kapelletje en zond zijn paters om er nu en dan mis te lezen. Rijke mensen uit Antwerpen onderhielden later het kapelleke en zo is het tot nu toe in gebruik gebleven."

Liesbeth wendt geen oog van haar maatje af. Hij is heel anders dan andere jongens. Hij rooft geen vogels, hij steelt geen veldvruchten, hij klimt niet op de bomen en zet geen netten en strikken in de bossen.
Gijsbrecht is een moederskindje. Vader Geertsen is gestorven van de zwarte pest en moeder heeft op de rand der vroente de mulle kempengrond moed, kracht en leven gevraagd voor haar en haar jongen;
In de jaren na vaders dood is Gijsbrecht het stille kind, het maatje van Liesbeth geworden. Zacht is hij, maar hij is niet zwak. Hij vecht op de vroente voor zijn schapen en jaagt vogelrovers weg van de lage nesten der heivogels.
En toekomend jaar zal Wouter de Moerder hem meenemen naar de vennen en hij zal turf steken als de groten. Hij kan werken, want van jongs af moet men man zijn op de heide.

- "Hier is het goed!"

Hij haalt zijn zakmes boven en snijdt een vogel uit een elzenstam. Liesje sprokkelt rijsjes aan de rand van een schaarhoutbosje. Op de hoek komen ze weer bij elkaar. Gijsbrecht krast met zijn mes in een gladde stam.

- " Wat doet ge, Gijsbrecht?"
- "Ik schrijf!"
- "Wat zijt gij slim, Gijzejongen. Wat schrijft gij?"
- " Ons jaartal: 1520"

Hij kijkt naar de zon en zegt:

- " Wij moeten eten, Liesbeth."
- Vertelt gij nog een verhaal Gijsbrecht?"
- "Van den weerwolf of van Kleudde van Brecht?"
- " Foei, neen, ik ben bang van Kleudde met zijn bellen."
- "Van de bloedkaros van Wildert? Van de dwaallichtjes?"
- " Neen, neen, ik ben geen jongen, Gijs."

Gijsbrecht Geertsen lacht eens. Neen, kleine Liesbeth is geen jongen, maar hij wel. .En toch loopt hij niet bij zijn uitgelaten makkers. Hij blijft rustig bij Liesbeth van den Moerder.

- " Gij zijt een klein lief meisje," zegt hij schuchter.

En in plaats van vogeleiers op grillig gegroeide takken te steken; in plaats van te rollebollen in het streeuvelig groen; in plaats van lijsters te vangen en konijnen te stroppen, ligt Gijsbrecht op zijn zij in de schaduw van een krommen elzenstruik, slaat een kruis en breekt zijn rogge broodhompen die met vet zijn gesmeerd.
Hij spreekt niet, want Liesbeth heeft honderd kleinigheden uit te babbelen. Maar wat in "De Weirelt" wordt verteld als de smokende lamp brandt en de turven in de haard knetteren, hangt hem voortdurend in het hoofd. De wonderlijke verhalen over de heide, als heksen en spoken in griezelig donkere nachten huilend door de lucht jagen, boezemen hem geen schrik in, maar leren hem de heide bezien, bewonderen, beminnen,...
Hij eet traag het brood dat moeder bakte in de kleine oven aan de achterzijde van de hut. Hij luistert naar de geruchten der heide, beziet de schapen van Jan van den Bergh en bewondert Storm, de geweldige hond.
In de verte, naar het dorp toe rijdt boer Verleyen met zijn ossenspan om voeder. Gijsbrecht kijkt de logge wagen na en diep in het jonge hart groeit alreeds een wondere boom: een hoeveke; een rund; een wagen en een ploeg, ...
En, al is zijn hut van rijshout en leem, Gijsbrecht Geertsen droomt een jongensdroom en is gelukkig.

ALOÏS BLOMMAERT

OEP ZEN WEZELS! KENNEN WIJ 'T NOG?

We gon preberen nen tekst saomen te stellen waorin dawwe woorden gon gebruiken die a beginnen mej de letter p.
Toen dawwe int 't zesde studejaor mei meester Jan Vervoort zaoten, goengen we regelmaotig waandelen achter 't Hof. We vertroekken dan langs dofdreef. draoiden

on 't hoveniershuizeke; waarin Jeke Pollings nog ee gewoond, nor links en goengen dan nort 't laank paaike;. Roemedoem den hof was nen groten stenen muur gemetst. Dat was vural gedaon oem 't wild en 't gevogelte uit den hof te houwen. Ja, daor liep en vloog heel wa roend waorbij die veirse grunten en 't rijp fruit dwogen uitstooken. En de heer van't hof aoi gère goei grunten en oengemaoid fruit.
Er wieren dan ook nog netten over alles gespannen, Fezaantan, petrijzen, hoazen kenijnen, ..kos men missen as de pest.
We waandelden dan vurt langst laank paoike. Meester Jan leerde er oos de natuur wel kennen. Er stoengen veul klokkebaaien neffen de graacht.

Mej palmenzoendag moesten we as we nor de kerk goengen een pak veirse palmtakken mei nemen. Die palmtakken wieren met Palmzondag geweeën Alle meensen aoien tun nen palmstruik in hunne hof staon. Na het wijen van den palm, wieren die palmtakskes mej nor huis genomen. Op d'hoeken van de akkers wier er dan een nuw palmtkske gezet. Da wier gedaon oem nen goeijen oogst te krijgen. In den huis kregen alle kruisbeelden een vers palmtakske. Er wieren nog wa takskes weggehoengen .Bij een heird oenweer in den zomer wier zo'n palmtakske in 't wijwaotersvatje gestoken en dan wieren alle deuren en raomen met wat wijwater besprenkeld. Er wieren ook altijd een paor takskes bewaord vur in geval er een steirfgeval was in huis. Neffen het steirfbed zette men oep een toafeltje een kruisbeeld tussen twee keirsen, een palmtakske in een glas wijwaoter en een paar propkesrs wat. Als de zieke gestoerven was kwaomen familie, buren,.... de overledene nog een leste keer groeten. Men sopte het palmtakske efkes in 't wijwaotervaoike en sprenkelde dan een kruis over de dooie mees.

Overschot van palmtakskes wieren met aswoensdag verbraand oem met de overgebleven as een papke te maoken om de askruiskes bij de meensen op hunne kop te zetten. Er wier gezeed dat iemand die zijn askruiske kos laoten staon toet en mej Paosen een nuw kleed kreeg. 'k Heb nooit ginne naom g'hoord van iemand die een nuw kleed aoi gekregen.
Mei Palmzoendag begost de goei week. Men docht dan aan de sjieke entree van Jezus in Jerusalem. Ze juichten en zwaoiden met hun palmtakken. Dan volgde ,en kurte palpmprocessie deur de kerk en dan kos de mis beginnen. In die mis wier dan het passie verhaol helemaol vurgelezen. Oemdat dat zo laaank duurde mochte gaon zitten in plots van altij recht te mutten staon.
Mej Witte doenderdag onder 't Gloria vertroekken de klokken luid luiend nor Rome. Ze lieten zich pas opnuw horen oep paoszaoterdag bij 't zingen van het GLORIA Aon de kinderen wier dan gezeed dat de klokken d' aaieren aoien uitgestrooid en Ze nou moechten beginnen te zuken. Men aoi d"aaieren dikwels geschilderd. Aairen die in 't water van gekookte spinoezie haoien gelegen aoien een schon gruun kleur.
Paosen is ook een bezonder feest in de kerk. Vruger gungen de venten vur den eerste keer in da jaar zonder overjas naor de kerk en de de vrouwen zoender maantel. Nuw kleren wieren vuur den eerste keer met Paosen gedraogen. Was het weer nou echt te slecht dan was men beschomd en wieren de gewone kleren enen dag langer aongedaon. Er wier dan gezeet::" As 't weer zijn eigen niej schomt, mutten wij oos toch oon niej schaomen".

Nou we't dan toch over kerkelijke gebruiken hemmen , pakken wer hier nog eentje bij. Witte gij wel wadda "persjonkelen" is? Persjonkelen is het verdienen van een

volle aflaat bij elk kerkbezoek mej gebed. Persjonkelen bestoend op Allerzielendag uit: de kerk binnengaon, de voorgeschreven gebeden zeggen, nor buiten gon en opnuw de kerk ingaon. Ieder kerkbezoek mej gebeden goof een voelle aflaot vur een zieltje uit 't vaogevuur.

Hier volgen een aantal losse woorden. Begrepte gij ze nog?

-kerkpaoike	tellefonpaol
padscheet of padschijter	paonen wiejen
nen pottenoster	peikoffie
' t komt te voet en 't gaot te peird	'tkomt te peird en 't gaot te voet.
Hij zit in de penarie	perdje speulen
preberen	hij kan 't zen eigen permeteren
oender moeders perrepluj	't gebeurde impessaant
De pestoorsmeid	die twee leven als piek en pook
Een pik en een pikhaok	nen pinegel
pinnekesdraod	nen pittelèèr draogen
nen proenkappel	propkeshout
nen pulletaot	een putmik
nen proppenschieter	

Zo zeggen wij het ook !

Hij is oep zen paosbest gekleed.
Ge mut oep goeie vrijdag gin paosaaieren eten.
Z"is mej een pakske thuisgekomen.
Hij staot gepakt en gezakt kleir.
Een ferme veig uit de pan krijgen.
Hij kos gin pap mjeer zeggen.
Ge mut hem alles mej den paplepel ingieten.
Hij kent zen pappenheimers deur en deur.
Peirels vur de veirkens gooien
Als Paosen en Sinksen oep enen dag vallen.
Men mut geen Halleluja zingen vursat het Paosen is.
Als het oep de pastoor règent, dan druppelt het het op den kuster.

Stan Dirven

DE NIEUWE POPENDONKSE HOEVE

De heren van Loenhout zijn eeuwenlang eigenaars geweest van twee grote pachthoeven op Popendonk; de oude en de nieuwe Popendonkse hoeve genoemd.
In 't archief van de heerlijkheid zijn hierover heel wat gegevens bewaard gebleven.
In een document van rond 1676 worden de eigendommen opgesomd van

markies de Melin, de toenmalige heer van Loenhout. Hij bezat oa de nederhoeve bij het kasteel, de nieuwe en oude Popendonkse hoeve en de hoeve 't Verbrand Hof op Klein Neerven.
De gebouwen van de nieuwe Popendonkse hoeve stonden op het perceel n° 1159 van de figuratieve kaart, nu Larenweg n°24 waar Jos Segers en Corrie Koeken wonen.
In 't cijnsboek van circa 1650 is er al sprake van de nieuwe Popendonkse hoeve. De oudste pachter die we terugvonden is Jan Sels. Hij woonde er reeds in 1662 en bleef er tot 1670. Toen hij er wegging werden al zijn goederen verkocht "tot betaelinge van de achterstallige pachtpenningen.."
Dit vertelde zijn zoon Jan Sels Jansone op 6 november 1684 voor de Loenhoutse schepenen. Volgens hem had zijn vader nadien geen enkele eigendom meer gehad en was hij 'insolvent' overleden.
Peeter Jan Gabriels werd vanaf 1671 de pachter op de nieuwe Popendonkse hoeve.

Peeter Jan Gabriels en Elisabeth Willemsen

Peeter Gabriels is minstens driemaal getrouwd geweest. Zijn laatste vrouw was Elisabeth Willemsen. Er is een beschrijving bewaard van alle percelen die toen tot de nieuwe Popendonkse hoeve behoorden. De totale oppervlakte bedroeg bijna 18 bunders of 24 ha. Hiervan waren 6 bunders 227 roeden akkerland, 6 bunders 195 roeden weiden en 4 bunders 270 roeden beemden.
Op 23 januari 1680 heeft Marcellus Marcelli, rentmeester van het kasteel, het pachtcontract met Peeter Jan Gabriels vernieuwd. Hij betaalde 200 gulden pachtgeld per jaar voor "de hoeve die men noempt de nieuwe Popendonksche hoeve.."
Peeter Jan Gabriels stierf op 6 maart 1695. De weduwe wordt nog vermeld in de zetboeken tot 1698. Daarna werd haar schoonzoon Hendrik Adriaan Bartholomeeusen de nieuwe pachter. Hij was op 26 oktober 1689 getrouwd met Petronella Gabriels. Na de dood van Petronella in 1704 hertrouwde Hendrik Bartholomeeusen met Cornelia, dochter van Cornelis Jan Verhaert. Toen Hendrik in 1712 overleed heeft de weduwe de nieuwe Popendonkse hoeve verlaten. Bertel Jan Peeters kwam er in 1713 als de nieuwe pachter. Hij was toen pas getrouwd met Petronella Lenaert Huybrechts. Ze zijn op Popendonk gebleven tot 1721 en werden opgevolgd door Peeter Cornelis Peeters.

Peeter Cornelis Peeters en Cathelijn Adriaan Nuyten

Op 13 februari 1722 heeft Petrus Herry, schout van Loenhout, in naam van de kasteelvrouw Bernardine Louise Herry, de nieuwe Popendonkse hoeve verhuurd aan Peeter Cornelis Peeters. De hoeve "met huysinghe, schuere, schaepskoye, hoven, driessche, landen, bemden, weyden, heyden.." werd verhuurd voor de

prijs van 260 Brabantse gulden per jaar. De nieuwe pachter kon ze in gebruik nemen vanaf 15 maart 1722. Het pachtcontract werd opgemaakt door de Brusselse notaris Léonard Constantin Gerardin.
Peeter Cornelis Peeters was op 25 januari 1717 getrouwd met Cathelijn Adriaan Nuyten. Hun derde kind Cornelis werd nog in Wuustwezel geboren op 21 januari 1722. Enkele maanden later woonde het gezin op Popendonk.
Peeter Cornelis Peeters stierf op 30 juni 1732. Drie dagen na de dood van haar man moest Cathelijn Nuyten toezien hoe de veestapel en inboedel aangeslagen werden door de eigenaar van de hoeve Petrus Herry als betaling van de achterstallige huur.
Het was een grote veestapel voor die tijd; acht koeien, tien 'leege beesten', zevenentwintig schapen, zeventien lammeren, twee paarden, veertien 'stocken bieën".
Verder werden nog twee koperen koeketels, een koperen melkkan, twee ploegen en vier karren aangeslagen.
Cathelijn Nuyten is nog enkele jaren op Popendonk gebleven. Vanaf kerstmis 1734 waren Jan Peeters en Cornelia Dielis Francken de pachters. Zij betaalden 200 gulden per jaar.
De nieuwe Popendonkse hoeve kreeg op 26 februari 1734 een andere eigenaar; Joannes Walckiers, heer van Oostwinkel.
Jan Peeters en Cornelia Francken hebben slechts vier jaren op de hoeve gewoond. Eind 1738 werden zij opgevolgd door Jan Anthonissen en Elisabeth Goetstouwers.

Jan Anthonissen en Elisabeth Theodoor Goetstouwers

Vanaf kerstmis 1738 werd Jan Anthonissen de pachter op de nieuwe Popendonkse hoeve voor een termijn van acht jaar. De pachtprijs bedroeg 200 gulden per jaar. Zijn vrouw Elisabeth Goetstouwers was de dochter van Theodoor Goetstouwers en Catharina Van Looveren, die pachters geweest waren op de oude Popendonkse hoeve.
Na een tweede pachttermijn werd Jan Anthonissen eind 1757 opgevolgd door Michiel Melsen Mertens. Hij was getrouwd met Catharina Goris Rombouts.
Op 9 oktober 1769 werd het pachtcontract vernieuwd tot kerstmis 1775, maar in 1772 deed Michiel Mertens afstand van de huur waar hij nog recht op had. Hij trok met zijn gezin naar zijn boerderij op Sneppel die hij een paar jaren voordien gekocht had.
Op 30 oktober 1772 heeft Jan Baptist François Hermans, in naam van Joannes Josephus Walckiers, de nieuwe Popendonkse hoeve verhuurd aan Jan Peeter Leys voor de som van 225 gulden. Hij was afkomstig van Wuustwezel en zijn vrouw Petronella Dries van Kalmthout.
Maar enkele jaren later waren er moeilijkheden met deze pachter. Op 4 september 1776 kreeg hij opzegging van huur omdat hij "aen verscheyde

artikelen sijnder conditie is mankerende.."
De vorster of veldwachter werd met de zaak belast; "ick onderschreven vorster relatere dese voors. opsegginge gedaen te hebben.." Jan Peeter Leys was niet akkoord met de opzegging en liet de vorster weten "dat hij dat niet aenneemt, dat hij niet en weet dat hij buyten de conditie heeft misdaen.."
Daarna stemde hij toch in om afstand te doen tegen eind 1776.
Na hem kwam Gabriel Laureys Aernouts er wonen.

Gabriel Laureys Aernouts en Maria Catharina Bromans

Met kerstmis 1776 werd Gabriel Laureys Aernouts voor de prijs van 225 gulden de pachter op de nieuwe Popendonkse hoeve. Zijn vrouw Maria Catharina Bromans was een jaar voordien overleden. Op 30 juni 1778 hertrouwde hij met Adriana Matthijssen, weduwe van Michiel Van Staeyen.
Op 26 maart 1777 werd er een kostenberaming gemaakt om de daken van de gebouwen te herstellen. We lezen daarover; "Prise ende schattinge gedaen bij ons ondergeteekende geëede stroydeckers... van de daeken van de huysinge, schuere ende torfhuys van de hoeve genaemt de nieuwe Popendonksche hoeve, competerende den heere van Loenhout, actuelijck in huere bij Gabriel Laureys Aernouts.."
De kosten aan het dak van de schuur werden geraamd op 50 gulden, van het huis en het torfhuis elk op 30 gulden.
Gabriel Laureys Aernouts is niet lang op de nieuwe Popendonkse hoeve gebleven. Na zijn huwelijk met Adriana Matthijssen verhuisde hij naar 't Sneppel. Lenaert Francken werd de nieuwe pachter op Popendonk. Hij is er gebleven tot eind 1787. Zijn opvolger was Petrus Bolckmans.

Petrus Bolckmans en Elisabeth Janssens

Petrus was afkomstig van Wortel en Elisabeth was in Meer geboren. Vanaf kerstmis 1787 woonden zij op Popendonk. Petrus Roubens maakte het huurcontract op in naam van de kasteelheer Joannes Josephus Walckiers. Voor de hoeve met 20 bunders land werd 225 gulden pachtgeld aangerekend. Hij moest een borgsom van 700 gulden betalen. Petrus Bolckmans en Elisabeth Janssens zijn tot eind 1799 op de nieuwe Popendonkse hoeve gebleven.
De kasteelheer Joannes Josephus Walckiers, eigenaar van de hoeve, heeft op 2 maart 1799 het kasteel en alle andere bezittingen in Loenhout verkocht aan Petrus Frans Stevens. De verkoopakte werd in 't Frans opgesteld door notaris Pierre Joseph Dupré van Brussel. Na de plechtige aanhef "Au nom de la République Française", worden de verkopers genoemd, ontdaan van hun adelijke titels; "Le citoyen Jean Joseph Walckiers e son épouse la citoyenne Cornelie Ooninckx.." Zij woonden toen in Brussel.
Na het vertrek van Petrus Bolckmans kwam Marten Vissers met zijn gezin naar

de nieuwe Popendonkse hoeve.

Marten Vissers en Dimphna Janssens

Petrus Frans Stevens verhuurde vanaf 1800 de hoeve aan Marten Vissers, zoon van Frans Vissers en Maria Schoepen. Hij werd geboren op 30 april 1757, enkele maanden vóór de dood van zijn vader. Marten Vissers trouwde een eerste maal in 1787 met Maria Ooms. Zij gingen boeren op Terbeek waar hun zes kinderen geboren werden. Maria Ooms stierf op 17 juli 1799. Een half jaar later, 8 januari 1800, hertrouwde Marten met Dimphna Janssens, dochter van Joannes Lambertus en Cornelia Van Gastel. Uit dit tweede huwelijk werden nog verschillende kinderen geboren. In het bevolkingsregister van 1806 worden voor het huis n° 4 op Popendonk de volgende bewoners vernoemd; Marten Vissers 49 jaar, Dimphna Janssens 33 jaar, en de kinderen Jan 18 jaar, Joanna 17 jaar, Dimphna 16 jaar en Anna 13 jaar oud. Er waren nog drie kinderen onder de 12 jaar die niet bij naam genoemd worden. De 60-jarige Hendrik Schoepen woonde er als knecht. Ook de veestapel werd geteld; 8 koeien, 4 kalveren, 2 paarden, een os en twee varkens.
De nieuwe Popendonkse hoeve werd in 1806 eigendom van Petrus De Pauw, die ze op 13 april 1818 doorverkocht aan Jean Claude Bernardin. Petrus De Pauw en zijn vrouw Marie Françoise Couqueil verkochten het kasteel en 10 hoeven met een totale oppervlakte van 472 ha.
Een maand na deze verkoop stierf Marten Vissers (+22-5-1818) Dimphna Janssens overleed op 9 februari 1819. Hun schoonzoon Jan Baptist Lenaerts werd de nieuwe pachter op de hoeve. Hij trouwde op 12 juni 1820 met Anna Catharina Vissers (°25-7-1794) dochter van Marten en zijn eerste vrouw Maria Ooms.
Jan Baptist Lenaerts en Catharina Vissers zijn eind 1823 naar Groot Zundert verhuisd. Wouter Vergouwen en Catharina Rombouts kwamen begin 1824 op de nieuwe Popendonkse hoeve wonen.

Wouter Vergouwen en Catharina Rombouts

Wouter Vergouwen (°15-4-1775) was de zoon van Adriaan Vergouwen en Anna Maria Van Dijck. Hij trouwde op 25 augustus 1806 met Catharina Rombouts (°2-3-1776) dochter van Cornelius Rombouts en Adriana Van Staeyen.
Vanaf 1813 woonden zij op Popendonk, op een hoeve die ook tot de eigendom van het kasteel behoorde (nu Kustermans) Begin 1824 verhuisden zij naar de nieuwe Popendonkse hoeve. In de bevolkingslijst van 1830 worden naast de ouders vijf kinderen vermeld; Cornelis 22 jaar, Adriaan 20 jaar, Lucia 18 jaar, Geert 16 jaar en Jan Baptist 13 jaar.
Wouter Vergouwen stierf op 3 december 1834. De aangifte op het gemeentehuis werd gedaan door zijn 25-jarige zoon Adriaan, en zijn gebuur Christiaan

Speltincx 48 jaar, pachter op de oude Popendonkse hoeve.
Op 15 oktober 1841 veranderde de hoeve weer van eigenaar. De twee kinderen van Jacobus Van Beeck-Vollenhoven verkochten het kasteel, de windmolen en 10 boerderijen aan de vier gebroeders Elsen van Antwerpen.
Joannes Adrianus Elsen en zijn vrouw Mathilde Ranscelot kochten twee hoeven "genaemd de oude en nieuwe Popendonksche hoeve, bestaende ieder in groote sterke huyzing voor den pagter, stalling, schuer, wagenhuys, hovingen, grond, erven en allen den toebehoorten, met verscheyde parceelen bouw-en hooyland, weyden, hakhout, mastbosch en heyde, gestaen en gelegen binnen de gemeente Loenhout ten gehuchte van Popendonck en daer omtrent.."
De twee hoeven hadden een gezamelijke oppervlakte van 75 ha 22 aren. De nieuwe Popendonkse hoeve had ruim 35 ha.
Catharina Rombouts overleed op 22 april 1844. Haar zoon Adriaan Vergouwen werd de nieuwe pachter. Hij werd geboren op 9 februari 1809 en op 30 mei 1843 trouwde hij met Maria Catharina Jochems, dochter van Jan Cornelis Jochems en Joanna Doms. Zij werd geboren op 24 juli 1817.
Adriaan Vergouwen en Maria Catharina Jochems verhuisden op 9 december 1854 naar Zundert. Geert Aertsen en Catharina Keysers werden nu de bewoners van de nieuwe Popendonkse hoeve.

Geert Aertsen en Maria Catharina Keysers

Geert Aertsen, geboren in Hoogstraten op 7 december 1804, was de zoon van Frans Aertsen en Maria Catharina Kersemans. In 1832 kwam hij met zijn ouders naar Loenhout, naar de hoeve van zijn grootouders Jan Aertsen en Adriana Van den Boom in de Beirestraat. Op 26 april 1834 trouwde Geert met Maria Catharina Keysers, geboren in de Ambachtstraat op 14 juli 1810. Zij was de dochter van Adriaan Keysers en Joanna Vermeiren. Na de dood van zijn ouders kocht Geert op 26 december 1836 de boerderij in de Beirestraat. Hij heeft er gewoond tot eind 1854.
Op 27 december 1854 trok hij met zijn gezin naar de nieuwe Popendonkse hoeve.
In de Beirestraat werden acht kinderen geboren. Nummer negen, Dimphna, werd in 1856 op Popendonk geboren.
In 1856 woonden op de Laren de volgende vijf gezinnen:

- Peer Jan Luyckx 42 jaar, landbouwer,en Joanna Kinschots 37 jaar. Hun zoon Petrus was toen één jaar oud. Voordien hadden op deze hoeve drie generaties van de familie Van de Cloot gewoond.
- Jef Pelles 44 jaar, landbouwer, en zijn vrouw Maria Anthonissen 41 jaar.
- Willem Van de Locht 50 jaar, landbouwer, en Joanna Sips 47 jaar, en hun zes kinderen.
- Geert Aertsen 52 jaar, en Maria Catharina Keysers 46 jaar en hun negen kinderen.

- Jan Stoffels en Anna Cornelia Van Thillo, zij waren pachters op de oude Popendonkse hoeve.

Geert Aertsen en Catharina Keysers werden in 1880 opgevolgd door hun jongste zoon Jan.

Jan Aertsen en Maria Dimphna Vrins

Jan Aertsen werd geboren in de Beirestraat op 13 april 1853. Hij trouwde op 18 november 1879 met Maria Dimphna Vrins, geboren in Zundert op 19 mei 1858. Zij was de dochter van Simon Vrins en Maria Mertens. In 't gezin Aertsen-Vrins werden dertien kinderen geboren;

- Maria °29-8-1880 + 31-1-1881
- Frans °25-1-1882 x Joanna Maria Aernouts
- Louis °19-12-1883 x Net Vissers
- Jef °9-4-1886 x Theresia Quirijnen xx Joanna Bogaerts
- Theresia ° 8-1-1888 x Jan Kennis
- Joanna ° 21-5-1889 x August Kennis
- Corneel °20-2-1891 ongehuwd
- Bert ° 5-12-1892 ongehuwd
- Maria ° 12-1-1895 x Jef Van Staey xx ..... Mees
- Catharina °21-9-1896 x Louis Bogaerts
- Louisa °18-8-1899 x Jan Collet
- Cornelia °4-9-1901 x Jaak Kuypers
- Adriaan °2-6-1905 x Colete Joosen

Op 25 september 1896 hebben de kinderen en erfgenamen van Jan Adriaan Elsen en Mathilde Ranscelot hun eigendom in Loenhout, Zundert en Meer verkocht. Het waren zeven boerderijen met een totale oppervlakte van 217 ha 38 aren.

De verkoopakte is terug te vinden in 't archief van de Antwerpse notaris Frederik August Ghijsens.

Corneel Aertsen kocht zes boerderijen met 169 ha grond voor de som van 217.000 F.

Hij deed de koop in naam van verschillende personen.

Koop 1 = de oude Popendonkse hoeve met 40 ha 80 aren voor 54.500 F. Corneel Aertsen kocht in naam van Henri Elsen, een van de mede-erfgenamen.

Koop 2 = de nieuwe Popendonkse hoeve met 38 ha 11 aren ging naar Jan Aertsen voor 50.000 F. Deze hoeve werd door hem in huur gebruikt voor 1.300 F per jaar.

Koop 3 = hoeve op de Laren met 26 ha 59 aren werd voor 29.500 F verkocht aan Petrus Luyckx. Hij woonde er als pachter.

Koop 7 = hoeve op Popendonk met 18 ha 30 aren. Corneel Aertsen kocht deze hoeve voor eigen rekening. Prijs 27.000 F. Petrus Van Looveren woonde er als pachter.

Koop 8 = hoeve op Terbeek met 19 ha 60 aren, werd verkocht aan Theresia Aertsen, weduwe Adriaan Vermeiren. Theresia was de zuster van Corneel. De weduwe en kinderen van Corneel Marijnissen hadden deze hoeve in huur voor 940 F.
Koop 9 = "eene schone en groote hoeve 'het mereltje' onder Zundert.." met 23 ha 86 aren, ging voor 20.500 F naar Cornelius Balemans.
Verder kocht Corneel Aertsen nog 2 ha 66 aren weiland voor Petrus Frans Bleeckx.
Jan Aertsen en Dimphna Vrins waren dus vanaf 1896 eigenaars van de nieuwe Popendonkse hoeve. In de verkoopakte wordt nog vermeld dat Jan eigenaar was van enkele gebouwen, oa het karkot ten oosten van het woonhuis.
Louis Aertsen (°1883) werd vanaf 1913 de bewoner van de nieuwe Popendonkse hoeve. Hij trouwde dat jaar met Net Vissers.
Eind 1944 kwamen Louis Segers en Louisa Beyers er wonen. Hun zoon Jos Segers en Corrie Koeken namen vanaf 1967 het bedrijf over.

Lijst van de pachters en bewoners van de nieuwe Popendonkse hoeve sinds 1662

Jan Sels tot 1670
Peeter Jan Gabriels van 1671 tot 1695
De weduwe Peeter Jan Gabriels tot 1698
Hendrik Adriaan Bartholomeeusen tot 1712
Bertel Jan Peeters van 1713 tot 1721
Peeter Cornelis Peeters van 1722 tot 1732
Cathelijn Nuyten, weduwe Peeter Cornelis Peeters tot 1734
Jan Peeters van 1735 tot 1738
Jan Anthonissen van 1739 tot 1757
Michiel Melsen Mertens van 1758 tot 1772
Jan Peeter Leys van 1773 tot 1776
Gabriel Laureys Aernouts van 1777 tot 1778
Lenaert Francken van 1779 tot 1787
Petrus Bolckmans van 1788 tot 1799
Marten Vissers van 1800 tot 1818
Jan Baptist Lenaerts van 1820 tot 1823
Wouter Vergouwen van 1824 tot 1834
De weduwe Wouter Vergouwen tot 1844
Adriaan Vergouwen van 1845 tot 1854
Geert Aertsen van 1855 tot 1879
Jan Aertsen vanaf 1880
Louis Aertsen vanaf 1913
Louis Segers vanaf 1944
Jos Segers vanaf 1967

OUDE POPENDONKSE HOEVE

Waar nu de Larenweg n° 8 en 10 is heeft van oudsher een grote hoeve gestaan, het hof van Popendonk of de Popendonkse hoeve genaamd.
De gebouwen van deze hoeve stonden op het perceel n° 1174 van de figuratieve kaart. Nu wonen er twee gezinnen; Jan Aertsen-Van de Locht en Willy Martens-Van der Jonckheyd.
De oorsprong van deze hoeve gaat zeer ver in de tijd terug. Het was de herenhoeve, het 'vroonhof"van de heren van Popendonk. Daarom mogen we veronderstellen dat ze ontstaan is samen met de heerlijkheid Popendonk. Deze heerlijkheid kwam reeds zeer vroeg in het bezit van de heren van Loenhout. Toen Daniël van Boechout en zijn broer Jan op 27 mei 1446 de heerlijkheid Loenhout en Popendonk erfden, kwam ook de Popendonkse hoeve in hun bezit. Het was toen een grote, aaneengelegen blok grond van 60 ha. We lezen daarover in het leenboek van de graaf van Hoogstraten (F° 26) "Een hoeve mit huysinghen, hove, lande, groesen, heyden, beempden, moeren... gheheyten de hoeve van Poppendonck, gheleghen tot Loonhout, groot weesende XLIII buenderen, al besloten mit eenen vekene.."
De omliggende eigenaars van toen worden eveneens genoemd: Jan Van Staeyen, Jan Van Bavel, Hendrik Van Ossenberg...Ten zuiden lag "het ghemeyn Schouwbosch", ten westen "de ghemeyn Laren", en ten noorden "den Stroom die van Loonhout compt ende loopt door Sundert.."
Een halve eeuw later was Lodewijk Van Leefdael eigenaar van de Popendonkse hoeve. In 't archief van de heerlijkheid (n°9) bevindt zich een uittreksel uit het leenboek van het Soevereine Leenhof van Brabant (F° 80) van 't jaar 1495 waar het volgende staat; "Dit is alsulcken Leen als ick Lodewijck Van Leefdael van mijnen genadigen Heere den Hertoghe van Brabant hebbende byn, te weten dat Hoff van Popendonck mitter erffheerlicheyt daer toe behoorende, gelegen in die prochie van Loenhout, groot weesende in lande, in beempden en weyden, in bosschen en heyden drie en veertich buenderen al besloten mit eenen veken.."
Rond 1650 werd er een paar honderd meters westwaarts een tweede hoeve bijgebouwd. Van dan af is er in de archieven steeds sprake van de nieuwe en de oude Popendonkse hoeve. In 't mastboek van circa 1650 waarin de belastingen op de gebouwen genoteerd staan lezen we; "De oude hoeff" : de belasting op het huis bedroeg 1 gulden 5 stuivers, het torfhuis 10 stuivers, de schaapskooi en de paardenstal samen 15 stuivers. De schuur was blijkbaar het grootste gebouw,

daarvoor werd 1 gulden en 10 stuivers aangerekend.

De pachters van de oude Popendonkse hoeve

Pas vanaf de 17° eeuw vonden we de namen van de pachters. In een schepenverslag van 10 september 1608 lezen we ;"Peeter Aert Sgrauwen oudt ontrent LXVIII jaer, hoevenier van den grave van Arenberge tot Popendonck..." Zijn vrouw Liesbeth was toen 49 jaar oud. De 23-jarige Gijsbrecht Dielis Leemans woonde er als knecht, samen met zijn jongere broer Frans. In dit schepenverslag gaat het over drie soldaten die aangehouden werden wegens bedelarij en wangedrag. In 1614 heeft Cornelis Van Dongen, schout en rentmeester, het pachthof van Popendonk opnieuw verhuurd aan Peeter Aert Schrauwen voor de som van 400 gulden. Later is Aert Van Tichelt er komen wonen. Van hem zijn geen verdere gegevens bekend. In 1663 werd Cornelis Sebrechts de nieuwe pachter. Hij was toen pas getrouwd met Cornelia Wils. Tussen 1663 en 1679 werden in dit gezin negen kinderen geboren, waarvan zes klein gestorven zijn.
In een affiche van 't jaar 1675 wordt de openbare verpachting van de oude Popendonkse hoeve aangekondigd; "Men laet een-yeghelijck weten als dat daer is te huren een schoon ende wel gheleghen Pachthoeve toebehoorende den Heere Marquis van Melin, Heere van Loenhout, Poppendonck etc. ghenoemt de oude hoeve tot Poppendonck, aenhebbende Huysingen, Schuere, Stallinghen, Backhuys, Torfhuys, Schaepskoye ende andere toebehoorten met ontrent 9 ende een half Bunder Sayelandt, 6 Bunderen Bemden, 7 ende een half Bunder Weyden, met diversche schoone Heggen... welcke hoeve te huren is tegens halff meert van den toecomende jaere 1676.." Voor alle inlichtingen moest men zich richten tot de rentmeester Marcelli die op het kasteel woonde. De aankondiging eindigt met de oproep; "Den Eenen segghet den Anderen voorts.."
Cornelis Sebrechts was de hoogste bieder met 200 gulden.
In die tijd hadden de boeren voortdurend last van rondtrekkende soldatenbenden. Zo verklaarde Cornelis Sebrechts voor de schepenen dat hij op 12 november 1674 een groep vreemde ruiters op zijn erf kreeg. Ook zijn twee geburen Adriaan Mathijs Weerts en Jan Jacob Peeter Jans kregen ongewenst bezoek. De luitenant eiste haver voor de paarden. Hij perste de boeren ook geld af onder de bedreiging dat hij hun boerderij zou 'ruineren'. Cornelis werd verplicht een karrevracht graan naar het garnizoen in Breda te vervoeren.

Verkoop van de heerlijkheid

Tijdens de pachttermijn van Cornelis Sebrechts veranderde de oude Popendonkse hoeve van eigenaar. In augustus van 't jaar 1687 werd bij decreet van de Soevereine Raad van Brabant de heerlijkheid Loenhout verkocht. Dit gebeurde op verzoek van de religieuzen van Sint Geertrui te Brussel en het

gasthuis van Turnhout. Er is van deze verkoop een grote affiche bewaard: "Verkoopinghe van de Heerlijckheydt van Loenhout, bestaende in hooge, middele ende leeghe jurisdictie... het recht van te stellen Schouteth, Stadthouder, Schepenen, Secretaris, Vorsters etc.."
Dan volgt een lange lijst van goederen; het kasteel met de nederhoeve, de twee Popendonkse hoeven, het Verbrand Hof, de windmolen, een herberg in 't dorp genaamd "De Leeuw", en alle inkomsten van tienden, renten en cijnzen.
Zoals we kunnen lezen op de affiche bezat de heer van Loenhout de lage, middelbare en hoge rechtsmacht. De bevoegdheid om recht te spreken vormde het meest essentiële onderdeel van het gezag van de heer. Zonder rechtsmacht was er geen heerlijkheid. De heer oefende zijn rechtsmacht uit door middel van de schepenbank, het leenhof en het laathof. De schepenbank van Loenhout kon dus niet enkel bij kleine vergrijpen uitspraak doen. Zij was ook bevoegd om zware misdaden te berechten die met de doodstraf, verbanning of een hoge boete bestraft werden.
Cornelis Sebrechts en Cornelia Wils zijn tot 1691 op de oude Popendonkse hoeve gebleven. Zij werden als pachters opgevolgd door Hendrik Goris Vergouwen.

Hendrik Goris Vergouwen en Anna Jan Gijsbrecht Hoppenbrouwers

In 1692 kwamen zij naar de oude Popendonkse hoeve.Hendrik Vergouwen werd in Zundert geboren op 24 januari 1645. Hij was de zoon van Goris Vergouwen en Geertrui Jan Heestermans. Op 21 februari 1669 trouwde hij te Zundert met Anna Jan Gijsbrecht Hoppenbrouwers. (°Zundert 15-12-1647) Hun eerste kinderen werden in Zundert geboren:

- Adriaan °1670
- Elisabeth °1672

Rond 1675 werden zij pachters op de neerhoeve, en vanaf 1692 woonden zij op de oude Popendonkse hoeve. In Loenhout werden nog vier kinderen geboren:

- Goris °1676
- Geertrui °1679
- Jan °1682
- Petrus °1693

Hendrik Vergouwen overleed op 25 januari 1699. De weduwe en haar kinderen bleven nog op Popendonk tot 1709. Zij werden in 1710 opgevolgd door Cornelis Peeter Gabriels en Cornelia Lambrecht Cornelissen. Cornelis stierf reeds op 7 september 1713. De weduwe heeft nog enkele jaren op Popendonk gewoond. Vanaf kerstmis 1715 werd Theodoor Goetstouwers voor 240 gulden jaarlijks de nieuwe pachter. Hij was getrouwd met Catharina Jan Van Looveren. Zij hebben er twaalf jaar gewoond.
In 1728 werd Merten Laureyssen de nieuwe bewoner van de oude Popendonkse hoeve. Hij was in 1713 getrouwd met Cathelijn Wiricx en woonde tot eind 1727

op de hoeve van zijn schoonouders in de Ambachtstraat.
In 1734 heeft jonker Johannes Walckiers, de nieuwe heer van Loenhout, het pachtcontract met Merten Laureyssen hernieuwd; "eene hoeve gemeynelijck genaemt de oude Poppendoncksche hoeve mette landen, bemde, aen den huerder seer wel bekent als tegenwoordighlijck bij hem in pachte gebruyckt wordende.." Cathelijn Wiricx stierf in 1741. Korte tijd later hertrouwde Merten Laureyssen met Maria Braspennincx. Merten is vele jaren schepen geweest in Loenhout. Hij stierf in 1747. Bij notaris Marcus Antonius Essers lezen we dat op 16 september 1745 de Popendonkse hoeve verhuurd werd aan Cornelis Peeter Marijnissen, voor een termijn van zeven jaar. De prijs werd vastgesteld op 200 gulden per jaar. Cornelis Marijnissen en zijn vrouw Cornelia Broomans hebben amper op Popendonk gewoond, want vanaf 1746 werd Peeter Rombouts de nieuwe pachter.

Peeter Rombouts en Joanna Augustijns

Peeter Rombouts (°27-3-1710) was de zoon van Jacobus Corneliszoon Rombouts en Cornelia Wouter Rombouts. Op 3 februari 1736 trouwde hij met Joanna Augustijns, dochter van Theodoor Augustijns en Maria Cleren.
Peeter Rombouts en Joanna Augustijns hebben tot het einde van hun leven op de Popendonkse hoeve gewoond. Ook zij hebben, zoals alle boeren in die tijd, dikwijls last gehad van vreemde soldaten die de streek onveilig maakten.
Op 27 juli 1771 kwam een groep dragonders op Popendonk. Peeter Lambrecht Rombouts, 38 jaar oud, en Jan Aert Quirijnen, 30 jaar, waren toen de knechten op de oude Popendonkse hoeve. Zij werden door de soldaten gedwongen 6 veertelen korenmeel en één veertel boekweitmeel op de kar te laden en naar het 'comptoir' in Wuustwezel te vervoeren. Het meel was bestemd om brood te bakken voor de bewoners van de Popendonkse hoeve. Door deze diefstal was Peeter Rombouts "onvoorsien van broot ende meel soo verre dat hij genootsaeckt is geweest op een ander broot ende meel te gaen lenen.."
Peeter Rombouts overleed op 6 maart 1779. Zijn dochter Dimphna (°11-10-1740) trouwde op 8 oktober 1779 met Adriaan Van Elsacker. Zij werden de nieuwe pachters op de Popendonkse hoeve. Zij betaalden jaarlijks 230 gulden.
Joanna Augustijns stierf op 18 juli 1791.

Adriaan Van Elsacker en Dimphna Rombouts

In dit gezin werd slechts één zoon geboren, nl Petrus Joannes (°28-4-1783)
Adriaan Van Elsacker en Dimphna Rombouts hebben tot ongeveer 1805 op de oude Popendonkse hoeve gewoond. In 1801 heeft Petrus Stevens, de eigenaar sind 1799, het pachtkontrakt met Adriaan Van Elsacker hernieuwd. Voor de hoeve met 20 bunders land betaalde Adriaan jaarlijks 300 gulden "courant geld in klinkende, blinkende goude ofte silvere gemunte specien.."

In 't bevolkingsregister van 1801 worden als bewoners opgegeven; Adriaan Van Elsacker 53 jaar, Dimphna Rombouts 60 jaar en hun zoon Petrus Joannes 17 jaar. Verder woonden er nog de 24-jarige Cornelis Van Elsacker en vier knechten.
In 1806 waren er al nieuwe bewoners; Jan Matthijssen 56 jaar, en Cornelia Tax 50 jaar, en hun vier kinderen. Zij kwamen van Rijsbergen. Lang zijn ze niet op Popendonk gebleven, want in 1809 woonde er weer een andere familie, nl Willem Reyns en Hendrina Brughmans met hun zes kinderen.
Willem Reyns werd in 1761 geboren in Zundert als zoon van Aert Jan Reyns en Adriana Schellekens. Zijn vrouw Hendrina Brughmans was de dochter van Jacobus Brughmans en Adriana Denis. Willem Reyns en Hendrina Brughmans verhuisden in 1812 terug naar Zundert. Vanaf 1813 woonden Adriaan Anthonissen en Maria Catharina Lenaerts er voor een paar jaren. Was Petrus De Pauw, de nieuwe eigenaar sinds 1806, zo'n moeilijke mens dat de pachters het niet lang bij hem uithielden?
In 1815 kwamen Christiaan Speltincx en Joanna Van Meir als pachters op de Popendonkse hoeve. Zij hebben er vele jaren gewoond.

Christiaan Speltincx en Joanna Van Meir

Christiaan Speltincx (°21-9-1786) was de zoon van Laureys Speltincx en Lucia Van Staeyen. Op 22 februari 1810 trouwde hij met Joanna Cornelia Van Meir (°22-2-1793) dochter van Lenaert Van Meir en Anna Cornelia Van Roy. Vanaf 1815 woonden Christiaan en zijn vrouw op de oude Popendonkse hoeve, die in de daaropvolgende jaren enkele keren van eigenaar veranderde; Jean Claude Bernardin in 1818 en Jacobus Van Beeck-Vollenhoven in 1820. Deze laatste was bankier en woonde in Amsterdam. Hij was in Loenhout eigenaar van het kasteel, de windmolen en tien boerderijen met een totale oppervlakte van 480 hectaren. In 1821 kocht hij ook de pastorij die in 1797 door de Franse bezetters als nationaal goed onteigend en verkocht werd. Guido Rosa, de toenmalige pastoor van Loenhout, schrijft daarover in zijn dagboek; "In 't jaer 1821 heeft de heer Van Beeck-Vollenhoven gekogt ons oude pastorije en die gegeven aen de gemeynte.." Vanaf die datum was de gemeente dus eigenaar van de pastorij. Na een grondige opknapbeurt kon pastoor Guido Rosa er op 9 april 1822 intrekken. Na 25 jaar werd de pastorij opnieuw bewoond door de pastoor.
De twee kinderen en erfgenamen van Jacobus Van Beeck-Vollenhoven verkochten op 15 oktober 1841 heel hun eigendom in Loenhout. De oude Popendonkse hoeve viel onder koop 10; "eene hoeve genaemt de oude Popendonksche hoeve bestaende in groote en sterke huyzing met kamer en twee andere vertrekken, stalling, schuer, wagenhuys en bakkeet, grond, erve... ten gehuchte van Popendonk..."
Er was 40 ha 23 a en 68 ca grond bij. Jan Adriaan Elsen en Mathilde Adeline Ranscelot werden de nieuwe eigenaars.

Christiaan Speltincx en Joanna Van Meir verhuisden eind 1843 naar 't Oosteneind. Jan Baptist Van Rompaey werd de nieuwe pachter op de Popendonkse hoeve. Hij werd geboren in Nijlen op 15 december 1808 als zoon van Gommaar Van Rompaey en Anna Catharina Van Bueren. Hij trouwde te Wuustwezel op 26 april 1843 met Maria Cornelia Van Gastel (°30-10-1809) dochter van Adriaan Van Gastel en Catharina Beyers. Dit huwelijk heeft niet lang geduurd. Maria Cornelia Van Gastel overleed op 30 mei 1844 bij de geboorte van haar eerste kind.
Jan Baptist Van Rompaey hertrouwde op 3 april 1845 met Joanna Catharina Meeusen (°28-4-1824) dochter van Matthijs Meeusen en Maria Cornelia Van Bavel. Op 25 november 1852 vertrokken zij naar Brecht. Jan Stoffels en Anna Cornelia Van Thillo werden vanaf januari 1853 de nieuwe bewoners van de Popendonkse hoeve.

Jan Stoffels en Anna Cornelia Van Thillo

Jan Stoffels werd in Essen geboren op 12 februari 1821. Hij was de zoon van Petrus Stoffels en Anna Cornelia Maes. Zijn vrouw Anna Cornelia Van Thillo was afkomstig van Kalmthout (°18-6-1821) Haar ouders Petrus Joannes Van Thillo en Anna Cornelia Augustijns zijn in januari 1853 mee naar Popendonk verhuisd. Petrus Joannes stierf daar op 29 juli 1859 in de ouderdom van 81 jaar. Anna Cornelia Augustijns stierf op 19 januari 1858.
Jan Stoffels en Anna Cornelia Van Thillo zijn tot het einde van hun leven op de oude Popendonkse hoeve gebleven. Jan overleed op 13 november 1880. Zijn zoon Corneel en schoondochter Maria Brosens zijn daarna nog verschillende jaren de pachters geweest. Eind 1893 zijn ze gestopt met boeren. Op woensdag 6 december 1893 heeft notaris Emilius Van Nueten de inboedel verkocht, op verzoek van Cornelia Van Thillo, weduwe Jan Stoffels, en haar zes kinderen:
1. Petrus Stoffels, herbergier te Deurne
2. Adriana Stoffels x Marten Vissers, landbouwer te Loenhout
3. Cornelius Stoffels, landbouwer te Loenhout
4. Louis Stoffels, winkelier te Loenhout
5. Guilhelmus Stoffels, landbouwer te Loenhout
6. Joanna Stoffels x Petrus Meeusen, werkman te Merksem

Er werden zeven koeien verkocht voor de gezamelijke som van 2.000F en tien vaarzen en kalveren die samen 1.530F opbrachten. Het paard werd verkocht voor 745F. De totale opbrengst van de uitverkoop bedroeg 6.191,40F.
De familie Stoffels verliet de oude Popendonkse hoeve. Anna Cornelia Van Thillo
overleed in 1894. Henri Elsen heeft dan de hoeve enkele jaren in gebruik gehad. Op 11 september 1896 hebben de kinderen en erfgenamen van Jan Adriaan Elsen en Mathilde Ranscelot hun eigendommen in Loenhout verkocht. (not. Frederik August Gheysens-Antwerpen) De verkopers waren;

- Albert en Henri Elsen, grondeigenaars wonend in Antwerpen
- Laura Theresia Langhans, weduwe van Edmond Elsen, in naam van haar minderjarige zoon Hubert Elsen
- August Langhans, legerkapitein, Sint Joost ten Node
- Ridder Frits Maeyer van den Bergh, Antwerpen

De twee laatsten waren voogden 'ad hoc' van Hubert Elsen.
Zij verkochten zeven boerderijen waaronder de oude Popendonkse hoeve; "eene groote en schoone hoeve genaemd de oude Popendonkse hoeve met gebouwen, bouw-wei- en hooiland, dreef, heide... groot samen 40 ha 80a en 48 ca..."
Henri Elsen werd de nieuwe eigenaar voor de som van 54.500 F.
Vanaf 1898 verhuurde hij de hoeve aan Jef Martens 'Bats'.
Op 19 december 1901 heeft hij ze verkocht. De verkoopakte werd opgemaakt door notaris Van Nueten.(1901 n°151)
Jef Martens en zijn schoonbroer Jan Aernouts 'van Dinnekens' kochten ieder een deel van deze grote hoeve.
Jef Martens (x Adriana Aertsen) werd eigenaar van de "huizing, stal, turfhuis, bakhuis, de oosthelft van de schuur, boomgaard, tuin.." en 20 ha 54 a grond waarvan bijna 6 ha heide, voor de som van 33.000 F
Petrus Joannes Aernouts (x Joanna Aertsen) landbouwer te Kersbeek-Miskom, kocht "de wederhelft van de schuur met plaats, ter streek de oude hoef..." met 19 ha 79 a grond, waarvan 5 ha heide. Hij betaalde hiervoor 27.000 F
Op de oude Popendonkse hoeve kwamen nu twee gezinnen wonen. Jan Aernouts bouwde een nieuwe woning, stal en bijgebouwen ten noorden van de oude woning.

Jozef Martens en Adriana Aertsen

Jef Martens werd in Loenhout geboren op 23 november 1868. Hij was de zoon van Jacobus Martens en Theresia Schouw. Hij trouwde te Wuustwezel op 27 augustus 1894 met Adriana Aertsen, geboren in Rijkevorsel op 28 september 1867. Zij was de dochter van Jef Aertsen en Dimphna Vermeiren.
Getuigen bij dit huwelijk waren Jan Martens 22 jaar, broer van Jef, Corneel Aertsen 28 jaar, broer van de bruid, en Leonardus Roelands, schoonbroer van de bruid die in Antwerpen woonde.
Jef Martens en Adriana Aertsen hebben enkele jaren in Zundert gewoond. Hun twee oudste zonen Jef en Jacobus werden daar geboren. Begin 1898 kwamen zij naar de oude Popendonkse hoeve. Hun kinderen;

- Jef (°Zundert 1895) X Sofie Van de Cloot
- Jacobus (°Zundert 1897) X Louisa Aernouts
- Maria (°Loenhout 1898) X Ferdinand Roelands
- Corneel (°Loenhout 1900) X Mina Simons
- Catharina (°Loenhout 1901) X Louis Van Velthoven
- Joanna (°Loenhout 1903) X Fons Van Geel

- Theresia (°Loenhout 1907) X Rik Kuypers
- Frans (°Loenhout 1908) X Maria Van den Heuvel
- Elisabeth (°Loenhout 1912) X Frans Leysen XX Rafael Vogels

Jef Martens en Adriana Aertsen hebben in 1931 het geboer overgegeven aan hun jongste zoon Frans en schoondochter Maria Van den Heuvel. Dezen werden op hun beurt in 1961 opgevolgd door Jos Martens en Maria Bevers. Sinds 1990 hebben Willy Martens en Karin Van der Jonckheyd het bedrijf overgenomen.

Petrus Joannes Aernouts en Joanna Aertsen

Jan Aernouts werd in Meer geboren op 15 oktober 1862, als zoon van Jacobus Aernouts en Dimphna Vissers. Zijn ouders kwamen eind 1866 naar 't Neerven. Jan trouwde te Wuustwezel op 21 oktober 1888 met Joanna Aertsen (°Rijkevorsel 17-3-1866) dochter van Jef Aertsen en Dimphna Vermeiren.
De eerste jaren na hun huwelijk woonden zij in Wuustwezel. Daarna trokken zij naar Kersbeek-Miskom en in 1902 kwamen zij naar de Popendonkse hoeve.
Kinderen van Jan Aernouts en Joanna Aertsen:

- Dimphna X Jan Aertsen
- Maria X Louis Aertsen
- Jef (in 1916 gesneuveld aan de Ijzer)
- Geert X Maria Vrints
- Frans X Catharina Van Dijck

De oudste dochter Dimphna (°1889) trouwde op 15 januari 1919 met Jan Aertsen (°20-3-1887) zoon van Corneel Aertsen en Theresia Franssen. Zij namen het geboer op de Popendonkse hoeve over. In 1956 werden zij opgevolgd door hun zoon Frans en schoondochter Rosa Sterckens. Sinds 1990 is het bedrijf in handen van Jan Aertsen en Ann Van de Locht.

UIT DE OUDE DOOS

In ons vorig ledentijdschrift haalden we een tekst uit een oude Mechelse catechismus met uitleg, voor de eerste maal uitgegeven in 1843 door de zorg van Zijne Eminentie Cardinaal Sterckx. We nemen nu uit de uitgave van Mechelen van 2 april 1900, gegeven , onder het handteken en het zegel van P. L. Cardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen en bij bevel Zijner Eminentie L. G. Grietens, secretaris.

De Mechelse Catechismus met uitleg werd uitgegeven om aan de kinderen die hun EERSTE COMMUNIE gedaan hadden het middel te geven om eene volledige kennis van de christelijke leering te bekomen en daar hun leven naar te schikken.

Wat leerden de kinderen toen over "DE SCHEPPING"?

I – VAN DE SCHEPPING

Wat belijden wij door deze woorden van het eerste artikel van het Geloof: SCHEPPER VAN DE HEMEL EN VAN DE AARDE?
Door deze woorden " Schepper van de hemel en van de aarde", belijden wij dat God hemel en aarde van niet gemaakt heeft.

Was er iets, eer dat God hemel en aarde geschapen had?
Daar was niets dan God alleen.

Tot wat einde heeft God hemel en aarde geschapen?
Tot zijne glorie.

Hoe heeft God hemel en aarde geschapen?
Door zijnen enkelen wil. .Hij sprak, zegt de H. Schriftuur, en het was gemaakt; hij gebood en het was geschapen.

Op hoeveel dagen heeft God hemel en aarde gemaakt?
Op zes dagen, waar wij den duur niet van kennen.

Had God daarvoor zes dagen nodig?
Neen; hij kon alles op één enkel ogenblik maken.

Wat wil de H. Schriftuur betekenen , als zij zegt dat God den zevende dag gerust heeft?
Dat God opgehouden heeft nieuwe soorten van schepselen voort te brengen.

Wat heeft God geboden ter gelegenheid van die rust?
Dat men den zevende dag zou heiligen en in zijn dienst overbrengen.

Wat zijn de volmaakste schepselen van God?
De engelen en de mensen.

2 – VAN DE ENGELEN

Hoe en waar heeft God de engelen gemaakt?
God heeft de engelen van niets gemaakt in den hemel.

Hebben de engelen ook een lichaam gelijk de mensen?
Neen; zij zijn enkel geesten.

Waarom leest men dan dat in de H. Schriftuur , dat zij met een lichaam verschenen zijn?
Omdat zij somtijds de gedaante van een lichaam hebben aangenomen, ten einde de bevelen van God bij de mensen te brengen.

Waarom worden de engelen met vleugels verbeeld?
Om de snelheid te betekenen, waarmede zij de bevelen van God volbrengen.

Hoeveel engelen zijn er?
Daar is eene ontelbare menigte van engelen.

Zijn alle engelen gelijk in verhevenheid?
Neen; want daar zijn negen koren der engelen, die van elkander in verhevenheid verschillen.

Noem de negen koren der engelen.
1 – de Engelen
2 -- de Aartsengelen
3 - de Krachten
4 – de Machten
5 – de Overheden
6 – de Heerschappijen
7 - de Tronen
8 – de Cherubienen
9 – de Seraphienen

Hebben de engelen aanstonds na hun schepping het aanschijn van God genoten?
Neen, zij hebben dit geluk moeten verdienen met God te beminnen en zich aan hem te onderwerpen.

Zijn al de engelen in de hemel gebleven?
Neen, de ongehoorzame en hovaardige engelen zijn uit den hemel gedreven in de afgrond der hel.

Hoe noemt men die ongehoorzame engelen?
Men noemt ze duivels.

Waar zijn de duivels?
In de hel; en als God hun toelaat op de aarde te komen, lijden zij daar dezelfde pijnen.

Wat kwaad trachten de duivels ons te doen?
Zij trachten ons tot zonde te brengen.

Waarom trachten de duivels ons tot zonde te brengen?
Omdat zij ons het geluk van de hemel benijden, dat ons te wachten staat, en dat zij voor altijd verloren hebben.

Wat doen de engelen?
Zij dienen en loven God en helpen de mens.

Waar zijn de engelen?
De engelen zijn in de hemel, en genieten er de eeuwige zaligheid; maar God zendt hen ook op de aarde, en zij houden daar niet op het geluk en de glorie van de hemel te genieten.

Heeft ieder mens een engel die hem bewaart?
Ja, ieder mens heeft een engel die hem van het begin van zijn leven bewaart.

Wat doet onze engelbewaarder voor ons?

Onze engelbewaarder beschermt ons tegen den duivel, draagt onze gebeden aan God op, en staat ons bij in het uur van de dood.

Wat zijn wij onze engelbewaarder verschuldigd?
Wij moeten onze engelbewaarder eren, dikwijls aanroepen en bedanken, en de zonde vermijden, waardoor wij hem zouden bedroeven.

3 – VAN DE EERSTE MENSEN EN VAN DE ERFZONDE

Wie zijn de eerste mensen geweest?
Adam en Eva

Hoe heeft God Adam gemaakt?
God heeft het lichaam van Adam gemaakt van aarde, en zijn ziel van niets.

Hoe heeft God Eva gemaakt?
God heeft het lichaam van Eva gemaakt van eene ribbe genomen uit Adam, en hare ziel van niets.

Waar heeft God Adam en Eva geplaatst?
In het aards paradijs.

Waren Adam en Eva gelukkig in het aards paradijs?
Zij waren er zeer gelukkig naar ziel en lichaam.

Welke bijzondere gaven heeft God aan Adam geschonken?
God heeft aan Adam geschonken, ten 1ste de heiligmakende gratie, waardoor hij kind werd van God en erfgenaam van de hemel; ten 2de de wetenschap, de bevrijding van de begeerlijkheid, dat is de geneigdheid tot het kwaad, en de bevrijding van het lijden en de dood.

Hoe kan men de verschilende gaven die God aan Adam geschonken heeft, verdelen?
In drie soorten: bovennatuurlijke, buitennatuurlijke en natuurlijke gaven.

Welke zijn de bovennatuurlijke gaven die God aan Adam geschonken heeft?
Het zijn de heiligmakende gratie, de waardigheid van het kind van God en erfgenaam van de hemel, alsmede al de bovennatuurlijke deugden en gaven van den H. Geest.

Waarom woorden die gaven bovennatuurlijk genoemd?
Omdat zij te boven gaan al hetgeen aan de natuur van een geschapen wezen, hoe volmaakt ook, toekomt of toebehoort.

Welke zijn de buitennatuurlijke gaven die God aan Adam geschonken heeft?
Deze vier: ten 1ste de ingestorte wetenschap; ten 2de de bevrijding van de begeerlijkheid; ten 3de de bevrijding van ziekten, droefheid en alle andere ellende van dit leven; ten 4de: de bevrijding van de dood.

Waarom worden die gaven buitennatuurlijk genoemd?

Omdat zij aan de menselijke natuur niet toekomen noch toebehoren, en nochtans de mens tot een bovennatuurlijke staat niet verheffen.

Welke zijn de natuurlijke gaven die God aan Adam heeft geschonken?
Ons lichaam, onze ziel met verstand en vrije wil begaafd, onze zintuigen, enz. .

Waarom worden deze gaven natuurlijk genoemd?
Omdat zij de menselijke natuur uitmaken en er innig mee verbonden zijn: het zijn gaven, omdat God niet gehouden was ons te scheppen.

Heeft God aan Adam iets verboden?
God heeft, op straf der dood, aan Adam verboden te eten van de vrucht van een boom die in het paradijs stond.

Waarom heeft God dat aan Adam verboden?
Om hem te doen verstaan, dat het schepsel zich aan zijn Schepper moet onderwerpen, en om hem de gelegenheid van verdiensten te geven.

Is Adam aan God gehoorzaam gebleven?
Neen; hij heeft van de verboden vrucht gegeten.

Wie is daarvan de oorzaak geweest?
De duivel, zich van een serpent bediende, heeft Eva verleid, en Eva heeft Adam bewogen om van de verboden vrucht te eten.

Heeft Adam een grote zonde begaan met van de verboden vrucht te eten?
Ja, Adam heeft een doodzonde van ongehoorzaamheid gedaan met van de verboden vrucht te eten.

Hoe werd Adam gestraft voor zijne zonde?
Adam werd beroofd van de heiligmakende gratie en het recht tot de hemel, en onderworpen aan de onwetendheid, de begeerlijkheid, het lijden en de dood.

Hebben alle mensen in Adam gezondigd?
Ja; en daarom worden zij allemaal in zonde geboren.

Hoe noemt men de zonde waarin alle mensen geboren worden?
Men noemt ze erfzonde, omdat zij van Adam als een erfdeel overgaat tot alle zijn nakomelingen.

Wat is de erfzonde?
De erfzonde is de beroving van de heiligmakende gratie en de afgekeerdheid van God, waarin alle mensen geboren worden om de val van den eerste vader Adam.

In welke staat dan wordt de mens geboren?
De mens wordt geboren in de staat van Adam na zijn zonde, te weten beroofd van de heiligmakende gratie en het recht tot den hemel, en onderworpen aan de onwetendheid, de begeerlijkheid, het lijden en de dood.

Waaruit weten wij dat alle mensen in Adam gezondigd hebben?

Uit God, die het veropenbaard heeft, en door de H. Kerk die het ons voorhoudt te geloven.

Hoe hebben alle mensen in Adam kunnen zondigen, daar zij nog niet geboren waren?
God had aan Adam, als stamvader van geheel het menselijk geslacht, de heiligma - kende gratie gegeven, niet alleen voor hem maar ook voor al zijn afstammelingen: Op voorwaarde nochtans dat Adam het goddelijk gebod zou onderhouden met van de verboden vrucht niet te eten.

Was die schikking voordelig voor ons?
Ja; want het was een kleine zaak die God van Adam vereiste om hem en al zijn nakomelingen te kunnen lonen; daarenboven de gelukkige staat waarin Adam geschapen was , en de gratiën die God hem gaf, maakten hem het onderhouden van zijn gebod zeer gemakkelijk.

Kan God ons allen, omwille van Adams zonde, van de heiligmakende gratie beroven?
Ja zeker, vermits de heiligmakende gratie eene bovennatuurlijke gave is , die God naar believen kon geven of weigeren.

Is er niemand van de erfzonde bevrijd geweest?
Maria, de Moeder Gods , is van de erfzonde bevrijd geweest; en dit voorrecht heet men de onbevlekte ontvangenis van Maria.

Heeft God den mens na zijne zonde verlaten?
Neen; God had medelijden met den mens, en beloofde hem een Verlosser.

Wie is die Verlosser, aan de wereld beloofd?
Onze Heer Jezus Christus

Hoe wordt die Verlosser in het Oude Testament meestal genoemd?
De Messias

Wat betekent het woord Messias?
Het is een Hebreeuws woord, dat hetzelfde betekent als het Griekse woord Christus, te weten: gezalfde.

Heeft God die Verlosser aanstonds gezonden?
Neen; hij heeft verscheidene duizenden jaren gewacht.

Waarom heeft hij zo lang gewacht?
Om aan de menschen te doen inzien hoe zeer zij zijn Verlosser nodig hadden, en tot wat ellendige staat zij kunnen komen, als zij aan zich zelven zijn overgelaten.

Waren de mensen voor de komst van den Messias dan zo ellendig?
Ja; bijna geheel het mensdom, uitgenomen de Joden, was gevallen in een grote onwetenheid aangaande de godsdienst, in afgoderij, en alle soorten van ongeregeldheden.

Is de komst van den Messias dikwijls voorzegd geweest?
Ja; de profeten hebben lange tijd te voren de bijzonderste omstandigheden van zijn geboorte, van zijn leven, van zijn dood en verrijzenis voorzegd.

Waardoor is het bewezen dat Jezus Christus de Messias of de beloofde Verlosser was?
Door verscheidene redenen; maar bijzonder omdat in hem, van woord tot woord, volbracht is all wat de profeten van de Messias voorzegd hebben, en omdat Jezus Christus zelf heeft verklaard dat hij de Messias is, en deze verklaring door menigvuldige mirakelen heeft bevestigd.

Uit "Mechelse Catechismus met uitleg" Vijfde les "Schepping van Hemel en aarde"blz33 –39

WAT IS HET GOED ALLEEN...

Toen onze vader Adam werd geschapen
Was hij gans de dag alleen.
Hij speelde met de apen
Of met zijn grote teen.
Als hij zich dan verveelde
Ging hij vissen of op jacht.
En bleef zich zo vermaken
Tot in 't putteken van de nacht.
Hij sliep dan tot den noen
Ging een biljarke doen
En heel verheugd zong Adam toen:

Refrein
O! wat is het goed alleen
Een luilekker leven
Geen vrouwen aan ons been
Wat is het goed alleen.

Ons Heer kwam hem eens vragen
Zeg Adam, wilde gij geen vrouw?
Toen sprak onze eerste vader:
Zeg eens Deezeke, wees niet flauw
Wat kan ik er mee aanvangen
Hier in dees schoon paradijs?
Hier zijn al genoeg slangen.
Wees nu toch een beetje wijs
Ik zeg het u rechtuit
Laat die hier maar uit.
Want voor de beste vrouw geef ik geen duit.
Toen kwam de loge duivel

IEn gaf ons Heer slechte raad:
"Geef Adam maar een vrouwtje,
En luister niet naar zijn gepraat
.En ons Heer heeft dan geschapen
Ons allereerste moe Eva.
En van toen af wast in 't huishouden
Alle dagen cinema.
Als hij nen appel nam
Was 't ' ruzie met madam.
En heel bedroefd zong Adam toen:

"Het is dus door den duivel
Dat wij met vrouwen zijn geplaagd.
Geen man heeft van zijn leven
Naar zo'n huistiran gevraagd.
Maar zij weten de sullen te vangen
In hun net van min
En wij laten ons hullen
Juist lijk Adam in 't begin.
Er is geen enkel man
Die dat weerleggen kan.
Wij zijn er allemaal slachtoffers van.
Uit oud schrift Jan Verstraelen

DE FAMILIE JANSEN UIT LOENHOUT

Lutgard De Clerck, vroegere bewoonster van Gooreind, nu te Blankenberge wonende, stuurde ons, zoals ze zelf zegt, een kleine bijdrage voor het ledenblad, "dat ik altijd met genoegen lees ".
Voor vele mensen zal het verheugend zijn iets te vernemen over een bekend iemand van Loenhout. Ziehier de tekst van Lutgard. Wederkerige groeten.

"In deze aflevering vertellen we het levensverhaal van iemand, die pas 95 jaar is geworden, en altijd in Wuustwezel heeft gewoond, en er nog leeft. We willen haar dan ook eventjes in de bloemetjes zetten.
Anna Jansen werd te Loenhout geboren als derde en laatste kind van het gezin Jansen. Haar ouders woonden bij de molen en de ouders van haar man ook. Er waren maar twee molens in Loenhout. De ene is afgebroken en de andere is door de storm omgewaaid. Ze zijn toen(rond 1902) gaan wonen aan de Doornseweg.
Er kwam in 1910 een eerste dochter, Marieke. Ze overleedt in 2006.
In 1911 kwam er een zoon die in 1990 overleed . En toen werd zij geboren in 1913, nu 95 jaren geleden.
Vader was een bekende en beroemde schoenmaker. Dit gebeurde in huis, in de voorste plaats. De zoon heeft de schoenmakerij voortgezet. Het huis heeft ook

gediend als keukenpost van de Duitsers. Het gezin werd verplicht in de kelder te wonen. Moeder moest voor de Duitsers koken.
Niemand van de drie kinderen is ooit getrouwd geweest. Daar heeft de oorlog natuurlijk voor iets tussen gezeten.
Kort na de oorlog is moeder overleden. Vader stierf in de jaren 50.
Anna haar zus heeft heel haar leven thuis op het land gewerkt. Alle jaren hadden ze een varken, voor eigen gebruik.
Om de medische kosten van hun broer te kunnen meedragen is Anna op 56-jarige leeftijd nog negen jaar gaan werken. Zij werkte in een klooster, juist over de grens: wassen, strijken, koken, kuisen, ... niets was voor haar te veel.
Zij herinnert zich nog de prikkeldraad aan de grnens, waar ze naar gingen kijken. Ze moesten er wel te voet naar toe gaan(eerste wereldoorlog).
De regelmaat in haar leven is voor haar altijd van groot belang geweest, zelfs nu nog: op hetzelfde uur opstaan, op hetzelfde uur eten, ...
In de jaren 70 kwam hun eerste ijskast alsook de waterleiding.

Voor haar 95 ste verjaardag is zij pas gevierd. Ook de buren vierden mee. Zij hingen met elkaar nauw samen.
Haar zus heeft heel haar leven ten dienste gestaan van het Rode Kruis en van de Missienaaikrans; Ze breidde sokjes, jasjes, enz. ... Die eenvoudige overtuiging maakte hen gelukkig.

In 1933 is ze voor de eerste keer naar de Antwerpse Zoo gegaan. De tweede keer in 2006. Toen vond ze wel dat er veel was veranderd.
Sinds 1933 is ze al geabonneerd op de "Gazet van Antwerpen". Die heeft ze alleen gedurende de oorlogsjaren moeten missen.Nu neemt ze nog dagelijks haar krantje.

De eerste dag van de tweede wereldoorlog werd Loenhout gebombardeerd. Ze hadden toen nog steeds geen dakgoten aan de gevel. Dat is toen hun geluk geweest, want de brandbommen rolden van boven naar beneden. Daar werden ze met vodden in het veld gegooid.

Zij dankt haar leven voor een groot deel aan "het tevreden zijn met al wat haar overkomt". Ze leeft liever in eenvoud dan in luxe, en wil zo weinig mogelijk iemand ten laste zijn.

Wij hopen binnen vijf jaar nogmaals van haar iets te kunnen schrijven, en dat ze, zoals nu, geestelijk van alles nog op de hoogte is.
Dagelijks kijkt ze naar Blokken, en naar andere kwissen. Daardoor blijft haar geestelijke conditie perfect in orde.

Wij wensen haar nog veel levensvreugde toe.

Lutgard De Clerck, Blankenberge.

WIE IS DEZE FAMILIE JANSEN?

De drie genoemde kinderen:

- Maria Josephina Jansen ° Loenhout 02/10/1910
  + 2006

- Franciscus Antonius Jansen ° Loenhout 28/11/1911
+ Malle 02/03/1990
Begravan LH: 07/03/1990
- Anna Francisca Jansen ° Loenhout 17/04/1913

Hun ouders:

Ludovicus Franciscus Jansen ° Loenhout 28/08/1868
+ Loenhout 12/05/1959 x Loenhout
Mathilda Van den Eynden ° Loenhout 29/10/1873 29/09/1909
+ Loenhout 19/07/1945

ONS EIGEN HOEKJE

GEEN MENSENWERK IS FEILLOOS...

We kregen een korte reactie van Pater L. Vercammen uit Essen op ons vorig ledenblad.
Beste Stan,

Eindelijk terug een rijkgevuld nr van Wesalia II. Enige aanvullingen en verbeteringen:
Pagina 33: Het gaat daar over de heren van het klooster van Huijbergen.
Wilhelmiet Benedictus (doopnaam Petrus) **STRUVE** (niet Struyven) ° Breda 03/10/1653, wijding 22/09/1685 + 06/05/1705 , Procurator te Huijbergen

Pagina 49: °1 - Hendrik Vinck, kanunnik St..-Jacobs Antwerpen + 04/12/1777

Pagina 50: III Jan Frans Vinck ° A 21/09/1689 (i.p.v. 1698) + A 23/12/1758
Eerste huwelijk Suzanna Cornelia Vinck , voorlopig niet gevonden, wel
A St.- Walburgis 27/08/1730 x Theresia Daems
A St.-Walburgis 09/07/1746 xx Joanna Cornelia Theresia Stevens (°A 20/05/1711 + A 09/08/1785).

Beste groeten en tot kijk.
L. VERCAMMEN.

Hartelijk dank, pater, voor uw intens zoekwerk, verbeteringen en aanvullingen.

DANK JE WEL !

Dit is wel een wat gevaarlijk onderwerp. In een heemkundige werking zijn er veel personen die je moet danken. Aan al onze leden, onze medewerkers, onze bezoekers, ... zeggen we in ieder geval al dank.

Enkele personen willen we toch speciaal danken. Hartelijk dank Maria Herrijgers Van Velthoven. Wekelijks komt zij, één of twee namiddagen, bij ons helpen. Eerst heeft ze allerlei zaken op computer gezet. Dan is ze begonnen met j een hele verzameling doodsprentjes alfabetisch te klasseren. Als dat gedaan was, is ze begonnen met die in te geven op de computer. Eenmaal had ze de pech dat ze een hele namiddag typewerk "kwijt was". Ja, als dat zo was, dan zou ze ze maar opnieuw ingeven.. Zo pas zijn de laatste geclasseerde prentjes op de computer gezet.. Maar ondertussen zijn er weer veel prentjes binnengekomen. We zullen wachten tot na de verhuis om hieraan te beginnen. Ik moet Maria bewonderen om dat op je 83ste jaar nog zo enthousiast vol te houden. Maria is tegen half twee op 't oud-gemeentehuis. Ze gaat naar haar computer en begint meteen te typen. Rond drie uur drinkt ze haar tasje thee en doet dan verder tot ongeveer half. Voor ze naar huis gaat helpt ze nog dikwyjls de afwas doen. Dank je wel, Maria.

Er waren in de loop der jaren al veel doodsprentjes ingevoerd. Zij stonden her en der verspreid. .Daarbij zaten er heel wat prentjes twee, drie keer tussen. Daar moest absoluut eens grote kuis in gehouden worden. Wij kennen er niet genoeg van om dat probleem op te lossen. Louis Van Bergen onmoette Alex Peeters. Samen spraken ze over het probleem. Alex was onmiddellijk bereid samen met Louis die taak op zich te nemen. Na vele weken intens zoeken en werken, kunnen we nu zeggen dat de ruim 30 000 echte doodsprentjes mooi alfabetisch op de computer staan. Men heeft er er wel een paar duizend moeten verwijderen..
We gaan nu een zoekprogramma opstellen waarmee iedereen op een vlugge manier kan zien of het gezochte prentje tussen de 33 000 prentjes zit. We kregen van het RODE KRUIS WUUSTWEZEL een computer die we daarvoor gaan gebruiken.
We hebben ook nog een hele reeks fardes met gekopierde doodsprentjes. In bijna al deze fardes zit vooraan een alfabetische lijst zodat je vlug kunt zien of het gezochte prentje in de farde zit.

Wij hebben ook heel veel fardes met doodsbrieven. Spijtig genoeg ziiten deze doodsbrieven ook onder verschillende benamingen in de computer. De volgende taak van Alex en Louis zal zijn hier ook de nodige orde in te brengen, zodat ze samen met de doodsprentjes kunnen geraadpleegd worden op de computer. Hartelijk dank aan Alex en Louis voor het klaarmaken van dit knap opzoekingswerk.

De computer waarop de bezoekers HAZA DATA-bestanden kunnen inzien heeft zijn beste dagen gehad. Gelukkig kwam Alfons Dictus me vragen of we nog een computer konden gebruiken. Onze Jan heeft beide computers nagekeken en goed bevonden. Hopelijk kunnen we er ons HAZA DATA programma op geïnstalleerd krijgen zodat er na de verhuis deftig mee kan gewerkt worden. Dank je wel, Fons!

Mevrouw Vorlat- Dingemans gaat verhuizen. Ze beschikt over heel wat heemkun – dige documentatie. Daarvan is er al een deel bij WESALIA beland. Dank je wel voor deze gift.

IK BEN NOG ALTIJD OP ZOEK NAAR NAAR ...

Enkele maanden geleden zijn er uit onze afgesloten kast (achter bureau lokaal links)

de twee boeken over "DE TURFVAARTEN" verdwenen. Deze twee boeken had ik persoonljk van wijlen Architect Marcel Peeters gekregen. Ik wilde ze graag gebruiken om ze samen met het boek over de Noordwatering te Wuustwezel en de gegevens over "De Dobbelen Arendt " tot één geheel te verwerken. Maar op een dinsdagmiddag stond de kastdeur open met de sleutels er op (lagen altijd in schuif). Ik pakte metee de doos, maar ... de boeken over de turfvaarten waren verdwenen. Er stonden ookl twee vuile koffietassen in de spoelbak. Navraag leverde niets op. Eigenlijk hadden we meteen de politie moeten verwittigen. Ik kan dit gebeuren niet vergeten, noch begrijpen. Ik hoop altijd **mijn** boeken terug te krijgen.

VERHUIS DOCUMENTATIECENTRUM

Op zaterdag 18 oktober wordt het "Huis van het kind" officieel geopend. De vroegere gasthuishoeve "Annie" zal de nieuwe thuis worden van het documentatiecentrum van WESALIA II. Op de eerste verdieping hebben we een mooie ruimte gekregen waar al onze leden en heemkundigen uit de (verre) omstreken in de toekomst hun zoektocht in het Wuustwezelse verleden in de beste omstandigheden kunnen doen.

Het docucmentatiecemtrum zal dus de weken voor 18 oktober moeten verhuisd worden naar zijn nieuwe stek. Om die alles in goede banen te leiden zal het documentatiecentrum in het oud-gemeentehuis voor het laatst geopend zijn op donderdagavond 2 oktober. De eigenlijke verhuis zal plaats vinden op woensdag 8 oktober. We kunnen elke helpende hand gebruiken. Iedereen is dus welkom om op 8 oktober tegen 9 uur aan het oud -gemeentehuis te zijn..

Tijdens het weekend van de officiële opening zal het nieuwe documentatiecentrum geopend zijn voor het grote publiek. De leden en sympathisanten kunnen dan uitgebreid kennis maken met ons nieuwe werkplek en zullen daarbij kunnen genieten van een mooie tentoonstelling over de historische gasthuishoeve. Tevens kunnen zij kennis maken met het boek "De prochie van Woestwezel. Of ruim 750 jaar geschiedenis van de "gasthuishoeven" van de hand van Dr. Frans Vorlat.

Iedereen welkom dus op 18 en 19 oktober om kennis te maken met ons nieuw documentatiecentrum. Voor opzoekingen kan men terug bij ons terecht vanaf dinsdag 21 aktober. Het nieuwe adres is:

DOCUMENTATIECENTRUM WESALIA II
GASTHUISDREEF 6C
2990 Wuustwezel.

OPENINGSUREN

Dinsdag: van 13.30 uur tot 17.00 uur
(niet in juli en augustus)

Donderdag: van 13.30 uur tot 17.00 uur en
van 19.00 uur tot 21.30 uur

GASTHUISHOEVE ANNIE

GASTHUISHOEVE LILLY

DRIEMAANDELIJKS LEDENBLAD

JAARGANG: 9 NR. 1→3

Verantwoordelijke uitgever:
HEEMKUNDIGE KRING WESALIA II
p/a Stan Dirven
Gemeentepark 14 2990 Wuustwezel